

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

שבוע של
יום כיפור
ג' – י' תשרי תשפ"ח

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר
מוהרא"ש
ר' אליעזר שלמה בן
ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות מורנו ורבנו הרה"צ
ר' יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ"ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד :
הַלְמוּד בָּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יִהְיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אין נמדדין עמה — לפרוט לפי חשבון זה הקצוב בפרשה, דחשיבי שדה בפני עצמן. וכיון דלא הוה שדה זרע בדלקמן, דמוקמינן לה בנקעים מלאים מים — אין נפדין אלא בשוויין. ובתורת כהנים מפיק לה מקרא: "ואם משנת היובל יקדיש שדהו" מה תלמוד לומר? מנין אתה אומר היו שם נקעים עמוקים כו' שאין נמדדין עמה — תלמוד לומר "שדהו". וליכא למימר אין נמדדין עמה דלא קדשי כלל, דהתנן בשילהי "המוכר את הבית" (בבא בתרא עא, א): המקדיש את השדה — הקדיש את כולן, אפילו בור וגת, וכל שכן נקעים וטלעים. **פחות מכן נמדדין עמה** — ונפקא לן בתורת כהנים: "ואם אחר היובל יקדיש שדהו" מה תלמוד לומר? מנין אתה אומר היו שם נקעים עמוקים פחות מעשרה, או טלעים גבוהים פחות מעשרה טפחים, הרי אלו נמדדין עמה — תלמוד לומר "שדהו". **נמדדין עמה** — לפרוט לחשבון טלע ופונדיון לבית כור לשנה. **ואמאי** — אין נמדדין לפרוט לפי חשבון? **ליקדשו באפי נפשייהו** — בלומר, אם אין רוצה למודדן עמה לפי שהן שדה חשוב בפני עצמן, ויכול לפדות כל אחד ואחד בפני עצמו, כמקדיש שתי שדות שיכול לפדות זה בלא זה — ליקדשו מיהא באנפי נפשייהו, שכשירצה יפדה אותן הנקעים בפני עצמן לפי חשבון בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף, כדין שדה אחוזה, ואמאי קתני "אין נמדדין", דמשמע: כלל וכלל אינן בכדוקות תורת שדה אחוזה, אלא קדשת דמים לפדות בשוויין וכי תימא כיון דלא הוי בית כור — אותן הנקעים. **לא קדישי בפני עצמן** — בתורת שדה אחוזה, אלא לפדות בשוויין, כשדה מקנה. ומשום דגבי שדה אחוזה "זרע חומר שעורים" כתיב. **והתניא** — בתורת כהנים, גבי שדה אחוזה, דכתיב "ואם גאל יגאל את השדה המקדיש אותו", "שדה" מה תלמוד לומר? שיכול אין לי אלא המקדיש בית כור שגואל בענין הזה. הקדיש בית לתך, בית סאה, בית קב מנין? תלמוד לומר "שדה" מכל מקום. הכי מתניא בתורת כהנים. **דלאו בני זריעה נינהו** — ולא קרינא להו "בית זרע", הלכך אין נמדדין עמה אלא בפני עצמן לפדות בשוויינהו. **אי הכי** — כיון דטעמא משום דאינן בני זריעה — אפילו פחות מעשרה נמי לא יהו נמדדין עמה. **נגאני דארעא** — ביקועי הקרקע. ואין להם שם בפני עצמן. וכיון דעיקר השדה ראוי לזריעה — הרי כל השדה נקרא "בית זרע", דהנהו נגאני בטילי לגבי שדה. **שידרי** — גבשושיות. שאי אפשר לקרקע להליקט במלקט ורהיטנו, שלא יהו בה בקועים וגבשושיות. **נגאני** — אנקעים קאי, ושידרי קאי אטלעים. **הכא מאי** — נקעים עמוקים עשרה דמתניתין גבי מכירה, דקתני נמי "אין נמדדין עמה", מי מיירי נמי בנקעים מליאין מים דומיא דטלעים, והלכך לא הוו בכלל בית כור עפר, אבל אי הוו ראוין לזריעה — נמדדין עמה, כדאמרן גבי הקדש. או דלמא לא דמי מכירה להקדש, דאין אדם רוצה. **אין אדם רוצה** — הלוקח. וגם המוכר יודע היזה שלדעת כן קונה הלוקח, הלכך עליה דמוכר רמיא לגלויי שימכור לו בשני מקומות, וכיון דלא פירש — לא מקבל לוקח. **בשני מקומות** — בשני שדות, דאיכא טורח מרובה בחריטה הוריה וקציריה בשני שדות יותר משדה אחד גדול ביחד. **אפחות מיכן** — כלומר, משום סיפא דקתני: פחות מכאן נמדדין עמה, תנא רישא נקעים וטלעים דלאו בני זריעה נינהו, לאשמועינן דהיכא דהוו פחות, אף על גב דלאו בני זריעה נינהו — נמדדין עמה. ומיהו, רישא דקתני דומיא דטלעים — הוא הדין נמי אי לא הוי דומיא דטלעים אין נמדדין עמה, כיון דהוי מקום חשוב בפני עצמו, דאין אדם רוצה כו'. וגבי הקדש, דאמרן לעיל: דיקא נמי דקתני דומיא דטלעים — שפיר קדייקא דומיא דטלעים, דאילו הכא נמי גבי מכירה — בעל כרחנו רישא דומיא דטלעים קתני בשאינן ראוים לזריעה, אלא שאנו דוחקים לתרץ הוא הדין בראוים לזריעה, והא דנקט שאין ראוין לזריעה דומיא דטלעים משום סיפא נקט לה, ומכל מקום דומיא דטלעים קתני. **טרישין** — במתניתין: פחות מיכן נמדדין עמה, והוא הדין לנקעים מלאים מים, דלא חזו לזריעה — הני מילי דנמדד, כגון דלא הוו אלא בית ארבעת קבין בין כולן כי מצרפת להו בהדהו בית כור, והוא הדין לקבים בחצי כור. אבל טפי מארבעה קבין — לא מקבל לוקח, דהא "בית כור עפר" אתני ליה מוכר ללוקח, וכולי האי לא מחיל איניש. **והוא שמובלעין** — הנהו ארבע קבין. **בחמשת קבין** — שמפחרין בכל חמשת קבין. וכל שכן אם מפוחרין יותר, כגון בששה או בשבעה קבין, דבטילי, אבל אם אינן מפוחרין אלא בארבעה קבין ומחצה — כמו שמונחין דמו, ולא בטילי, ואין נמדדין עמה, דכאבן אחת רחבה ארבעה קבין דמי. ודוקא ארבעה קבין, אבל פחות מארבעה קבין, כיון דאין גבוהין עשרה, אפילו הוו טלע אחת — נמדדין עמה. **רב חייא בר אבא אמר רבי יוחנן** — אפילו מובלעין בטפי מחמשה קבין — כרצופים דמו, ואין נמדדין עמה. וכל שכן בחמשה קבין דאין נמדדין עמה, עד שיהו מובלעין ברובה של שדה. כגון דבית כור הוי שש עשרה סאין, ורובן הוי שש עשרה סאין, וארבעה קבין הינו ששה עשר רבעים, רבעי הקב, כמצאנו ארבעה קבין המובלעין ברובה של שדה — היינו רובע לכל סאה. אבל ביותר מרובע לסאה — חשיבי במכונסין, ולא בטילי, ואין נמדדין עמה. **בעי רב חייא בר אבא** — בהך מילתא דרבי יוחנן, דאמר: והוא שמובלעין ברובה של שדה, פשיטא לי דאם מפוחרין בכל הארבע קבין ברובה של בית כור בשה, כגון רובע לסאה שהוא עשר רבעין לשש עשרה סאין — דבטל. אלא הכי קמבעיא לי: אם רובן של ארבעה קבין דהיינו תשעה רבעין בשבע סאין, ומיעוטן של ארבע דהיינו שבעה רבעין מפוחרים ברובה של רוב השדה שהן תשע סאין, דהיינו שבעה רבעים בתשע סאין, מהו? מי אמרינן רובן דרובן של ארבע קבין מכונסין הן ואין מפוחרין כראין, משום דהוו תשע רבעין בשבע סאין, ולפי חשבונו של רבי יוחנן רובע לכל סאה בעינן נמי שכל הארבע קבין (אין) מפוחרין כראין דמי, ואין נמדדין עמה. או דלמא, כיון דבין כל הארבע קבין מפוחרים ברוב כל השדה, דהיינו ששה עשר רבעין בשש עשרה סאין — שפיר דמי, ולא קפיד רבי יוחנן אלא שיהו כל הארבע קבין מובלעין ברובה של שדה. ולא אתא למעוטי אלא היכא דכולן במיעוט שדה, דהוו כולן רצופין יותר מדאי, אבל אם רובה של שדה ארבעה קבין רצופין ומיעוטן מפוחרין יפה, וכגון שבין כולן תופסין רוב השדה — שפיר דמי, ונמדדין עמה. כן נראה בעיני, ועיקר. והכי גרסינן: רובן במיעוטה ומיעוטן ברובה מהו? תיקו, וחזא בעיא היא.

אין נמדדין עמה — לפי חשבון הכתוב בפרשה. וליכא למימר אין נמדדין עמה — דלא קדשי בכלל, דהתנן בשילהי "המוכר את הבית" (בבא בתרא עא, א): המקדיש את השדה — הקדיש את כולן, אפילו בור וגת, וכל שכן נקעים וטלעים, כפירוש הקונטרס. ועוד: דאם כן מאי הוי פריך בתר הכי: והתניא שדה כו'? התם ודאי קדשי לפי שמקדישו בפירוש, אבל הכא שאין מקדיש בפירוש — לא קדשי כלל.

ואמאי ליקדשו באפי נפשייהו — פירש הרשב"ם: במקרש שתי שדות, שיכול לפדות זה בלא זה. ואין נראה לרבינו יצחק, דאם כן אפילו בשדה אחד יכול לפדות חציו לפי חשבון בית זרע חומר שעורים, דבשדה אחוזה אמר בפרק קמא דקדושין (כא, א) דלכולי עלמא פודה וגואל לחצאין, ולא פליגי התם רבי שמעון ורבנן, אלא (בשדה מקנה) (צריך להיות: בבתי ערי חומה). ולא כמו שפירש הקונטרס בפרק (המקדיש שדהו, ערכין בח) (צריך להיות: המוכר, ערכין לא, א) דפליגי בשדה אחוזה. ונראה לרבינו יצחק, דהכי פירושו: וליקדשו באפי נפשייהו. כלומר, היכי אמרת דלפי שהן נחשבים בפני עצמן אין נמדדין עמה? ליקדשו, אף על גב דהן נחשבין באפי נפשייהו. **אי** הכי אפילו פחות מכאן נמי — לשון "אי הכי" מגומגם, דמשמע דאי לאו דאוקימנא בנקעים מלאים מים — הוה אתי שפיר, והא מסלעים לעולם איכא למיפרך, שאינן ראוין לזריעה והשתא נמי פריך מיניהו, מדאיצטריך לשנויי: שידרי דארעא מיקרו. ומיהו, בבמה מקומות מצי למימר "ולטעמיך" ולא קאמר. ועוד אומר רבינו יצחק: דמעיקרא לא סלקא דעתין דבעינן שיהא ראוי לזריעה, אלא אפילו לא יהא ראוי לזריעה — קדושה לפי חשבון בית זרע חומר שעורים. ומשום הכי הוה אתי שפיר, דפחות מכאן הוי הכל שדה אחת, וגבוהין עשרה אין עמוקין עשרה חשובין בפני עצמן. אבל השתא דקאמר דבעינן ראוי לזריעה — אפילו פחות מכאן נמי.

כי קתני נמי דומיא דטלעים אפחות מכאן — אף על פי שדוחק עצמו לומר כן אפחות מכאן, מכל מקום שפיר קאמר לעיל "דיקא נמי", דמשמע טפי דאגבוהים עשרה קתני, דומיא דטלעים, דהא ברישא הוא דקתני טלעים ונקעים.

אם

כשיר מהו — אם היו מובלעין ברובה של שדה, ולא בריבוע בעין חצובה, דהתם ודאי שפיר מודרע בינתייהו שתי וערב, וכשיגיע אצל הסלע — יגביה מחרישתו מעט עד שיעבור הסלע, ויחזור ויחרוש. אלא שעשתן כאצעדה, דלא מודרע בינתייהו שפיר כל כך, כזה: ואם תמצי לומר דהכא נמי נמדדין עמה. **כשורה מהו** — דכל בנגד השורה אינו יכול לחרוש ולזרוע השדה. וכל חרישות בעינן שתי וערב כשורה, כזה: ומיהו על ידי הדחק יכול לחרוש. ואם תמצי לומר דכשורה נמדדין עמה. **איצטרינן** — דלא מזדרע שפיר כמו שורה, מהו? אם ברובה של שדה מפותרין בעין קרני שור האיצטדין, כזה: וכן כולן, אחרון אחרון לא מזדרע שפיר בראשון.

אם כְּשֵׁר, מַהוּ? כְּשׁוּרָה, מַהוּ? אִיצְטְרִינְן, מַהוּ? דֶּרֶךְ עֲקַלְקַלּוֹן, מַהוּ? תֵּיקוּ. תָּנָא: אִם הָיָה סֶלַע יְחִידִי, אֲפִילּוּ כָּל שֶׁהוּא - אֵין נִמְדָּד עִמָּהּ; וְאִם הָיָה סָמוּךְ לַמֻּצָּר, אֲפִילּוּ כָּל שֶׁהוּא - אֵין נִמְדָּד עִמָּהּ. בְּעֵי רַב פָּפָּא: מוּפְסָק עָפָר בֵּינָתַיִם, מַהוּ? תֵּיקוּ. בְּעֵי רַב אָשֵׁי: עָפָר מִלְמַטָּה, וְצוֹנְנָא לְמַעְלָה, עָפָר מִלְמַעְלָה וְצוֹנְנָא מִלְמַטָּה, מַהוּ? תֵּיקוּ. **מִשְׁנָה** "בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ מִדָּה בְחֶבֶל", פִּיחַת כָּל שֶׁהוּא - יְנַכֶּה, הוֹתִיר כָּל שֶׁהוּא - יַחֲזִיר; וְאִם אָמַר "הֵן חֶסֶר הֵן יֶתֶר", אֲפִילּוּ פִּיחַת רוֹבַע לְמֵאָה אוֹ הוֹתִיר רוֹבַע לְמֵאָה - הַגִּיעוֹ, יוֹתֵר מִכָּאן - יַעֲשֶׂה חֶשְׁבּוֹן. מַה הוּא מַחֲזִיר לוֹ? מָעוֹת. וְאִם רָצָה - מַחֲזִיר לוֹ קַרְקַע, וְלָמָּה אָמְרוּ מַחֲזִיר לוֹ מָעוֹת? לְיַיפּוֹת

פחות

כֹּחוֹ שֶׁל מוֹכֵר, שֶׁאִם שַׁיֵּיר בְּשָׂדֶה בֵּית הִשְׁעָה קַבִּין, וּבִגִּינָּה בֵּית חֲצִי קַב, וְכִדְבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא בֵּית רוֹבַע - מַחֲזִיר לוֹ אֶת הַקַּרְקַע. וְלֹא אֶת הָרוֹבַע בִּלְבַד הוּא מַחֲזִיר, אֶלָּא אֶת כָּל הַמּוֹתָר. **גְּמָרָא** אֵיבַעְיָא לְהוּ: "בֵּית כּוֹר" סְתָמָא, מַאי? תָּא שְׁמַע: "בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ מִדָּה בְחֶבֶל",

פחות

קבין דבטילי, ואוקימנא במפותרים בחמשה קבין אי נמי ברוב שדה, ומשום הכי בטילי, אבל במבוגנים לא בטילי. וקא סלקא דעתך, הני מילי בנמוכין מעשרה וגבוהין יותר משלשה, אבל נמוכין פחות משלשה — לא בעינן מפותרין. והשתא אתיא ברייתא למימר דאי הוו הנהו ארבע קבין סלע אחד, אפילו כל שהוא — אין נמדדין, כלומר אף על גב דאין גבוהין שלשה לא בטילי. ולא נזהירא לי דאי פירושא כלל, דמאי שנא סלע יחידי מסלעים הרבה מבוגנים? הא בעין דמבוגנים — בסלע אחד דמו. ועוד, מנין לנו שיש חילוק בכל פחות מעשרה בין גבוה שלשה לפחות משלשה? הכל ובכל אלא ליישב אלא כמו שפירשנו. **מופסק עפר** — כל שהוא בינתיים, כגון פחות משלשה בין ההוא סלע קטן למצר, מי חשבינן ליה כסמוך למצר, או לא, ויהיה נמדד עמה. **בעי רב אשי** — אם תמצא לומר הפסק עפר בינתיים הוי הפסק, אבל אם יש הפסק עפר מלמטה ואותה צונמא למעלה סמוך למצר, אי נמי אינפא — עפר מעט מלמעלה ולא גבוה שלשה בעומק המחרישה, וצונמא מלמטה, מי אזלינן בתר עפר ונמדדין, או דלמא צונמא עיקר ואין נמדדין? **משנה** **בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל** — כלומר, בצמצום אני מוכר לך שדה שיש בו בית כור עפר, כמו שמודדין במדת החבל, לא פחות ולא יותר. **פיחת כל שהוא** — שלא היה באותו שדה בית כור שלם — ינכה המוכר כפי הפחת, והמקח קיים. ואף על גב דאמר רבא בפרק "המוכר את הספינה" (בבא בתרא צ, א): כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין, אפילו פחות מכדי אונאה — חוזר, ומוכח התם דמקח טעות הוי — הני מילי במטלטלין, אבל בקרקע לא שייך בהו חזרה, דקים להו לרבנן דניחא ליה ללוקח לקנות מה שימצא לפי המדה, הן חסר הן יתר. ומוכר נמי הכי קאמר ליה: בית כור עפר אני מוכר לך לפי מדת החבל, ואם יחסר — אנכה, ואם יותר — תחזיר לי. ואף על גב דאין אונאה לקרקעות — הני מילי בשימכור לו ביותר יותר משתות, אבל היכא דמטעין זה את זה במדה — צריך לנכות מן הדמים. **הותיר קרקע כל שהוא** — על בית כור, יחזיר למוכר. ולקמיה מפרש דמה שירצה מוכר יחזיר לו לוקח, קרקע או מעות. **ואם אמר** — לו מוכר ללוקח בשעת מכירה: בית כור עפר אני מוכר לך בכך וכך, הן יותר הן יתר. ולא אמר לו "מדה בחבל". דאילו היכא דאמר ליה תרתיהו "מדה בחבל הן חסר והן יתר" פלוגתא דבן גמן היא לקמיה. **אפילו פיחת רובע** — הקב לכל סאה, דהיינו שלשים רבעים לבית כור, שהן שבעה קבין ומחצה. או הותיר רובע לכל סאה — הגיעו, דבהכי הוי מחילה. דכיון דאמר ליה בית כור, דאי דקאמר "הן חסר הן יתר" — חסר או יתר מעט על בית כור קאמר, אבל טובא לא, דאם כן — אמאי קאמר בית כור? ובגמרא בעי היכא דאמר ליה "בית כור עפר" סתמא, ולא אמר ליה לא "מדה בחבל" ולא "הן חסר הן יתר" מאי. והאי דקאמר: אפילו פיחת רובע לסאה, ולא קאמר: אפילו פיחת שבעה קבין ומחצה לכור — לאשמועינן אתא, דאפילו במכירה מועטת כגון "בית סאה אני מוכר לך הן חסר הן יתר" ואיכא חסר רובע או יתר רובע — הגיעו. דאף על גב דפליגי אמוראי בגמרא גבי שני בורין, דאיכא למאן דאמר דאי איכא רובע לכל סאה, דדהו לדהו בין הכל יותר מתשעה קבין, לא הויא מחילה — בפחות מכור כולהו מדהו שהמחילה הולכת לפי חשבון רובע לכל סאה. **יתר מיכן** — יתר מרובע לכל סאה, אם הותיר. **יעשה חשבון** — יחשב את כל היתר על הבית כור, ואפילו הרבעין עצמן כדמסיק לקמן במתניתין, ויחשב כמה הותיר, וכמה שוין לפי חשבון שמכר את הבית כור. וכגון שלא הוזלו קרקעות, שאם הוזלו — לא נבוף את הלוקח לקנות בשעת היוקר. גם אם הוקרו — יכול לטענן: איני רוצה לקנות ביוקר כל כך, כדמפרש בגמרא. אבל אי כדקיימי קיימי — צריך הלוקח ליתן ברצון המוכר, שאם רצה מוכר — יחזיר לו לוקח מעות, דתקנת חכמים היא זו, דמה יעשה המוכר בקרקע מועט בפני עצמו שאינו חשוב שהרי הלכך כופין את הלוקח ליקח, דזה נהנה וזה אינו חסר. או אם רצה מוכר — יחזיר לו לוקח הקרקע בעין, שהרי מן הדין הוא דמחזיר לו קרקע, שהרי לא קנה לוקח אלא בית כור. שהרי למה אמרו להחזיר לו לוקח למוכר מעות המותר — לא מן הדין, אלא תקנת חכמים, ליפות כחו של מוכר, שלא יהא נפסד אותו מיעוט קרקע ולא חזי ליה האי פורתא. והאי יעשה חשבון — אהותיר יתר מכן קאי, אבל פיחת יתר מרובע — לא שייך שום עשייית חשבון, אלא ינכה לו מן הדמים, דכיון דליכא בהאי שדה טפי — ליכא לחיוביה ליתן לו משדה אחר. **הכי גרסינן בכרך המשנה: שאם שייר בשדה תשעה קבין כו'** — כלומר, האי דמחייבין ללוקח ליתן מעות המותר למוכר — ייפוי כח דמוכר הוא, משום דלא חזי ליה האי קרקע בפני עצמו. שאילו הוה ביה בהאי מותר שיעור שדה, בגון ששייר בהאי בית כור קב ומחצה יתר על שבעה קבין ומחצה, דהוו להו בין הכל תשעה קבין — אז מחזיר לו את הקרקע ולא מעות, דהשתא חזי ליה האי קרקע. דקיימא לן בפרק קמא דמכילתין (בבא בתרא יא, א) דשדה חשוב בתשעה קבין, כדתנן: ולא את השדה עד שיהא בה תשעה קבין לזה ותשעה קבין לזה, ולא את הגינה עד שיהא בה חצי קב לזה וחצי קב לזה, רבי עקיבא אומר: בית רובע. והשתא שמעינן ממתניתין: שבעה קבין ומחצה לבור — הוי מחילה. שמונה ומחצה או יותר, עד תשעה קבין ולא עד בכולל — יעשה חשבון. תשעה קבין — יחזיר קרקע. **בגינה בית חצי קב** — דרובע לסאה הוי מחילה, כמו רובע לסאה דשדה. יתר מרובע — יעשה חשבון. שני רבעים, דהיינו חצי קב, מאחר דחשיב גינה — יחזיר קרקע. וכדברי רבי עקיבא בפרק קמא: בית רובע. דחצי רובע לחצי סאה הוי מחילה, כלגבי שדה. יתר מחצי רובע — יעשה חשבון, בית רובע דחשיב גינה — יחזיר קרקע. וכן נראה בעיני, וכן עיקר. ויש לשונות אחרים ואין בהן ממש למבין. **ולא את הרובע כו'** — בגמרא פריך עלה, ומתרץ לה: ולא את המותר בלבד הוא מחזיר, היכא דאמרן יעשה חשבון והיכא דאמרן יחזיר קרקע, אלא גם כל השלשים רבעין דבית כור היתירין הוא מחזיר. דכיון דאיכא קרקע חשוב בין הכל — לא מחיל מידי. **גמרא** **איבעיא להו בית כור עפר מהמא** — אני מוכר לך, מהו? דלא אמר ליה "מדה בחבל" ולא אמר ליה נמי "הן חסר הן יתר". למדה בחבל מדמינן ליה, דסתם מי שמתנה למכור בית כור דעתו לצמצם, ולא מחיל מידי עד דאמר בפירוש "הן חסר הן יתר", ואם פיחת כל שהוא — ינכה, ואם הותיר כל שהוא — יחזיר. או ל"הן חסר הן יתר" מדמינן ליה, דמסתמא מחיל איניש רובע לסאה, ומשום האיכא לפרושי מתניתין בשני צדדין, קבעי לה.

אלא

אלא מהא ליכא למשמע מינה — דלגופה איצטרך, ומשום סיפא דקתני: "מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן יתר", ביטל "הן חסר הן יתר" "מדה בחבל", דתפוס לשון אחרון. הלכך איצטרך למתני ברישא היכא דאמר ליה האי את האי, דאולינן בתר הדוה לישנא דאמר ליה. אבל בסיפא, דאמר לתרוייהו וסותרין זה את זה — הלך אחר האחרון. **בבית כור עפר** — משמע קרוב לבית כור, דמותחזי כבית כור, אבל לא הוי בית כור ממש, אלא או פחות או יותר. **הן חסר כו'** — כלומר, או שאמר לו "בית כור עפר הן חסר הן יתר אני מוכר לך". **הגיעו** — אכולהו הנך תלתא לישני קאי. **פרושי קמפרש** — ד"הן חסר הן יתר" דסיפא — ארישא קאי, דקתני "בית כור עפר אני מוכר לך". והכי קאמר: האומר לחבירו: בית כור עפר אני מוכר לך, לא שנא אם אמר לו "בבית כור עפר אני מוכר לך", ולא שנא אם אמר לו לבסוף "הן חסר הן יתר" — דבתרוייהו אמרינן הגיעו. **אם כן אני מוכר לך אני מוכר לך כו'** — אם איתא דפרושי קמפרש, הכי הוה ליה למיתני: בית כור עפר כבית כור עפר, הן חסר הן יתר אני מוכר לך. ומקשינן: ליפות כחו של **מוכר אמרינן אבל ליפות** כחו של **לוקח לא חיישינן מידי** — דאפילו היכא דתפיץ הלוקח לקנות את המותר בדי שלא יכנס זה המוכר בשדהו — לא בפינן למוכר למכור: בתמיה. **שבעת קבין ומחצה לבור** — היינו נמי רובע לסאה, כדקתני במתניתין. **כופין את המוכר למכור** — את המותר ללוקח, אם הלוקח רוצה לקנותו. דכי היכי דכופין את הלוקח ליקח משום תקנת המוכר, שלא יהא נפסד ההוא מיעוט קרקע, דכופין על מדת סדום — הכי נמי עבוד רבנן תקנתא ללוקח, שיהו כופין את המוכר למכור לו ההוא מיעוט קרקע, כדי שלא ידרוס אצל שדהו, ויהא צריך להשמר ממנו. והמוכר אינו ניזוק בכך, דהא לא חזי למידי דהוה פורתא, והוה ליה זה נהנה וזה אינו חסר. **ומשני: התם בגון דהוה יקירא** — כלומר, לעולם כדי ליפות כחו של מוכר אמרינן, ליפות כחו של לוקח לא אמרינן. דלעולם לא בפינן המוכר למכור בעל כרחו המותר, אלא אם רצה מוכר — יחזיר לו לוקח קרקע, כדקתני מתניתין. והאי דקתני "כופין את המוכר למכור" — לא למכור ממש את הקרקע בעל כרחו אם רצה שתחזור לו. אלא הכא במאי עסקינן — כשהמוכר חפץ למכרה ללוקח שיחזיר לו בה מעות למוכר, כמו שייפו חכמים כחו של מוכר שאם רצה יחזיר לו לוקח מעות. והך ארעא הוה יקירא מעיקרא בשעת מכירה, והשתא זול ארעתא, והוא רוצה לכפות את הלוקח שיחזיר לו דמי המותר בפי שעת היוקר דמעיקרא, והיינו דקתני: כופין את המוכר למכור — בשעת הזול דעכשיו. **דאמרינן ליה** — למוכר: אי (אתה) ארעא (המותר) יהבת ליה, ומעות אתה רוצה שיחזיר לך — שקול מאותו (המותר) מעות בזולא דהשתא. דדי לך אם ייפו חכמים כחך לתלות בך מכר המותר במעות או חזרת קרקע היכא דליכא הפסד ללוקח, דהוה ליה זה נהנה וזה אינו חסר, אבל לקנות לוקח בשעת הזול בשעת היוקר — לא אמרינן, אלא או תן לו בזול, או טול קרקע שלך. והאי דקתני: ואת הלוקח ליקח — היינו שאם חפץ מוכר ליתנהו בדמי הזול — כופין את הלוקח ליקח, משום ייפוי כח דמוכר, דהתם לא מפסיד הלוקח מידי. **בשהוא נותן לו** — מוכר ללוקח. **בגון דהוה זולא מעיקרא** — דאמר ליה לוקח: לא בעינן לקנות קרקע ביוקר, דמעיקרא נמי, אם לא מפני שמצאתיה בזול — לא הייתי לוקחה. וכל היכא דאית ליה טענה מעלייתא ללוקח — לא ייפו חכמים כחו דמוכר. הלכך, אם רוצה מוכר לכפותו — יתן לו כשעת שלקח, דהיינו בזול, דהשתא לית ליה טענה ללוקח, ויקנה בעל כרחו. **אמר רב הונא תשעה קבין שאמרו** — במתניתין, דאם הותירו בשדה ליתנהו בתורת מכירה ולא בתורת עשיית חשבון ליפות כחו דלוקח, אלא לחזרת קרקע. **ואפילו בבקעה גדולה** — שמחזקת עשרה בורין דאמר דמחזיר קרקע, אף על גב דלא הותיר בין הכל אלא תשעה קבין. דסבירא ליה לרב הונא דרובע לסאה הוי מחילה, טפי — לא הוי מחילה, אלא יעשה חשבון. וכן לבית כור דהויא שלשים סאים — שלשים רבעים הוו מחילה, טפי משלשים רבעין, דאיכא טפי מרובע לסאה — יעשה חשבון, עד דמטי לתשעה קבין דהויא חזרה. והני מילי בית כור, אבל שני בורים, דכי איכא רובע לכל סאה הוי טפי מתשעה קבין כל כך — ודאי במכירת שדה אחת לא מחיל אינשי, הואיל ויש במותר חשיבות שדה, ויחזיר לו קרקע. ומיהו, כל זמן דלא הוו תשעה קבין — מודה רב הונא דרובע לבית סאה הוי מחילה, בגון "בית שלשים וחמש סאין אני מוכר לך" ואיכא שלשים וחמשה רבעין מותר, דהיינו תשעה קבין חסר רובע — הוי מחילה. **ורב נחמן אמר נותן שבעה קבין כו'** — דלא שנא רובע אחד לסאה אחד, ולא שנא אלף רבעים לאלף סאין — הוו מחילה.

ואי

פחות כל שהוא יבנה — מה שפירש הקונטרס, דהא דאמר רבא: כל דבר שבמדה אפילו פחות מכדי אונאה חוזר, היינו במטלטלי — אגב חורפיה לא עיין, דבהדיא אייתי לה בריש פרק שני דקדושין (מב, ב) אמקרקעי, דאמר: ובמקרקעי נמי לא אמרן אלא דשעו בעיולא, אבל במשחתא — לא, בדרבא בר, ואומר רבינו יצחק: דרבא איירי כשמדדו והטעהו במדה. אבל הבא לא מדדו עדיין, אלא בבאין למדדו, ומתחלה היה נמי יודע שאינו מכוון כל כך שלא יהא או פחות או יותר. **פחות** כל שהוא יבנה — ואם תאמר: ולימא ליה דאדעתא דהכי לא זבני ליש לומר: דקאי בתוך השדה, כדפרישית, דמתחילה היה נמי יודע שאינו מכוון לגמרי.

אלא מהא ליכא למשמע מינה — ולא קשיא רישא לסיפא, דלישנא דחד מיניהו לאו דוקא. ולא נקטיה אלא משום סיפא, כדפירש הקונטרס. **פרושי** קמפרש אידהו בית כור שהוא בבית כור בגון דאמר ליה הן חסר הן יתר — תימה: דתלי "הן חסר הן יתר" ב"בבית כור" (ו"הן חסר הן יתר" משמע שפי' דהגיעו ממנא) דמשמע "בבית כור" ויש לומר: דכי אמר לו "בית כור עפר אני מוכר לך הן חסר הן יתר" — איכא למימר תפוס לשון ראשון, ולהכי תלי ליה ב"בבית כור".

אם כן אני מוכר לך אני מוכר [לך] למה לי — בבמה דוכתי דייק הכי, ובבמה דוכתי לא דייק.

אלא לאו משמע מינה סתמא נמי כהן חסר הן יתר כו' — ותימה: דכיון דתנא רישא בית כור עפר סתמא דהגיעו, אמאי איצטריך למיתני סיפא "הן חסר הן יתר"? דכל שכן הוא ויש לומר: לאשמועינן דאפילו הכי — דוקא בית רובע, אבל יתר מרובע — לא. אי נמי, תנא סיפא לגלויי רישא, שלא תאמר: רישא דאמר לו "הן חסר הן יתר" — תנא סיפא "הן חסר הן יתר", מכלל דרישא דלא קאמר ליה. ובעינן זה יש בבמה מקומות, ותימה: דרבי יצחק קאמר לעיל: טרשין שאמרו בית ארבעה קבין, אבל יותר אין נמדדין עמה. הא אמר הכא דבית כור סתמא ב"הן חסר הן יתר" דמי, ואפילו לא היו טרשין כל עיקר אלא היה הקרקע חסר הוה אמינא דהגיעו — כל שכן השתא ויש לומר: דרבי יצחק לא קאמר אלא להצטרף לפחות מרובע לסאה. ולרבינו שמשון בן אברהם נראה דלא קשיא מידי, דהכא מירי בעומד באותה שדה וראוה כמה יש בה. אבל באינו רואה אותה — פשיטא ליה דדהם לא אמר הגיעו, דאם התנה בית כור עפר למכור לו — מי מצי למיתב ליה בית כור שהוא פחות ורבינו לסאה? וסברא הוא דדהם אפילו על ידי ניכוי לא היה מקבל לוקח, דאמר ליה: אדעתא דהכי לא זבני, שלא היה דעתו לקנות אלא בית כור שלם. ובהכי איירי רישא דמתניתין, ולהכי אמר רבי יצחק: טרשין שאמרו — בית ארבעת קבין, אבל טפי — לא. דאי הוה חזינן להו באילו אינן בכלל, אפילו לא היה חסר אלא קב — חייב להשלים, שלא קנה אלא בית כור שלם לגמרי.

ובא

ואי איכא [מילתא] יתירא לתשעה קבין — כלומר, אם יש משהו יותר מרובע לכל סאה, דהשתא ליכא מחילה כלל לא ברבעין ולא במותרזיקן, חזינן: אי הוו בוריים, דהשתא הוו להו רבעין דידהו יותר מתשעה קבין, כיון דליכא מחילה — הדרי באנפי נפשייהו, דבין דאיכא חשיבות שדה לא תקנו חכמים למוכר ייפוי כח דמעות, אלא יחזיר לו קרקע. ואי לא הוי דך מכירה אלא בית כור, ואיכא קב ומחצה יתר על הרבעין, דהוו להו בין הכל תשעה קבין — הדר. והשתא אסיקנא לרב נחמן, דבבוריים, ואף על גב דליכא אלא מותר כל שהוא על הרבעין — לא אמרינן יעשה חשבון, אלא יחזיר קרקע. דבין דדין מחילה ליכא בהו, ושיעור שדה יש — למה נכוף הלוקח ליקוח? האיכא בי רדו יומא, ולא מפסיד מזמר מידי. אבל בבית כור אחד — צריך קב ומחצה מותר על הרבעין להשלים תשעה קבין, והדר. וקיימא לן כרב נחמן בדיניו. כן נראה בעיני פיסקא ופירושא, ועיקר. ויש מפרשים: ואי איכא יתירות כו' — שצריך תשעה קבין יותר לבד כל הרבעין כולן. ויש מפרשים: קב ומחצה צריך תוספת על הרבעין של בית כור דשדיה להאי תוספת אבית סאה, ועד דליהוו תשעה קבין כי הדרי כולהו. וקשיא לי: מאי חזית דשדית להאי קב ומחצה על חד בית כור מעשרה כורין, ולאינך ליכא אלא שבעה קבין ומחצה לכור? אדרבה, שדייה אכולהו, ויהיה בתורת יעשה חשבון, דלא מטי לכל בית סאה אלא טפי מרובע פורתא, ועד שיהיה תשעה קבין לכל כור וכור לא הוה לן למימר יחזיר אי נמי, מנלן האי דדי לנו בקב ומחצה תוספת על רבעי בית כור? שדייה להאי תוספת אבית סאה, ועד דליהוו תשעה קבין לאחד מן הסאין לבד מרובע לכל סאה וסאה — לא אמרינן הדדרי למוכר כללא דמילתא, כי מעיינת בהו שפיר בהנך לישני — לא תמצא טעם וממש בהן, אלא שהלכתא בלא טעמא. ברם כך הוא כמו שפירשתי, דהיכא דאיכא משהו יתר על הרבעין כולן של שני כורין, כיון דמפיק להו מתורת מחילה — ליכא למימר בהו ייפוי כח דלוקח, דהא בין כולן חשיבי שדה, דאיכא טפי מתשעה קבין, והדרי למוכר. ובבית כור אחד בעינן תוספת קב ומחצה על הרבעין להשלימן לתשעה קבין, והדרי למוכר. **מאי לאו דזבין ליה בוריים** — דהא לא קתני: ואם שייר בבית כור תשעה קבין, כדקתני רישא "בית כור עפר אני מוכר לך" — אלמא אפילו בבקעה גדולה קאמר תשעה קבין הדרי למוכר. וקשיא לרב נחמן, דאמר: מחילה הויין כל היכא דלא מטי טפי מרובע לכל סאה. **ומשנינן: לא דזבין ליה כור** — דאריש קאי, דאיירי בבית כור, ועלה קתני דאי הוו תשעה קבין הדרי, דאיכא טפי מרובע לכל סאה, ונפקא להו מתורת מחילה. **הכי נרסינן: ובגנה בית חצי קב מאי לאו דזבין ליה סאתים לא דזבין ליה סאה** — והכי קפריך: מאי לאו דזבין ליה סאתים, ואפילו הכי לא אמרינן נותן רובע לכל סאה, ואי איכא יתירתא משהו למילתא דחצי קב — הדר. הא לא אמרינן, אלא כיון דהוה ליה בין הכל שיעור גנה — לא מחיל איניש, כרב הונא, והדר, ואף על גב דלא מטי אלא רובע לסאה ומשנינן: לא, דזבין ליה סאה גנה, והלכך רובע הוא דהוי מחילה, טפי מרובע — יעשה חשבון. אבל חצי קב, דאיכא שיעור גנה — הדר. **הכי נרסינן: וכדרבי רבי עקיבא בית רובע מאי לאו דזבין ליה סאה לא דזבין ליה חצי סאה** — והכי קפריך: מאי לאו דזבין ליה סאה, ואפילו הכי לא אמרינן נותן חצי רובע לכל חצי סאה דהוי מחילה. אלא בין דהוי ליה בין כל המותרות שיעור גנה — הדרי, כרב הונא. חצי רובע הוי מחילה לחצי סאה, כי היכי דרובע הוי מחילה לסאה. ומשנינן: דזבין ליה חצי סאה, הלכך חצי רובע — הוי מחילה, וטפי מחצי רובע — יעשה חשבון, רובע דהוי שיעור גנה — יחזיר. כן נראה בעיני, ועיקר. וכן מצאתי בכתוב בספרים מדויקים. ולשונות אחרים יש, ואין בהן ממש, ואמרינן בית סאתים שיעור גנה בבית כור שיעור שדה. והבל הוא, ודברים ריקים, דתשעה קבין שיעור שדה, וחצי קב שיעור גנה. וגם מפרשים דלרבי עקיבא ליה ליה יעשה חשבון בגנה, אלא רובע — יחזיר, פחות מרובע — הוי מחילה. והבל הבל, דהא ודאי אית ליה מחילה, כדפרישית, דבי היכי דאמרת בשדה רובע לסאה הוי מחילה — הוא הדין בחצי רובע לחצי סאה הוי מחילה, וכן לגגה חצי רובע לחצי סאה הוי מחילה, יותר מחצי רובע לחצי סאה — יעשה חשבון לרבי עקיבא כמו לרבנן. אבל רובע לחצי סאה יחזיר לרבי עקיבא, ולרבנן יעשה חשבון עד שיהו חצי קב תוספת על חצי סאה, דהכי הוי שיעור גגה. וגם מפרשים דרובע לסאה בגנה לרבנן יעשה חשבון כיתר מרובע לשדה, ופחות מרובע הוי מחילה בגנה כרובע בשדה. וכל סברות הללו הבל הן ומטעיין הן. **בעי רב אשי** — מכר לו שדה, כגון שמכר לו סאה או סאתים, והותירו יותר משני רבעין לסאתים, אבל אינן תשעה קבין, דהוו להו בתורת יעשה חשבון. **ונעשית גגה** — ביד לוקח. קודם שהחזיר לו לא מעות ולא קרקע, גדל נהר לכאן, או נובע מעין לכאן, דהוה ליה ראוי לגגה, כדתניא "השקיית ברגלך כגן הירק" (דברים יא). **מהו** — מחזיר לו לוקח למוכר? מי אולינן בתר שעת מכירה ויעשה חשבון, רצה — נוטל מעות, רצה — נוטל קרקע. או דלמא, כיון דתקנתא דרבנן היא, משום ייפוי כח דמוכר שלא יפסיד מיעוט קרקע שאין ראוי לכלום, השתא דהוה ליה חצי קב גגה וחשוב שדה — צריך שיטול את שלו, ויחזיר לו לוקח קרקע ולא מעות. אי נמי, מכרה כשהיא גגה, ונתייבשה ונעשית שדה ביד לוקח, מי אזלינן בתר שעת מכירה ויחזיר לו לוקח קב ולא מעות, או דלמא השתא נמי יש לנו לעשות תקנה למוכר, דהואיל ונעשית שדה, ואין ראוי לו בפני עצמו, ואם רצה — יטול מעות או קרקע. ונראה בעיני דדוקא קמביעא ליה, בגון דליכא בין שעת מכר לשעת מדידה אלא תורת חזרה ועשיית חשבון, דממה נפשך ליכא מחילה. אבל היכא דמעיקרא הוי מחילה, ולבסוף לא הוי מחילה — ודאי בתר מעיקרא אזלינן, כיון דמחיל — מחיל. כגון אליבא דרב הונא, שמכר לו מתחלה סאתים שדה והיו שם מותר שני רבעים, רובע לסאה, דהוי מחילה, והשתא נעשית גגה ביד לוקח, הוי בתורת חזרה לרב הונא — התם ודאי מודי רב אשי דבתר מעיקרא אזלינן, שהרי מחל ונתן לו השני רבעין. וכן עיקר. **תנא אם היה** — ההוא שדה שמכר, סמוך לשדהו אחר, אפילו אם הותיר כל שהוא על שבעה קבין ומחצה לכור — מחזיר לו קרקע ולא יעשה חשבון, דהא חזי להאיצטרופי לשדהו. ואף על גב דלא הוי מותר תשעה קבין — יחזיר לו קרקע. דבין דלא מפסיד מזמר בחזרת קרקע מידי — לא נייחה כחו לכוף הלוקח לקנותו. אבל אם הותיר כל שהוא על הבית כור, כגון פחות מרובע לסאה, אי נמי שבעה קבין ומחצה לכור, דליכא טפי מרובע לסאה — ודאי מחילה היא, ולא הדר ליה לא קרקע ולא מעות. וכן פסק רבינו חננאל. ואית דמפרשי דהאי כל שהוא — אפילו פחות מרובע לסאה קאמר דיחזיר, ולא מחל הואיל ויש לו שדה בסמוך לזה. ולאו מילתא היא, דאם כן מאי אהני ליה "הן חסר הן יתר" דקאמר ליה כדקתני מתניתין? ואי נמי לא אמר "הן חסר הן יתר" — הא אוקמינן דסתמא נמי ב"הן חסר הן יתר" דמי **בור מהו שתפסיק** — בין הזהוא מותר לשדהו, ולא יחשב עד שדהו, ויעשה חשבון. ואם תמצא לומר דאינו מפסיק, **אמת המים מהו** — נראה בעיני דגרסינן: דרך הרבים מהו, כגון שיש כאן שביל של שש עשרה אמה שהולכין ממנו לשדות. אבל רשות הרבים ממש — איכא למימר דאין לך הפסק גדול מזה. וכולהו ב"אם תמצא לומר דאינו מפסיק" מפרשינן להו: **ופריגין: כלפי לייא** — כנגד מה שונה במשנתנו כאן, ולאן הדבר נוטה. כדאמרינן בברכות (נח, א): חצבי לנהרא כנגי לייא — שהקדירות שלמות הולכין לנהר לשאוב בהן מים, אבל השבורין להיכן הולכין? והכי נמי במתניתין, איפכא מסתברא: דהמותר לא הוי מחילה, אבל הרבעין אמרנו דהוו מחילה. הלכך הוה ליה למיתני דמתרתי: לא את המותר על הרבעים בלבד הוא מחזיר, דנימא הרבעין כולן מחולין, אלא גם את כל השלשים רבעין של בית כור הוא מחזיר, דבין דאיכא קרקע טובא — לא מחל מידי. והוא הדין לענין הפחת, דבין דחסר טפי מרובע לסאה — לא מחל מידי, כדאמרינן לעיל: אם בא לנפות — מנפה את כולן, וכל שכן לענין קרקע, כדאמרינן ב"המוכר פירות" (בבא בתרא צד, א). **משנה מדה בחבל כו'** — האומר לחבירו שתי לשונות הללו הסותרין זה את זה "בית כור עפר אני מוכר לך, מדה בחבל הן חסר הן יתר" — ביטל לשון אחרון זה, דהיינו "הן חסר הן יתר" את לשון הראשון, דהיינו "מדה בחבל", ואפילו פיחת רובע לסאה או הותיר רובע לסאה — הגיעו. דסבירא ליה להאי תנא דבל שני לשונות של מכירה שסותרין זה את זה — תפוס לשון אחרון, דחזר בו בתוך דברי דיבור מן הראשון.

ביטל

ביטל מדה בחבל הן חסר הן יתר — ואם פיחת כל שהוא — יגבה, ואם הותיר כל שהוא — יחזיר. **דברי בן נגם** — ופליגי רבנן עליה בגמרא. **גמרא** חולקין עליו חביריו — דלדידהו הוי ממון המוטל בספק, דמספקא להו אי אמרינן תפוס לשון ראשון או לשון אחרון, כדמפרש לקמיה ממתניתין דמרחץ. ומיהו, רב סבירא ליה כבן נגם, כדלקמן בשמעתין, אמרי בי רב: איסתרא מאה מעי מאה מעי כר. **תנינא** — בבבא מציעא בפרק "השואל". **ששבר מחבירו בשנים עשר כו'** — דאמר ליה הכי: "מרחץ זה אני משכיר לך בשנים עשר זהובים לשנה דינר זהב לחדש", ואותה שנה שנת עיבור היתה. ואי תפסינן לשון ראשון — נתעברה לשוכר, ולא יתן אלא שנים עשר זהובים לשלשה עשר חדשים, כדתנן התם: המשכיר בית לחבירו לשנה, נתעברה השנה — נתעברה לשוכר. ואי תפסינן לשון אחרון — נתעברה למשכיר, וחייב ליתן לו שלשה עשר זהובים, כדתנן נמי התם: המשכירו לחדשים, נתעברה השנה — נתעברה למשכיר. והכא בלשון ראשון המשכיר לו בית לשנה, ובלשון אחרון המשכיר לו לחדשים, והרי שתי הלשונות סותרין זה את זה. יחלוקו — יתן לו שכר חצי החדש, דממון המוטל בספק חולקין, דמספקא להו אי תפוס לשון ראשון או לשון אחרון. **אי מהתם הוה אמינא** — דאין חולקין עליו חביריו על בן נגם, דהתם נמי מודי בן נגם דיחלוקו, משום דאיכא למימר מיהדר קא הדר ביה מלשון ראשון ותפוס לשון אחרון, ונתעברה למשכיר. ואיכא למימר דלא הדר ביה מלשון הראשון, ונתעברה לשוכר, אלא פרושי קמפרש דאינו משכיר לו לשנה שלמה ויקבל שכירותו בסוף השנה, כדין שכירות שאינה משתלמת אלא בסופן, אלא מדינר זהב לחדש הוא משכירה, כדי שיטול הדינר בכל חדש. וגם אם ירצה לחזור בו מלהשכירה לסוף חדש או לסוף שני חדשים — יוכל להוציאו מביתו, ואינו חייב לו להעמיד לו בית אחר. הלכך, כיון דאיכא למימר תפוס לשון אחרון דשמא חזר בו, ואיכא למימר תפוס לשון ראשון דדלמא ליכא הכא לשון אחרון כלל, אלא פירוש בעלמא לראשון — הלכך יחלוקו. **אבל הבא** — במתניתין. דודאי הדר ביה — שלשון אחרון מכחיש את הראשון, אימא לא פליגי רבנן עליה, אלא תפוס לשון אחרון. **קא משמע לן** — רב. דחלוקין עליו. דהתם לא הוי טעמייהו אלא משום דמספקא להו אי תפסינן לשון אחרון או לשון ראשון, דכיון דבתוך כדי דיבור אמר שתי הלשונות — אין ידוע על איזה נתכוין יותר. ולא משום דאיכא למימר דפרושי קמפרש, דהא ודאי מכחיש לשון אחרון את הראשון. **הלך אחר פחות שבלשונות** — אחר אותו הלשון שמפחית בחו של לוקח. דמספקא ליה אי תפוס לשון ראשון או אחרון, ויד המוכר שהוא מוחזק בקרקע שלו על העליונה. הלכך, היכא דאמר ליה "מדה בחבל" ו"חן חסר והן יתר" — חוזין, אם הותיר כל שהוא — להכי אמר "מדה בחבל", ויחזיר. ואם פיחת כל שהוא — להכי אמר ליה "הן חסר הן יתר", שהיה ירא שמא לא יהיה כאן בית כור שלם, והגיעו. **ותתנה נמי נמי**: **זו ולא סבירא ליה** — מדקאמר שמואל "זו דברי בן נגם", ולא קאמר "חלוקין עליו חביריו על בן נגם", כי היכי דאמר רב לעיל, אלמא לא סבירא ליה כבן נגם, דלא אזלינן אחר לשון אחרון, אלא מספקא לן כרבנן. יכול **לחזור בו אפילו באמה אחרונה** — ואף על פי שמשך עשרים ותשע — אינה משיכה. דכוליה חד מקח הוא, ועד דמשיך לבוליה — לא קני מידי, כדאמרינן בפרק "הזהב" (בבא מציעא מז, א) דהיכא דמכר ליה חמור בפרה ושלה, ומשך את הפרה ולא משך עדיין את השלה — שניהן יכולין לחזור, משום דלא הוה משיכה מעליותא. **ראשון ראשון קנה** — דכיון דאמר ליה "סאה בסלע" — כל סאה וסאה הוה ליה חד מקח, ומשיכת כל אחת קנאתה. אלמא סבירא ליה לשמואל תפוס לשון אחרון, כבן נגם. **אלא זו וסבירא ליה** — דאף על גב דקאמר "זו דברי בן נגם" — לאו משום דלא סבירא ליה הכי, אלא לאשמועינן דפליגי רבנן עליה אתא. **ומי סבירא ליה** — דתפסינן לשון אחרון. **והאמר שמואל** — עלה דההיא משנה דמרחץ, דקתני: יחלוקו את חדש העיבור — בבא לבית דין באמצע החדש, ואמר לה: "צא מביתי, או תן לי שכר החדש הזה", עסקינן. וכי מספקא לן איזה לשון נתפס אמרינן: העמד ממון על חזקתו, ומה שדר בה כבר — לא מפקינן מיניה, דלמא לשון אחרון (צריך להיות: ראשון) אית לן למתפס, ומה שלא עבר מן החדש — או יצא או יתן שכר, דאמרינן: העמד קרקע בחזקת בעליה. אלמא, לשמואל נמי מספקא ליה כרבנן, והולך אחר המוחזק. **בולו למשכיר** — העמד קרקע בחזקת בעלים. **בסוף החדש בולו לשוכר** — העמד מעות על חזקתן. ומדמוקי לה שמואל בבא באמצע חדש — אלמא סבירא ליה הכי. דאי לאו דסבירא ליה הכי — מאי דחזקיה לאוקמה הכי? לוקמה בין בבא בתחלת חדש בין בבא בסוף חדש, כרב וברב נחמן דפליגי עליה דההיא משנה בפרק "השואל". אלא מדדחיק לאוקמי הכי — היינו משום דסבירא ליה הכי, ופליג אדרב ואדרב נחמן דפליגי עליה, ואתא איהו לתרוצי, למימר הכי הלכתא.

אלא

בפל "מדה בחבל" "חן חסר הן יתר", דברי בן נגם. גמרא אמר רבי אבא בר ממל אמר רב: חולקין עליו חביריו על בן נגם. - מאי קא משמע לן? תנינא: ששבר בציפורי, באחד ששכר מרחץ מחביריו בשנים עשר זהובים לשנה, דינר זהב לחדש, בא מעשה לפני שמעון בן גמליאל ולפני רבי יוסי, ואמרו: יחלוקו את חדש העיבור - אי מהתם, הוה אמינא: התם הוא דאיכא למימר מיהדר קא הדר ביה, ואיבא למימר פרושי קא מפרש, אבל הכא דודאי קא הדר ביה - אימא לא, קא משמע לן. אמר רב יהודה אמר שמואל: זו דברי בן נגם, אבל חכמים אומרים: הלך אחר פחות שבלשונות. "זו" ולא סבירא ליה? והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו: "סור בשלשים אני מוכר לך" - יכול לחזור בו אפילו בפאה האחרונה, "סור בשלשים, פאה בפלע אני מוכר לך" - ראשון ראשון קנה - אלא "זו" ולא סבירא ליה. - ומי סבירא ליה? והאמר שמואל: בבא באמצע החדש שכרו לפני בעל הבית, אבל בא בתחלת החדש - פולו למשכיר, בסוף החדש - פולו לשוכר אלא:

ובא מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ורבי יוסי ואמרו יחלוקו כו' — משמע מהכא דמספקא ליה לרבי יוסי אי תפוס לשון ראשון או אחרון, לשמואל דאוקי לה בבא באמצע החדש. ובתמורה (כה, ב) ובי"מרובה" (בבא קמא עג, ב) אמר רבי יוסי: "תמורת עולה תמורת שלמים" — דבריו קיימין, והיינו תפוס שניהם. ובבזיר בפרק שני (ט, א) ובמנחות (קג, ב) ובזבחים (ל, א) ובפסחים (נג, ב) אית ליה לרבי יוסי: בגמר דבריו אדם נתפס ויש לומר: דבכולהו לרבי יוסי כאילו הוציא שניהן יחד, ולהכי הויא הכא ספיקא — שדרי סותר זה את זה, ואי אפשר לומר כאן שדעתו על שניהן. אבל בתמורה וב"מרובה" — להכי קאמר רבי יוסי תפוס לשון שניהן, דאין סותר זה את זה. וההיא דנזיר ומנחות וזבחים ופסחים, דמפרש דבריו — קאמר דבגמר דבריו אדם נתפס.

אבל בא בתחלת החדש בולו למשכיר — פירוש: משום דהוי שוכר המוציא מחבירו עליו הראיה. ואפילו הכי, בסוף חדש — בולו לשוכר. משמע, דאי תפס מוציא — לא מפקינן מיניה. וכן משמע בפרק שני דכתובות (כ, א), דתניא: שנים האוחזין על השטר ומתו, ובאו שנים מן השוק ואמרו: ידענו שכתב ידן הוא זה, אבל אנוסים היו, קנסים, או פסולי עדות היו. אם כתב ידן יוצא ממקום אחר — אין נאמנין. ופריך: ומגבינן ביה? תרי ותרי ניתנו ומסיק רב נחמן: אוקי תרי לבהדי תרי, ואוקי ממונא בחזקת מריה. והשתא לענין מאי קחני בברייתא דאין נאמנין, כיון דמוקמינן ממונא אחזקתיה? ופירש הקונטרס התם: לענין דאי תפס מלוה לא מפקינן מיניה. ותימה: דאם כן המוציא מחבירו — היינו כל דאלים גבר, ומאי פריך ב"חזקת הבתים" (בבא בתרא לה, א) מדמהלחיף פרה בחמור כו' עד זה אומר של אבותיי חזה אומר כו', דאמר כל דאלים גבר. ופירשנו דלאו מסומכתו קפריך, דלית הלכתא כוותיה, אלא מדסומכתו נשמע לרבנן, דהיכא דליכא חזקה דמרא קמא — דמודו רבנן לסומכתו דיחלוקו. ומאי קשיא? והא במהלחיף פרה בחמור אמרו רבנן דהמוציא מחבירו עליו הראיה, ואי תפס מוציא — לא מפקינן מיניה. כל שכן גבי זה אומר של אבותיי, דאין שום אחד מהן מוחזק, דאמרינן כל דאלים גבר ויש לומר: דמסתברא ליה במהליף פרה בחמור דאיכא חזקת מרא קמא, ולא אמרי רבנן יחלוקו, אלא המוציא מחבירו עליו הראיה, כיון דאית ליה חזקה. אבל היכא דאין מוחזק זה יותר — היה לבית דין לומר להם שיחלוקו, ולא להניחם לתפוס. ואפילו רבנן מודו הכא לסומכתו. אבל קשיא: בפרק קמא דבבא מציעא (ו, ב) מסיק גבי ספק בכור דתקפו כהן — מוציאין אותו מידו. אלמא, היכא דאמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה — לא מהניא הפיסה ויש לומר: דבשמעתין היינו טעמא, דכי לא בא עד סוף החדש — דאמרינן דאדרבי הוא דאתי ליה, לפיכך בולו לשוכר. אבל בא באמצע החדש — נראה דלא שייך כל כך אדריש אודי על חצי החדש, ואי אודי — (אודי על הכל, ומשום הכי יחלוקו. וההיא דפרק שני דכתובות (כ, א) מצינן למימר משום דקא טעין טענת ברי מהניא ליה תפיסה. אבל בספק בכור — לא בא הכהן אלא מכח ספק, אי נמי, להכי נפקא מינה דאין נאמנין, דאי תפס המלוה קודם שנולד הספק — לא מפקינן מיניה. ובכתובות מפורש יותר.

אלא

אלא לעולם זו ולא סבירא ליה — הוי מצי לשנויי כדאמרינן לעיל, דגבי משכיר איכא למימר מיהדר קא הדר ביה ואיכא למימר פרושי קא מפרש, אבל הכא איכא למימר מיהדר קהדר, ולעולם "זו" וסבירא ליה. אלא אף על גב דשני הכי לעיל — לא משמע ליה שיהא כן עיקר הטעם, ולא עבידי מיניה לעיל אלא צריכותא בעלמא. ועוד: כדפירש הקונטרס, ד"זו" משמע דלא סבירא ליה הכי.

פרושי קא מפרש — פירש הקונטרס דהכי קאמר ליה: בשנים עשר זהובים לשנה, לפי שאני סבור שהיא פשוטה, אבל אם היא מעורבת — אני רוצה שתתן לי דינר זהב לחדש. ולא גרסינן לפי זה "אי אימצר בהא ולא אימצר בהדיא" — דעל זה אינו מפרש בלום, דאמאי לא שמעינן להדיא דהמשכיר מהדיא דאיסתרא? אלא הכי גרסינן: מהו דתימא פרושי קא מפרש בו'. ובשם רש"י פירש: ד"פרושי קמפרש" קאי אהדיא איסתרא מאה מעי, ושפיר גריס "אי אימצר בהא ולא אימצר בהא". ולא תקשה לפירוש רש"י: אמאי לא שמעינן להדיא דאיסתרא מהדיא דאמר רב: ואילו הואי סתם יהיבנא כוליה למשכיר? דהוה אמינא: טעמא דרב לא משום תפוס לשון אחרון, אלא משום דקרקע בחזקת בעלים קיימת. ואם תאמר: לפירוש רש"י, היכי תיסק אדעתין ד"איסתרא מאה מעי" פרושי קא מפרש, ולעולם רב כרבנן דאמרי: הלך אחר פחות שבלשונות? הא תנן ב"גט פשוט" (בבא בתרא קסה, ב): כתב "זוזי מאה דהוו קיימי סלעים עשרין" — אין לו אלא עשרין זוזי, "מאה דהוו קיימין סלעין תלתין" — אין לו אלא מאה. אלמא, אף על פי שמפרש בהדיא — אמרינן הלך אחר פחות שבלשונות ויש לומר: דשאני התם ד"גט פשוט" שרהוקין זה מזה, ולא שייך כולי האי פירושי קא מפרש. ומתיישב כאן פירוש הקונטרס יותר, משום דמעיקרא הקשה: הא אמר רב חדא זימנא, משמע דפריך אמאי איצטריך ההיא דאיסתרא, ומשני דאיצטריך, דלא הוה שמעינן מדמשכיר דתפוס לשון אחרון, דהוה אמינא דפרושי קא מפרש. ומיהו ב"השואל" (בבא מציעא קב, ב) יתבן טפי לפירוש רש"י, דקאי בהדוה דמשכיר, ופריך: והא אמר רב חדא זימנא הכא גבי איסתרא. ולרבי יצחק נראה ד"פרושי קא מפרש" דהכא — היינו ממש כההיא דלעיל, והכי פירושו: אי אימצר בהדיא דאיסתרא, ולא אימצר בהדיא דמשכיר — הוה אמינא: פרושי קא מפרש ההיא דמשכיר, ויהא בולו לשובר, דלא אמרינן תפוס לשון אחרון, דלא אמרינן תפוס לשון אחרון, דלא אמרינן תפוס לשון אחרון ראשון קנה.

משנה

אֵלּוּ: לְעוֹלָם "זוֹ" וְלֹא סְבִירָא לֵיהּ, וְהָתָם מַעֲמָא מַאי? מִשּׁוּם דְּחָפֵּים, הָכָא נַמִּי הָא חָפֵּים. אָמַר רַב הוֹנָא, אָמְרִי בֵּי רַב: "אִיסְתְּרָא מְאָה מָעֵי" - מְאָה מָעֵי, "מְאָה מָעֵי אִיסְתְּרָא" - אִיסְתְּרָא. מַאי קָא מַשְׁמַע לָן, חִפּוּס לְשׁוֹן אַחֲרוֹן? הָא אָמַרְתָּ רַב חֲדָא זִימְנָא, דְּאָמַר רַב: אִי אִיהְמַר הָתָם, הָוֶה יָהֲבִינָא כּוּלֵּיהּ לַמַּשְׁכִּיר - אִי אִיהְמַר הָא וְלָא אִיהְמַר הָא - הָוֶה אָמֵינָא מִיהַדַּר קָא הָדַר בֵּיהּ, אֲבָל הָכָא, מַהוּ דְּתֵימָא פְּרוּשֵׁי קָא מְפָרֵשׁ, קָא מַשְׁמַע לָן.

אלא לעולם — האי דקאמר "זו דברי בן ננס" — היינו משום דלא סבירא ליה תפוס לשון אחרון, אלא ספיקא היא, ואזלינן בתר חזקה, כרבנן דאמרי: הלך אחר פחות שבלשונות. ודקשיא לך מהא דרב ושמואל דראשון ראשון קנה, דמשמע תפוס לשון אחרון — לאו היינו טעמא, דהוא הדין אי אפיך ואמר "שאה בסלע בור בשלשים אני מוכר לך" דראשון ראשון קנה. משום דמספקא לן אי תפסינן לשון ראשון או לשון אחרון — אזלינן בתר חזקה. **והתם** — גבי מרחץ טעמא מאי יחלוקו — משום דתפיס כל אחד החצי, כדאוקימנא בבא באמצע החדש. והוה הדין לרבנן דאזלינן בתר פחות שבלשונות — שהמוכר מוחזק הוא, וכגון שקבל כבר הדמים. הבא נמי גבי ראשון ראשון קנה היינו טעמא — דהוא תפיס, דמה שתפס לא מפקינן מיניה, ולא משום לשון אחרון, דהוא הדין אי אמר איפכא. והא דאיכא למימר דשמואל כבן ננס סבירא ליה דתפוס לשון אחרון, כדאמר: ראשון ראשון קנה, דמשמע תפוס לשון אחרון, והאי דאוקי למתניתין דהתם בבא באמצע חדש בו' היינו טעמא דכאמרן לעיל, דאיכא למימר מיהדר קמהדר ביה ואיכא למימר פרושי קמפרש, אבל היכא דודאי קהדר ביה סבירא ליה תפוס לשון אחרון כבן ננס. ליכא למימר הכי, דבין דאמר "זו דברי בן ננס" — משמע דלא סבירא ליה. ועוד: דבהא לא פליג שמואל עליה דרב, דאמר: חלוקין עליו חבריו על בן ננס, ואשמועינן דההיא משנה דמרחץ רבנן היא, ולא מספקא לן אי פרושי מפרש אי לא, אלא ודאי מיהדר הדר ביה ומבחיש לשון אחרון את הראשון, ואפילו הכי קתני יחלוקו, דלא אמרינן תפוס לשון אחרון אלא ספיקא היא. וכיון דאשמועינן רב חדא גבי מרחץ מיהדר קהדר ביה ולאו פרושי קא מפרש — שמואל נמי הכי סבירא ליה. ועוד: דשמואל נמי קאמר "אבל חכמים אומרים" בו' — אלמא סבירא ליה דההיא משנה דמרחץ רבנן היא. ומיהו, ליתא להלכתא כרב דאמר בסמוך: "אי הואי התם הוה יהיבנא כוליה למשכיר" דתפוס לשון אחרון כבן ננס, ולא כשמואל דאוקמוה בבא באמצע החדש, אלא כרב נחמן דפליג עלייהו התם ואמר: קרקע בחזקת בעליה עומדת, ואפילו בא בסוף החדש — כולו למשכיר. שהסכך לאו עבשיו נולד, שמתחלת החדש נולד, והעמד קרקע על חזקתו, ונמצא שדר על בית של חבירו וצריך להעלות לו שכר. ואף על גב דאפיך מיפך ואמר ליה מעיקרא "מדינר זהב לחדש בשנים עשר זהובים לשנה" קאמר רב נחמן נמי כולו למשכיר. דטעמא לאו משום תפוס לשון אחרון הוא, אלא ספוקי מספקא ליה כשמואל רבינה, וספיקא שדי לה אתחלת החדש, וקרקע בחזקת בעליו תעמידנו. והכי להלכתא, דאמרינן בפרק "המקבל": והא קיימא לן כרב נחמן, דאמר: קרקע בחזקת בעליה עומדת. התם לאו מלתא דעבידי לאינלויי היא כו'. וגבי מתניתין דהכא נמי ליתא להלכתא כבן ננס לתפוס לשון אחרון, אלא ספיקא היא כשמואל וכרב נחמן, וקרקע בחזקת בעליה עומדת, והלך אחר פחות שבלשונות כרבנן, וידּ מוכר על העליונה. וגבי "בור בשלשים סאה בסלע" נמי, כיון דמטלטלי נינהו — מודי רב נחמן דראשון ראשון קנה, דמאי דתפיס תפיס. דבקרקע הוא דאמרינן לעולם בחזקת בעלים הראשונים קיימא. דקרקע אינו נגנזלת, אבל במטלטלין — הלך אחר המוחזק משניהם. בפרק קמא דסנהדרין (יז, ב): "אמרי בי רב" — (ורב) הונא. והאמר רב הונא: אמרי בי רב אלא רב המנונא. כלומר, כל היכא דאמרינן "אמרי בי רב" דמשמע תלמידי דרב — היינו רב המנונא, שהיה תלמידו של רב, ואמר ההלכה משמו של רב. והכי מוכח לקמן, דפרכינן: והא אמרה רב חדא זימנא. **איסתרא מאה מעי איסתרא איסתרא** — אמר לחבירו בבמה חפץ זה? אמר ליה "איסתרא מאה מעי", ונתרצו — מאה מעי חייב לו. ואם אמר "מאה מעי איסתרא" — חייב לו איסתרא. **תפוס לשון אחרון** — כבן ננס. איסתרא — סלע מדינה, והוא חצי דינר, שהוא שמיני שבסלע צורי, כדאמרינן ב"החובל" בהתוקע לחבירו (בבא קמא ע, ב), וחצי דינר תשעים ושש פרוטות, שהפרוטה אחד משמונה באיסר, והחצי דינר שלש מעות כסף שהוא שלש פונדיזיון, והפונדיון שני איסרין — הרי שנים עשר איסרין לחצי דינר, הן לכל איסר שמונה פרוטות — הרי תשעים ושש. נמצא מאה מעי, דהיינו מאה פרוטות, יתירים על איסתרא ארבע פרוטות. מעות סתם היינו פרוטות של נחשת, והכי מוכח בפרק "הזהב" (בבא מציעא מה, א) דאמרינן תא שמע: הפורט סלע ממעות מעשר שני, בית שמאי אומרים: בכל הסלע מעות כו', השתא לבית שמאי לגבי פריטי מחללינן כו'. אבל של כסף, שיש ששה בדינר — נקראין מעות כסף. **אי הואי התם** — כשבא מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ולפני רבי יוסי, ואמרו יחלוקו. **הוה יהיבנא כוליה למשכיר** — משום דתפוס לשון אחרון. **מהו דתימא** — לאו משום דאית ליה תפוס לשון אחרון קאמר "יהיבנא כוליה למשכיר", אלא משום דאיכא למימר פרושי קמפרש ולא מיהדר הדר ביה כלל, אלא נתכוין ליטול דינר זהב לכל חדש והיה ירא שמא תתעבר השנה, ופירש: הך שנה דאמרי לך שנים עשר דינר לשנה — לא בשנה מעורבת קא אמינא, אלא בשנה פשוטה, שמגיע דינר לכל חדש. דכל היכא דאיכא למימר פרושי קמפרש, ולא יסתרו הלשונות זו את זו — יש לנו לומר דמפרש הוא ואינו חוזר מדיבורו, והלכך וראי אזיל בתר לשון אחרון, דפרושי הוא לראשון. אבל "איסתרא מאה מעי". שהאיסתרא תשעים ושש פרוטות, וסותרתי הלשונות זה את זה — והאי דקאמר "איסתרא מאה מעי" באילו אמר "תשעים ושש מעות מאה מעות" דמי, אלא שכך היו רגילין לדבר בקוצר לשון, לקרות לתשעים ושש פרוטות איסתרא — התם קאמר רב הלך אחר המוחזק, כשמואל ורבנן דפליגי אבן ננס. **קא משמע לן** — רב דכבן ננס סבירא ליה, והך ד"איסתרא מאה מעי" — לבסוף איתמר, כן נראה בעיני. ובבבא מציעא פרק "השואל" הכי גרסינן ליה: מהו דתימא פרושי קמפרש קא משמע לן. ולא גרסינן "אי מהתם הוה אמינא פרושי קא מפרש", דבהא ד"איסתרא מאה מעי" פרושי קא מפרש ליכא למימר, דודאי איסתרא הוי פחות ממאה מעי, ודמי ממש למתניתין ד"הן חסר הן יתר מדה בחבל". ורבינו זקני זצ"ל צדיק לברכה בבבא מציעא (קב, ב) כך פירש: אי מהתם הוה אמינא טעמא ד"איסתרא מאה מעי" — לאו משום דתפוס לשון אחרון, אלא דהאי כוליה חד לשון הוא, אלא פרושי קמפרש: סלע גדול שיהא שוה מאה פרוטות. וכי אמר ליה "מאה מעי איסתרא" — הכי אמר ליה: מאה פרוטות רעות, שאין שוות אלא סלע. ולא נהירא לי כלל, דהא רב לאו דוקא איסתרא נקט, דהוא הדין אי קאמר תשעים ושש פרוטות, דליכא למימר פרושי קמפרש כי קאמר אחרי כן "מאה פרוטות". ועוד: אדרבה, מתניתין איכא למימר פרושי קמפרש [בשני ענינים] כדאמר לעיל, ובדפרישית לבסוף. והשתא דסבירא ליה לרב תפוס לשון אחרון, בענין לפרושי הא דרב ושמואל דאמרי תרוייהו "בור בשלשים סאה בסלע" ראשון ראשון קנה; לרב טעמא משום תפוס לשון אחרון, ואי אפיך מיפך לומר "סאה בסלע בור בשלשים" — לא קנה עד שימשוך סאה אחרונה. ולשמואל דמספקא ליה, ואוקימנא לדידיה משום דמאי דתפיס תפיס — בתרוייהו אמרינן ראשון ראשון קנה.

משנה

משנה **בסימנין ובמצריו** — האומר לחבירו: "בית כור עפר אני מוכר לך, בתוך הסימנין והמצרים הללו שאתה רואה, הבל קח לך". **פחות משתות הגיעו** — דהיינו טפי מרובע לסאה כפלי כפלים, דשתות היינו קב לסאה. והיינו טעמא דלא דמי ל"הן חסר הן יתר", דהתם הוי שיעוריה ברובע לסאה, אבל הכא בעי טפי, דהא כיון דאמר "בית כור עפר אני מוכר לך" כ"הן חסר הן יתר" דמי, כדאוקימנן לעיל, והשתא דאמר "בית כור בסימנין ובמצריו אני מוכר לך" — מטפינן שיעוריה, ואמרינן: אפילו פחות משתות הגיעו. דכיון דהדרה לו המצרים — כמאן דזבין ליה שדה זו שתמא דמי כמות שהוא, בין קטן בין גדול, אלא דאדני נאי דאמר "בית כור" שיהא קרוב לבית כור, שאינו חסר יותר משתות, וכן דלא ליהוי מותר יתר על שתות. הכי גרסינן בסדר המשנה: פחות משתות הגיעו עד שתות יבבה. ובגמרא פליגי אמוראי בשתות עצמה, אי הוי כפחות משתות והגיעו, והכי קאמר: פיחת מן הבית כור שתות, וכל שכן פחות משתות — הגיעו, אבל יותר משתות ולמטה, עד שתות ולא שתות בכלל — יבבה. או דלמא שתות כיתר משתות, והכי קאמר: פחות משתות הגיעו, כלומר אם יש אונאה ביניהן פחות משתות — הגיעו, אבל יותר משתות עד שתות, ושתות בכלל — יבבה. **יבבה** — מן הדמים. ואם הותיר — יחזיר לו קרקע. והאי שתות לאו משום דין אונאה, דאין אונאה אלא למטלטלי, אבל במקרקעי אין אונאה, שאם מכר לו שדה פרוסה במנה, אי שוה מנה בפרוטה — הגיעו. אלא שיעורא דרבנן היא, דהכי מחיל איניש היכא דאמר "בסימנין ובמצריו", טפי לא מחיל.

גמרא **שתות** — הגיעו, כפחות משתות. היכא דאמר ליה "בסימנין ובמצריו". והכי קאמר: פחות משתות ושתות — הגיעו. דהאי דקתני: פחות משתות הגיעו — היינו פיחת מן הבית כור שתות, וכל שכן פחות משתות, הגיעו. וממתניתין דקתני: עד שתות יבבה, משמע ליה לרב הונא עד ולא עד בכלל, ולרב יהודה עד ועד בכלל. **טיתבי** — לרב הונא. &הכי גרסינן בתוספתא (פרק ששי): בסימנין ובמצריו פיחת שתות או הותיר שתות כשום הדיינין הגיעו. בכתובות, בפרק "אלמנה ניזונת" (צט, ב) תנן: שום הדיינין שפחתו שתות או הותירו שתות מכרן בטל. שום הדיינין — בית דין שירדו לשום נכסי יתומים למכרן למזון האשה והבנות. **והא שום הדיינין** — דטעות שתות דידהו הוי ביטול מקח כיתר משתות, כדתנן בפרק "אלמנה ניזונת" בדפרישית. וכיון דמדמי שתות דמכירת בית כור דמתניתין כשום הדיינין — אלמא כיתר משתות הוא, ויחזיר, וקשיא לרב הונא. והאי דקתני: הגיעו — לקמיה מפרש לה שפיר. **אמר לך רב הונא ולמעמיך הגיעו קתני** — דמשמע דהוי כפחות משתות, ואדמקשית לי מרישא תקשי לך מסיפא אלא ודאי הכי קאמר: פיחת שתות או הותיר שתות — הגיעו, כשום הדיינין, דאמרינן נמי הגיעו, ורבן שמעון בן גמליאל הוא, דפליג בבתובות ואמר: אם כן מה נח בית דין יפה, ולכך הוי מכרן קיים. ו"הגיעו" דקתני הכא — אתרוייהו קאי, דהוי שתות דידהו כפחות משתות. וקשיא לרב יהודה. ואמר לך רב יהודה: לדידי נמי לא קשיא, דלא מהדר הדר ביה, אלא פרושי קא מפרש, והכי קאמר ליה: בשנים עשר והזובים לשנה. ומשום דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף, הוצרך להתנות שהיה לו ליתן לסוף כל חדש דינר מאותן שנים עשר והזובים שהוא חייב לשנה. וכן יש לפרש ב"השואל" (בבא מציעא קב, ב). ואיצטריך כל תלת מילי דרב. דההוא דאיסתרא אית לממר דלא הוי מטעם תפוס לשון אחרון, אלא משום דפרשי קא מפרש, כפירוש רש"י. ומהדיא דהמשכיר — נמי לא שמעינן דתפוס לשון אחרון, דאיכא למימר פרושי קא מפרש, כפירוש הקונטרס, או משום דסבר ברב נחמן דקרקע בחזקת בעליה קיימא. הלכך איצטריך דהוה דבור בשלשים סאה בסלע, דראשון ראשון קנה. ואי מהדהיא — הוה אמינא משום דתפיס, אפילו אפיך מיפך כמו לשמואל, להכי איצטריך בולחנו. ולא ידע רבינו יצחק דמנא לן אם כן דסבר רב דתפוס לשון אחרון? אלא נראה משום דהנך דיחזיר לאו עיקר טעם ניתנה, ואיצטרכו נמי שלשה מילי דשמואל, דמהדהיא דאוקי שמואל בבא באמצע החדש — הוה אמינא כדרדחי לעיל רבי אבא, דפרושי קא מפרש, ולעולם בעלמא תפוס לשון אחרון. וההיא דראשון ראשון קנה — הוה אמינא משום דתפוס לשון אחרון הוא, כמו לרב, להכי איצטריך לאשמועינן: אבל חכמים אומרים הלך אחר פחות שבלשונות. וההיא דבבא באמצע החדש — איצטריך לאשמועינן ד"זו" ולא סבירא ליה, ולפרש המשנה. וההיא דראשון ראשון קנה דאיצטריך לאשמועינן דתפיסה שלו תפיסה היא, דמהדהיא דהמשכיר לא שמעינן תפיסה, דאיכא למימר משום דאודי ליה.

הכי גרסינן: פחות משתות הגיעו עד שתות יבבה — אבל ספרים דגרסי "פחות משתות הגיעו", יפרש רב יהודה: פיחת עד שתות — ולא שתות בכלל, אף על גב דלא קתני "עד". ובענין זה יש ב"הודה": כמה תהא הסלע חסרה ולא יהא בה אונאה, ובעי למימר "עד כמה". ולגירסא זו קשה, דקאמר בגמרא: ורב הונא הכי קאמר פחות משתות ושתות עצמו הגיעו — הא להדיא אתיא מתניתין כוותיה ואם תאמר: בשלמא רב יהודה דאמר שתות כיתר משתות — ניחא הא דלא תנן: שתות יבבה, משום דהוה אמינא דיתר משתות מקחו בטל. אלא לרב הונא, דאמר שתות כפחות משתות — ליתני: שתות הגיעו, וכל שכן פחות ויש לומר: דנקט הכי ליתן טעם לדבר, דדבר פשוט הוא בפחות משתות, ואמר ממילא דשתות כפחות משתות, והשתא דאתינן להכי — לרב יהודה מצינו לשנויי סיפא בהאי גוונא. **הכי** גרסינן: ולטעמיך הא הגיעו קתני אלא כשום הדיינין ולא כשום הדיינין בר' — והכי פירושה: אמר לך רב הונא: אדמקשית לי — תסייעני מדקתני הגיעו, דמשמע דשתות כפחות משתות. אלא הא דקתני כשום הדיינין — לאו משום דליהוי ביתר על שתות, אלא כשום הדיינין לשתות. דכמו ששיעורו החם — כמו כן שיעורו כאן, לאפוקי שלא שיערו ברובע לסאה כמו ב"הן חסר הן יתר". ורב יהודה דאותיב מינה לרב הונא, משמע ליה דהכי קתני: פיחת עד שתות או הותיר עד שתות — הרי הוא כשום הדיינין, והגיעו. דהא כשום הדיינין נמי עד שתות הגיעו, אבל שתות ויתר על שתות — לא הגיעו.

ושמואל

משנה בְּסִימָנִין וּבְמִצְרָיו, פָּחוֹת מִשְּׁתוּת - הִגִּיעוּ, עַד שְׁתוּת - יַבָּה. **גמרא** אִיתְּמַר, רַב הוּנָא אָמַר: שְׁתוּת כְּפָחוֹת מִשְּׁתוּת; רַב יְהוּדָה אָמַר: שְׁתוּת כְּיוֹתֵר מִשְּׁתוּת. רַב הוּנָא אָמַר שְׁתוּת כְּפָחוֹת מִשְּׁתוּת, הָכִי קָאָמַר: פָּחוֹת מִשְּׁתוּת וְשְׁתוּת בִּכְלָל - הִגִּיעוּ, יוֹתֵר מִשְּׁתוּת - יַבָּה. מֵיתִיבִי: בְּסִימָנִין וּבְמִצָּרָיו, פִּיחַת שְׁתוּת אוֹ הוֹתִיר שְׁתוּת - הֲרֵי הוּא כְּשׁוּם הַדַּיָּנִין, הִגִּיעוּ; וְהָא שׁוּם הַדַּיָּנִין, דְּשְׁתוּת כְּיוֹתֵר מִשְּׁתוּת הוּא - אָמַר לָךְ רַב הוּנָא: וְלִטְעָמִיךָ, הִגִּיעוּ קָא תָנֵי אֶלָּא, כְּשׁוּם הַדַּיָּנִין וְלֹא כְּשׁוּם הַדַּיָּנִין - לִשְׁתוּת, וְלֹא כְּשׁוּם הַדַּיָּנִין - דְּאִילּוּ הָתָם בָּטֵל מֶקַח, וְאִילּוּ הָכָא הִגִּיעוּ. רַב פָּפָּא וְרַב חִנְנָא מְהָהוּא גְּבָרָא, אמר

ושמואל אמר מקמצין — פירש הקונטרס: שיתן לו כל אחד שליש, ויחלוק. ומשמע מתוך פירושו — שלא בגורל. וקשה: דלמה יגרע הוא, שהם נוטלו בגורל, ודם יתנו מה שירצו בלא גורל? ולימא להו: מעלינן להו בנכסי דבר מריון, וקימינו לן כרב יוסף בפרק קמא (בבא בתרא יב, ב), ואפילו בגורל אין לו להטיל עם כל אחד ואחד בפני עצמו, אלא עם שניהם יחד, כדי שיפול לו חלק בבת אחת אלא מפרש רבינו יצחק: מקמצים — כגון אם יש להן שלש שדות, ולקחו כל אחד שדה, והשלישית חלקו. ובשבא אחידם — יפילו גורל על כל השדות, ובאיזה שיפול גורלו — יזכה. ולענין זה לא בטלה מחלוקת, שאם יפול השדה השלישית לחלקו — זכו הראשונים בחלקם כמו שהיו הראשונים מתחלה. ואפילו נפל לו שדה שהיה של אחד מהן — מכל מקום לא יחלוקו לכל המותר, אלא, שדה שלישית שהיה מחצה לזה ומחצה לזה יהיה בבתחלה, ושדה שניה יחלוקו. וכן הני בר תלת דקיימי ואזול תרי מיניידו ופלוג, פירוש: בשנפל לזה שדה ולזה שדה, ושדה שלישית נשארה, כשיבא שלישי יפילו גורל על הכל, ואם יפול אותו שדה הנשאר לחלקו — זכו הראשונים בחלקם. ולא בפירוש הקונטרס דמועלת לחוקקם לגמרי אף לשלישי, ואף על גב דפלוג בלא דעתיה. ומה שהביא ראיה — אינה ראיה, דהתם במטלטלין, אבל במקרקעי דשייך קפיד'א ברוחות — אין אחד יכול לחלוק בלא דעת חברו. דאמרינן ב"אלמנה ניזונת" (כתובות ק, א): יתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהן בו', משמע התם דאי לאו משום "מה כח בית דין יפה", הוה אמינא: אף על גב דלא טעו, הגדילו יכולין למחות ברוחות. והכא, דלא שייך "מה כח בית דין יפה", למה לא יוכל למחות כי פלג חד בלא דעתא דחבריה? ומיהו, לפירוש רבינו יצחק, דמפרש התם דבוררין להן חלק יפה בלא גורל קאמר, לא קשיא מידי לפירוש הקונטרס, דאי לאו "מה כח בית דין יפה" לא הוה מהני בלא גורל, אבל בגורל — מהני, ואפילו בלא "מה כח בית דין יפה" [חולקין]. ואפילו לפירוש רבינו תם, דעל ידי גורל קאמר, איכא למימר: דהתם, וראי שהיתומין קטנים ואין אחד מהן תובע לחלוק, אי לאו "מה כח בית דין יפה" היו יכולין למחות. אבל אם אחד מהן גדול, ותובע לחלוק, כי הכא — בלא כח בית דין יפה חולקין.

ובא

— היינו טעמא דלא צריך כולי האי: משום דגמרי בלבב שלם ומקנו למי שיעלה הגורל מיד, מהני גמר דעתם עם הגורל, כאורים ותומים דמהני אפילו היכא דלא גמרי ומקנו. דבהדיא הנאה דצייתי להדדי ונשמעין זה לזה לחלוק בגורל כדי שיטול כל אחד חלקו בפני עצמו, דאינן חפצים עוד בשותפות — הלכך אין רוצין שיהא עוד עסוב בדבר, וגמרו ומקנו אהדדי. כן זקוק אני לפרש, שהרי אין כתוב בספרים "אלא אמר רב אשי" — הלכך לא בא לסתור טעמו של רבי אלעזר, אלא להרבות. שני אחין שחלקו — קרקעות. **בטלה מחלוקת** — ויחלקו לכתחלה בשלשה חלקים, ובגורל. דנהי נמי דנפל גורל לאחד מהן קנו כולן — הני מילי היכא דחלקו בראוי, אבל היכא דכל אחד נטל יותר מחלקו — חלוקה בטעות הוא, והדרא. **מקמצין** — נוטל כל אחד שליש מחלקו, ונותנין לזה. כגון שירשו שש שדות, ונטלו זה שלש וזה שלש, ובא להן אח — זה נותן לו שדה אחת, וזה נותן לו שדה אחת, הרי לכל אחד שני שדות ודנם שוים. **הדר רינא** — כלומר, חוזרת החלוקה, בשביל שנטלו חלקם שלא מדעת אח השלישי. **אלא מעתה הני בי תלתא** — אחין או שותפין, דקיימי, ואזול בי תרי מיניידו ופלוג בלא ידיעת השלישי בשלשה חלקים בפני שלשה בית דין הדיוטות, כדאמרינן ב"אלו מציאות" (בבא מציעא לב, א). **הכי נמי דבטלה מחלוקת** — כשיבא השלישי, ויאמר: איני חפץ בהך חלוקה? בתמיה. מהכא שמעינן דפשיטא להו דחלתא אחים או חלתא שותפין, אי נמי תרי אחי או תרי שותפי, כדמוכח ב"אלו מציאות" (שם לא, ב) באיסור ורב ספרא דעבוד עיסקא בהדי הדדי, והלך רב ספרא ופלג בלא דעתא דאיסור באפי תרי בו', ופלג חד בלא דעתא דחבריה וכגון דפלג בלא דעתא דחבריה באפי תלתא, ואית ליה סהדי דפלג, כדאמרינן ב"אלו מציאות" — תתקיים החלוקה, ואין חבירו יכול לערער עליה. ואם חלק שלא בפני בית דין — לא כלום הוא, ומה שהשביחו הנכסים — השביחו לאמצע. והני מילי — מידי דצריך שומא, אבל חלוקת מעות — דלא צריך שומא, אין צריך לחלוק בפני בית דין. **אדעתא דבי תלתא** — בשלשה חלקים חלקו הכל, דמטי לכל חד חלק הראוי לו. הלכך לדעתו לא חיישינן, דאילו הוה הכא — נמי הוה פליג בגורל. אבל הכא, דאגלאי מילתא לבסוף דנטל יותר מדאי — טעות הוא, ובטלה מחלוקת. **ולשמואל דאמר מקמצין אלמא קם דינא** — דכל מי שנוטל דבר הראוי לו, אלא שאינו נוטל בשיעור הראוי לו אלא יותר, והוה הדין לפחות, קאמר שמואל דמאי דתפיס — תפיס. אי הכי, אנאי אמר שמואל יכול לחזור בו מובר ואפילו בסאה אחרונה, ומוציא מיד הלוקח עשרים ותשע סאין שבאו בבר לידו, ואמאי? הא כיון דהוה ראוי ליטול כור כדאתני ליה מובר — במה שזכה בבר יזכה, אף על גב דלא בא לידו בשיעור הראוי לו אלא לאו שמע מינה דהדר דינא היכא דנטל פחות, וכל שכן היכא דנטל יותר, כדלעיל ושקיא דשמואל אדשמואל.

ומשני:

חַמֵּשׁ לֵיהּ: הָוְיָא עֲשָׂרִין גְּרִיוֵי. מְשַׁחֵיהּ וְלָא חַוְאִי אֲבָּא חַמְּשָׁרָא; אֲתָא לְקַמֵּיהּ דַּאֲבַּיי, אֲמַר לֵיהּ: סָבְרַתְּ וְקַבְּלַתְּ. - וְהָתְנַן: פָּחוֹת מִשָּׁוֶה - הַגִּיעוֹ, עַד שְׁתּוּת - יְנִבָּה - הֵנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלָא קִים לֵיהּ בְּגַוָּהּ, אֲבָל הֵיכָא דְּקִים לֵיהּ בְּגַוָּהּ - סָבַר וְקַבֵּיל. - וְהָא עֲשָׂרִין אֲמַר לִי - אֲמַר לֵיהּ: דַּעֲדִיפָא בְּעֶשְׂרִין. תְּנָיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ, כֵּיוָן שֶׁעָלָה גּוֹרָל לְאֶחָד מֵהֶן - קָנוּ כּוּלָּם. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כִּתְחִלַּת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. מָה תְּחִלָּה בְּגוֹרָל, אַף כָּאן בְּגוֹרָל. - אִי מָה לְהַלָּן בְּקַלְפֵּי וְאוּרִים וְתוּמִּים, אַף כָּאן בְּקַלְפֵּי וְאוּרִים וְתוּמִּים אֲמַר רַב אַשִׁי: בְּהָהוּא הָנָאָה דְּקָא צַיְיתִי לַהֲדָדֵי, גָּמְרִי וּמַקְנוּ לַהֲדָדֵי. אִיתְּמַר: שְׁנֵי אַחִין שֶׁחָלְקוּ, וּבָא לָהֶן אָח מִמְּדִינַת הַיָּם - רַב אָמַר: בְּמֶלֶה מַהֲלוֹקֶת, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מְקַמְּצִין. אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: לְרַב דְּאָמַר בְּמֶלֶה מַהֲלוֹקֶת, אֶלְמָא הֲדַר דִּינָא; אֶלָּא מֵעַתָּה, הָנֵי בֵּי תְּלָתָא דְּקִיְימִי, וַאֲזוֹל בֵּי תְּרֵי מִינַּיְיהוּ וּפְלוֹג, הָכִי נַמִּי דְּבָטְלָה מַחֲלוֹקֶת? - הָכִי הָשְׁתָּא? הָתָם נַחְתִּי אַדַּעְתָּא דִּבְי תְּלָתָא מֵעִיקָּרָא, הָכָא לָא נַחְתִּי אַדַּעְתָּא דִּבְי תְּלָתָא מֵעִיקָּרָא. אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבַּיי: לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר מְקַמְּצִין, לְמֵימְרָא דְּקָם דִּינָא? וְהָא רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: כּוֹר בִּשְׁלִשִׁים אֲנִי מוֹכֵר לְךָ" - יָכוֹל לְהַחֲזוֹר בּוֹ אֲפִילּוּ בַּסְּאָה הָאַחֲרוֹנָה, "כּוֹר בִּשְׁלִשִׁים, סְאָה בְּסֶלַע אֲנִי מוֹכֵר לְךָ" - רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן קָנֶה

התם

אחד בשלו עדיין. דאי אחזוק — מאי למימרא? **בקלפי ואורים ותומים** — כדאמרינן ב"יש נוחלין" (בבא בתרא קכב, א): אלעזר מלובש אורים ותומים ויהודעו וכל ישראל עומדין לפניו, קלפי של שבטים וקלפי של תחומין מונחין לפניו, והיה מכוין ברוח הקודש כו'. **אמר רב אשי** — לעולם כתחלת ארץ ישראל קנה גורל. ודקשיא לך: אי מה להלן כו'

והא עשרים אמר — ולדעת כן אמר לי כך, שישלים לי הפחת משדה אחר, או יגבה לי מן הדמים. דלדעת כן אמר לי עשרים — שהוא עצמו היה סבור דהויא עשרים, ועל מנת להשלים לי מדת עשרים אמר לי עשרים. **אמר ליה** — אביי: מצי למימר לך דהאי דקאמר עשרים — לא לתת לך עשרים, שהרי גם הוא היה יודע שאין בשדה אלא חמישר. אלא דעדיפא בעשרין של שדה אחר

חניא רבי יוסי אומר כו' — אידי דאיירי במתניתין במוכר קרקע לחבירו במדה ומצא יותר מכדי מדתו, דמחזיר, ולא אמרינן בטל המכר — נקט נמי להך דאיתמר לקמן: שני אחין שחלקו ובא להן אח, דקאמר שמואל: מקמצין, מחזיר את מה שיש לו יותר, דומיא דמתניתין. ואגב גררא דההיא קתני ברישא הך ברייתא, לאשמועינן דחלוקה בגורל קניא. דעלה פליגי רב ושמואל היכא דחלקו ובא להן אח, דדמיא להך דרבי יוסי שלא עלה הגורל לכולן. **האחין שחלקו** — ביירורי שנים ושלשה חלקין שוין, ואחר כך יפילו גורלות. והוא הדין לשותפין. **כיון שעלה כו'** — שנפל הגורל על אחד מהם, והוברר חלקו. **קנו כולן** — כלומר, זה קנה לגמרי בגורל, ולא יוכלו לחזור בו. ואם הם שנים — זה קנה חלקו שנפל עליו הגורל, וגם חבירו קנה, דעל מי יפול גורל שני — כי אם על השני. ואם שלשה, אותו שנפל לו הגורל — קנה חלקו, והשנים קנו בין שניהם שני החלקים לחלוק ביניהם כל שעה שירצו, אף לחלוק בענין אחר, ואחר כך יפילו גורלות. ומיהו, היכא דנפל הגורל לכולן — פשיטא דקנו כולן, ואף על גב דלא אחזוק כל אחד בשלו. דכיון דמחזקין ועומדין הן כולן בכל הקרקע — אין הגורל מקנה להן כלום, אלא מברר לכל אחד חלקו המגיעו. (ולא שנא קרקע ולא שנא מטלטלין, כיון שעלה הגורל לזה — קנה חברו כמו בן חלקו המגיעו מיד, בלא נפילת גורל. דהא לא מפליג גמרא בין מקרקעי למטלטלין הכא מידי). **מאי טעמא** — במאי קנו? הרי לא נפל גורל, ולא החזיקו בו אמר לך, ולהשביחה מקחו אמר כן. **חניא רבי יוסי אומר כו'** — אידי דאיירי במתניתין במוכר קרקע לחבירו במדה ומצא יותר מכדי מדתו, דמחזיר, ולא אמרינן בטל המכר — נקט נמי להך דאיתמר לקמן: שני אחין שחלקו ובא להן אח, דקאמר שמואל: מקמצין, מחזיר את מה שיש לו יותר, דומיא דמתניתין. ואגב גררא דההיא קתני ברישא הך ברייתא, לאשמועינן דחלוקה בגורל קניא. דעלה פליגי רב ושמואל היכא דחלקו ובא להן אח, דדמיא להך דרבי יוסי שלא עלה הגורל לכולן. **האחין שחלקו** — ביירורי שנים ושלשה חלקין שוין, ואחר כך יפילו גורלות. והוא הדין לשותפין. **כיון שעלה כו'** — שנפל הגורל על אחד מהם, והוברר חלקו. **קנו כולן** — כלומר, זה קנה לגמרי בגורל, ולא יוכלו לחזור בו. ואם הם שנים — זה קנה חלקו שנפל עליו הגורל, וגם חבירו קנה, דעל מי יפול גורל שני — כי אם על השני. ואם שלשה, אותו שנפל לו הגורל — קנה חלקו, והשנים קנו בין שניהם שני החלקים לחלוק ביניהם כל שעה שירצו, אף לחלוק בענין אחר, ואחר כך יפילו גורלות. ומיהו, היכא דנפל הגורל לכולן — פשיטא דקנו כולן, ואף על גב דלא אחזוק כל אחד בשלו. דכיון דמחזקין ועומדין הן כולן בכל הקרקע — אין הגורל מקנה להן כלום, אלא מברר לכל אחד חלקו המגיעו. (ולא שנא קרקע ולא שנא מטלטלין, כיון שעלה הגורל לזה — קנה חברו כמו בן חלקו המגיעו מיד, בלא נפילת גורל. דהא לא מפליג גמרא בין מקרקעי למטלטלין הכא מידי). **מאי טעמא** — במאי קנו? הרי לא נפל גורל, ולא החזיקו בו

ומשני: התם — גבי מקח וממכר, עבוד רבנן מילתא כו'. כלומר, לכך תקנו ואמרו חכמים שיזכל לחזור עד שימשוך כל מקחו — דבחר דעת הלוקח דהמוכר אזלי רבנן, דהכי ניהא לתרוייהו; ניהא ליה ללוקח שיזכל לחזור עד גמר משיכת כל המקח, שאם תיזול — יוכל הלוקח לחזור, וגם ניהא ליה למוכר, שאם תוקיר בתוך כך — יחזור בו. הלכך, לדעת כן מכר מוכר וקנה לוקח, שיחזרו בהן אפילו בסאה אחרונה. ובסיפא דמילתיה דקאמר: ראשון ראשון קנה — היינו לפי שכל סאה וסאה משמשכו נגמרה סחורתו. אבל גבי חלוקת קרקע — ודאי ניתא להו להפטר מדבר זה מזה, ויזכה כל אחד ואחד בחלקו ויטרח בו, דקדירה דבי שותפי לא חמינא ולא קרירא, והלכך התם קם דינא. **הכי גרסינן: האחין שחלקו** — ובשני אחין מיירי, ומיהו הוא הדין לשלשה. **ובא בעל חוב** — דאבוההן. **בטלה מחלוקת** — אותה חלוקה בטלה, וחוזרין וחולקין בשוה מן הנשאר. **ויתר** — הפסיד, ואינו חוזר על אחיו כלל. **ורב אבי אמר** — לא בטלה מחלוקת ליטול מחצה מחלק אחיו כרב, וגם לא ויתר כשמואל לגמרי, אלא נוטל רביע קרקע משדה אחיו, דהיינו חצי חציץ, או רביע יתן לו אחיו מעות. דמציי אמר ליה: אנא הוה מסליקנא ליה לבעל חוב בזוזי, שהרי לא נתחייב לו אבי כי אם זוזי, ולדידך נמי זוזי משלימנא. וטעמא מפרש לקמיה, דמסתפקא ליה אי כרב אי כשמואל, וממון המוטל בספק חולקין. **ורביע במעות** — כמו: או רביע מעות. ובדתנן במסכת יבמות (נ, א) בפרק "רבן גמליאל": ועשה מאמר ונתן גט ובעל, ואמרינן: או או קתני, והכי פירושו: יחזיר לו רביע חלקו, או קרקע או מעות. יוירשי הוו — תורת יורשין יש עליהם, לפרוע בין כולן חובת אביהן, דמשום חלוקה לא איסתלוק מקרקעי דאבוההן מבעל חוב דאבוההן. דסבירא ליה לרב: יש ברירה — הוברר הדבר שזכה כל אחד בחלק הראוי לו, ונמצא דלא לקחו זה מזה כלום. והוא הדין לענין חזרה ביובל, דאיכא למאן דאמר האחין שחלקו לקוחות הן, ומחזירין זה לזה ביובל — לרב אין מחזירין. וכיון דיורשין הוו — הלכך מחצית חלקו יחזיר לו. **בלקוחות דמו** — דאין ברירה. ונמצא שכל אחד נטל חלק אחיו, ובאילו החליפו זה בחלקו של זה דמי, והיינו לקוחות. וכיון דלקוחות ניתנו — הא ודאי כלוקח שלא באחריות דמו, כאילו אמרו זה לזה: איני מקבל אחריות חלקך עלי דמי, דמסתמא לא מקבלי. דאף על גב דגבי מוכר קרקע לחבירו קיימא לן: אחריות טעות סופר הוא, אם לא פירש בשטר המכירה — הני מילי דיכא דזבין קרקע מחבריה, דלא שדי אינש זוזי בבדי. אבל לגבי יורשת אחין, דכל אחד נוטל חלקו, בהההיא דנאה דאיזהו לא מקבל אחריות על של חבירו — גמר ומקנה ליה לחבירו חלקו לגמרי, שלא יקבל חבירו אחריותו עליו, ולא תשתעבד לו שדהו, כי היכי דדידיה לא משעבדא לחבירו. **מספקא ליה** — אי ביורשין דמו, וחייב להחזיר מחצית חלקו כרב, דעל שניהם לפרוע חובת אביהן. או בלקוחות דמו, ואינו חייב כלום. הלכך יפרע רביע לאחיו מן השדה הנשאר לו, דממון המוטל בספק חולקין. או רביע מעות יחזיר לו, דאמר ליה: אנא הוו לי זוזי, והוה מסליקנא ליה בזוזי, ובשביל ענייתך לא אספיד נחלתי. לשון אחר פירש רבינו זקני בבבא קמא בפרק ראשון: ורביע במעות ממש — לבד רביע בקרקע, דהיינו כל חלקו, בין קרקע ומעות. ומספקא ליה אי ביורשין דמו, וחייב להחזיר מחצית חלקו בקרקע, ולא יוכל לסלקו במעות. או בלקוחות דמו, ומיהו, כלוקח באחריות דמי, וחייב להחזיר לו מחצית מה שאבד, אבל במעות יכול לסלקו. הלכך, יחזיר רביע קרקע ביורשין, ורביע במעות כמוכר באחריות. ותפוס לשון ראשון, כך פירש רבינו. ובן הוא, שאין ממש בדאי לשון אחרון, דכל היכא דפליגי בגמרא תלתא תנאי או תלתא אמוראי כי האי גוונא, שהאחד ספק לו הלכה כדברי מי מן השנים, דרי הוא רגיל לתפוס כדברי שניהם, במקצת סבירא ליה כי האי ובמקצת סבירא ליה כאידך. אבל הכא, היכן המחזיר ליה רב אסי להחזיר כל חלקו כרב, בין קרקע ומעות — אם בן במאי קאי כשמואל? הא רב ושמואל לא פליגי בהכי אם יסלקנו בקרקע או במעות, אלא אם יחזיר לו חלקו אם לאו **בכל הני שמעתתא מקמצין** — בשני אחין שחלקו ובא להן את, ובאחין שחלקו ובא בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהן — שיקמיץ מחלקו ויתן לזה חצי השדה. כרב, דביורשין דמו. ומיהו, לא בטלה מחלוקת לחזור ולחלוק בגורל, אלא בלא גורל, ויתן לו חצי השדה מאיזה צד שירצה, ובלבד שיהא שוה כאידך חציה. **והלכתא בטלה מחלוקת** — היכא דחלקו שנים לשני חלקים ואחר כך בא להן את ממדינת הים, או חלקו ובא בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהם. אי נמי, אי טעו בחלוקה לחלוק ביניהן שדה שגזל אביהן, ונמצא יוצאה מתחת יד אחד מהן, ונמצא שמתחלה נטל האחד יותר מחבירו — דחזרים וחולקין בשוה, דדמיא לבעל חוב שנטל חלקו של אחד מהן דחזרין וחולקין בשוה. והוא הדין אם נטל חצי חלקו, שצריך להפיל גורלות על הכל. דלא פליג רב בנטל בעל חוב חלקו של אחד מהם בין כולו לחציו. ושמעינן נמי מהכא דדאחין שחלקו ביורשין דמו, ולא כלוקחות. **שלשה שיירי לשום** — נכסי יתומין, למזון האשה והבנות. ואין שומת בית דין בפחות משלשה. **אחד אומר במנה** — דהיינו מאה זוזי, ושנים אומרים במאתים. או אחד אומר במאתים, ושנים אומרים במנה. **בטל יחיד במיעוטו** — כלומר, בטלו דברי היחיד מפני שהוא המעט, ובתיב (שמות כג): "אחרי רבים להטות". **אחד אומר במנה** — דהיינו עשרים וחמשה סלעים. **ואחד אומר בעשרים סלעים** — דהיינו חמשה סלעים פחות. **ואחד אומר בשלשים** — דהיינו חמשה סלעים יותר. **תידון במנה** — טעמא דבולהו מפרש ואזיל לקמיה. **בעשרים** — היינו שמונים דינר. **בשלשים** — הם מאה ועשרים דינר. **כתשעים דינר** — מן החמש סלעים שיש בין שנים הפחותין לוקחין החציי, דהיינו עשרה דינרים, ומוסיפין על שמונים. **עושין שומא ביניהן ומשלשין** — כלומר, חושבין בכמה חלוקים, דהיינו ארבעים דינר שיש בשלשים יותר מאותו שאמר עשרים, ואותן ארבעים תידון בשליש — דהיינו שלשה עשר דינר ושליש דינר על שמונים. וטעמא מפרש לקמיה. **מילתא מציעתא** — דבר השוה הכרע בין שניהם, הוסיף חמשה על הממעיט ופחת חמשה מן המרבה. ובדין הוא דתידון בכוותיה במנה, דהא תרוייהו של שלשים ושל מנה מודו דשוה מנה. ונראה בעיני דהוא הדין אם אמר בעשרים ושמונה סלעים, דלא הוי מציעתא כל כך.

תשעים

ובא בעל חוב וטרף חלקו של אחד מהן — ואם תאמר: היאך טרף כל חלקו של אחד מהן? הא כולן חייבין לפרוע חוב אביהן, ויטול מכל אחד חלקו המגיעו, כדתניא ב"יש נוחלין" (בבא בתרא קכד, א): יצא עליהן שטר חוב — בבור נותן פי שנים ויש לומר: דהכא מיירי כגון דעשאו אפותיקי. ולא באפותיקי ד"המקבל" (בבא מציעא קי, ב) דקאמר התם שאינו יכול לסלקו בזוזי — דאם כן לרב אסי אמאי נוטל רביע במעות? דמשמע דהוי מצי לסלוקי לבעל חוב בזוזי.

רב אמר בטלה מחלוקת — משמע דאי בעי לסלוקי בזוזי לא מצי. ולהכי נמי מפרש טעמא דרב, דיורשין הוו, דאי כלוקחות באחריות הוו — אמאי בטלה מחלוקת? הא מצי לסלוקי בזוזי. ותימה: דמאי שנא מדרב אסי, דאותו רביע שהוא נוטל מכח יורשין, קאמר רב אסי דיכול לסלקו במעות ושמא פליגי רב ורב אסי בסברא זו, דאפילו אי ביורשין הוו — מצי לסלוקי בזוזי לרב אסי, משום דאמר ליה: אנא לבעל חוב נמי מסליקנא בזוזי, ורב אינו חושש לאותה סברא. ואם תאמר: מכל מקום יתן לו מעות, ויפרוט הקרקע מיד בעל חוב, דקיימא לן ב"המפקיד" (שם לה, א) דשומא הדרא לעולם ויש לומר: דנפקא מינה היכא דזבנה או אורתה, דאמר התם דלא הדרא.

ורב אסי מספקא ליה אי ביורשין דמי אי כלקוחות דמי — ופירש הקונטרס שלא באחריות ותימה לרבינו שמשון בן אברהם: מנא ליה האי? דילמא ודאי לאו ביורשין דמו, אלא מספקא אי כלקוחות באחריות דמו או שלא באחריות דמו? לכך נראה בפירוש שני שבקונטרס.

והלכתא בטלה מחלוקת — הכא משמע דקיימא לן דיש ברירה, מדפסקינן כרב. ובסוף "השולח" (גיטין מח, א) פירשתי.

דמתורת

דמתורת מנה לא מפקי ליה — וליכא למימר דניזל בתר בתראי, דלא גרעי ממנה. דיש לתפוס דמורעט, כדפירש הקונטרס.

מסתייה דקא טפינא וכולי האי] אחבראי — שכן הסדר, דשנים הפותחים מדברים תחלה.

אדרבה האי ארעא מאה ותליסר ותילתא שויא — תימה לרבינו יצחק: דהשתא, אי לא הוי אלא תרי, דחד אמר מנה וחד אמר שלשים — הוה אמינא דמאה ועשרה שויא, דכן האמת נראה לכולי עלמא. והשתא דאיתיה להאי דפחות מכולהו — אמר תלתא, ותילתא הוי טפי

הדרן עלך בית כור

1 תְּשַׁעִין שָׁוֶה, וְהַאי דְּקָאָמַר עֲשָׂרִים - דְּקָא טָעֵי עֲשָׂרָה
2 לַאֲחוֹרֵיהּ, וְהַאי דְּקָא אָמַר מָנֶה - קָא טָעֵי עֲשָׂרָה
3 לְקַמָּיהּ. - אַדְרַבָּה, הַאי אַרְעָא מְאָה וַעֲשָׂרָה שַׁוְיָא,
4 וְהַאי דְּקָאָמַר מָנֶה - קָא טָעֵי עֲשָׂרָה לַאֲחוֹרֵיהּ, וְהַאי
5 דְּקָאָמַר שְׁלֹשִׁים - קָא טָעֵי עֲשָׂרָה לְקַמָּיהּ - נְקוֹט
6 מִיהַת תְּרֵי קַמַּאי בִּידָךְ, דְּמִתּוֹרַת מָנֶה לָא מְפַקֵּי לֵיהּ.

7 "אֲחֵרִים אוֹמְרִים: עוֹשִׂין שׁוּמָא בֵּינֵיהֶן וּמַשְׁלִשִׁין", קָא סָבְרִי: הַאי אַרְעָא תִּשְׁעִין וְתִלְתָא וְתִילְתָא
8 שַׁוְיָא; הַאי דְּקָא אָמַר עֶשְׂרִים - קָא טָעֵי תְּלֵיסַר וְתִילְתָא לַאֲחוֹרֵיהּ, וְהַאי דְּקָאָמַר מָנֶה - קָא
9 טָעֵי תְּלֵיסַר וְתִילְתָא לְקַמֵּיהּ, וּבְדִין הוּא דְּלֵימָא טְפֵי, וְהַאי דְּלָא קָאָמַר - סָבַר: מִיסְתַּאי דְּקָא
10 מְסַתְּפִינָא כּוּלֵּי הַאי אַחַבְרֵאי. - אַדְרַבָּה, הָא אַרְעָא מְאָה וְתֵילְתָא וְתִילְתָא שַׁוְיָא, הַאי דְּקָאָמַר
11 מָנֶה - קָא טָעֵי תְּלֵיסַר וְתִילְתָא לַאֲחוֹרֵיהּ, וְהַאי דְּקָאָמַר שְׁלֹשִׁים - טָעֵי תְּלֵיסַר וְתִילְתָא לְקַמֵּיהּ;
12 וּבְדִין הוּא דְּקָאָמַר טְפֵי, סָבַר: מִיסְתַּאי דְּקָא מְסַתְּפִינָא כּוּלֵּי הַאי אַחַבְרֵאי - נְקוֹט מִיהַת תְּרֵי
13 קַמָּאֵי בִּידָךְ, דְּמִתּוֹרַת מְאָה לֹא מְפַקֵּי לֵיהּ. אָמַר רַב הוּנָא: הֲלָכָה כְּאַחֵרִים. אָמַר רַב אַשִׁי:
14 מַעֲמָא דַּאֲחֵרִים לָא יָדְעִינַן, הֵילְכָּתָא עָבְדִינַן כְּוָותַיְיהוּ? תָּנוּ דַּיְּיֵנֵי גּוּלָּה: עוֹשִׂין שׁוּמָא בֵּינֵיהֶן
15 וּמְשַׁלְּשִׁין. אָמַר רַב הוּנָא: הֵילְכָּתָא כְּדַיְּיֵנֵי גּוּלָּה. אָמַר רַב אַשִׁי: מַעֲמָא דְּדַיְּיֵנֵי גּוּלָּה לָא יָדְעִינַן,
16 הֵילְכָּתָא עָבְדִינַן כְּוָותַיְיהוּ? **מתני'** הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ "חֲצִי שָׂדֶה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ" - מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן,
17 וְנוֹטֵל חֲצִי שָׂדֶהוּ. "חֶצְיָהּ בְּדָרוֹם אֲנִי מוֹכֵר לְךָ" - מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן וְנוֹטֵל חֶצְיָהּ בְּדָרוֹם. וְהוּא
18 מְקֻבָּל עָלָיו מְקוֹם הַגָּדֵר, חָרִיץ וְכֶן חָרִיץ. וְכַמָּה הוּא חָרִיץ? שִׁשָּׁה טְפָחִים, וְכֶן חָרִיץ - שְׁלֹשָׁה.
19 **גמרא** אָמַר רַבִּי חִיָּא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לוֹקֵחַ נוֹטֵל בְּחוּשׁ שֶׁבּוֹ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי חִיָּא
20 בַּר אַבָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן: וְהָא אָנֵן "מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן" תְּנַן - אָמַר לֵיהּ: אַדְאָכְלָתְ בְּפַפְיֵיהָא בְּבֶבֶל -
21 תַּרְגֵּימָנָא מִסְּיָפָא, דְּקָתָנֵי סֵיפָא: "חֶצְיָהּ בְּדָרוֹם אֲנִי מוֹכֵר לְךָ" - מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן וְנוֹטֵל חֶצְיָהּ
22 בְּדָרוֹם, וְאַמַּאי מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן? וְהָא "חֶצְיָהּ בְּדָרוֹם" אָמַר לֵיהּ אֶלָּא לְדָמֵי, הָכָא נָמֵי לְדָמֵי.
23 "מְקֻבָּל עָלָיו מְקוֹם גָּדֵר" כו'. תָּאנָא: חָרִיץ מַבְחִין, וְכֶן חָרִיץ מַבְחִינִים, וְזֶה וְזֶה אֲחוֹרֵי גָּדֵר,

כדי

אפילו הכי נושאין ונותנין בדבר, וכל אחד יודע מה בלבו של חבירו, ולאחר שנשאו ונתנו בדבר תוקעין את לבם לומר הנראה בעיניהם, וכיון שידע שחבירו רוצה לומר שמונים — ירא הוא לומר יותר ממנה. **אדרבה האי ארעא כו'** — הך סוגיא כי ההיא דלעיל מפרשא בגולה. **מעמא דאחרים לא ידעינן** — דלא מסתבר טעמייהו, הלכתא עבדינן כוותייהו? בתמיה. אלא הלכתא עבדינן כהאי קמא, דאמר: תידון במנה. **הכי נרסינן: תנו דייני גולה עושין שומא כו'** — סתם ברייתא שונין כאחרים, והכי גרסינן דלא כפירושי רבי חננאל. **דייני גולה** — שמואל וקרנא. **הלכתא כדייני גולה** — דהיינו נמי הלכתא כאחרים. ודלמא חדא מכלל דחבירתה איתמר, ומשום דמילתא דפשיטא היא, דהיינו הך — לא חש הגמרא להקשות ולמימר: והא אמרה רב הונא חדא זימנא, אלא הייכא דלא דמו אהדדי הנהו תרתי מילי דשפיר, שיש שינוי לשונות בין זה לזה והטעמים שוין — התם אורחיה דגמרא לפרושי. כן נראה בעיני.

משנה **משמנין ביניהם** — מפרש בגמרא. **משמנין ביניהן ונוטל חציה בדרום** — כולה מפרשא בגמרא. **ומקבל עליו** — מוכר לתת מחצי שדהו מקום הגדר, לגדור זה הלוקח חצי שדהו מכל צד, מפני החזות שלא יבנסו לתוכו. דסתם מוכר חצי שדה — מוכר לו כל צדי שדה. אבל הייכא דמכר לו שדה שלם — התם מילתא דפשיטא היא שמכר לו את כולו, ומה יוסיף ליתן לו יותר? **חריץ** = *פושי"ר בלעז. **וכן חריץ** — חריץ קטן שבין הגדר לחריץ הגדול. **ששה טפחים** — רחבו, באורך כל השדה. ובגמרא מפרש למה לו כל הני.

גמרא **לוקח נוטל בחוש** — יד הלוקח על התחתונה, לפיכך נותן המוכר ללוקח המקום הגרוע שבאותו שדה. ודלמא דמי חצי השדה אמר לו, לפיכך נוטל מן הבחוש יותר מן החצי כדי דמי חצי השדה, כדמפרש לקמיה. והיינו רווחא דמוכר, דרוצה אדם בקב עידית יותר משני קבין זיבורית. והא דקתני משמנין ביניהן — היינו כדמפרש בבבורות בפרק "הלוקח עובר פרתו", דקתני: שני רחלין שלא ביכרו וילדו שני זכרים כו'. רבי עקיבא אומר: משמנין ביניהן. ומפרש רבי יוחנן בגמרא: ובחן נוטל בחוש. וכל כי דך סוגיא איתא התם, ומפרש: מאי משמנין — שומן יהא ביניהן. ואי מייתי בהן ראיה — שקיל. הבא נמי — שומן יהא ביניהן, ומה ששוה חצי השדה היפה יותר מן החצי הבחוש — יהא ביניהן, ויוסיף לו מוכר ללוקח מן הקרקע הרבה, עד שיהא שוה בחלק היפה שעיבב המוכר לעצמו, כדמפרש לקמיה. ומיהו, לגמרי לא יפסיד הלוקח השומן כי התם. דהתם — שמא הבחוש של כהן הוא, הלכך כיון דלא מצי מייתי ראיה — מפסיד. אבל הכא — ודאי מכר לו כל חצי שדהו, והדבר ידוע דכל החצי מוכר, ומן הדין היה לו ליטול חצי היפה וחצי הבחוש, אלא משום דמצי אמר ליה: דמי חצי השדה מכרתי לך, כדלקמן — הלכך יד על התחתונה, ליטול מן הבחוש בשוה חצי השדה. **ואמן משמנין ביניהן תנן** — דמשמע: יד שניהן שוה לו, כשומא שנטול זה מן היפה ומן הבחוש, דכי הדדי פלגי בגוף הקרקע. והכי נמי מוכח בבבורות, דהכי משמע ליה "משמנין" לרבי חייא בר אבא — דכי הדדי פלגי בגוף הקרקע. דאמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי יוחנן התם: והא משמנין ביניהן תנן? ואמר ליה נמי רבי יוחנן: אדאכלת בפנייתא בבבל תרגימנא מסיפא, דקתני: מת אחד מהן המוציא מחבירו עליו הראיה, ואי סלקא דעתך "משמנין ביניהן" דכי הדדי פלגי — הכא נמי לפלוג כי הדדי אלא מאי משמנין כו'. **אדאכלת בפנייתא** — תמרים בבבל, שהיית מעדן עצמך ולא היית עוסק בתורה. ומקנתרנ היה. **תרגימנא** — לרישא מסיפא. **אמאי משמנין ביניהן** — כלומר, אם כדבריך כן הוא, דחזי שדה אני מוכר לך ממש הוא — למה משמנין? יפתחו קו המדה, ויטול הלוקח חציה בדרום הן כחוש הן יפה, שהרי כך פירש לו חציה בדרום אלא מדקתני אפילו בסיפא משמנין — שמע מינה דהאי דקתני משמנין — לדמי הוא, וכדפרישנא לעיל. כלומר, מה ששוה חצי שדה זו מכרתי לו מן הקרקע, באיזה מקום שארצה אתן לך. מיהו, רישא דמתניתין שמין כל השדה, ואם עלו דמיה מאה דינר — נותן מוכר ללוקח מה ששוה חמשים דינר במקום הכחוש בשדה זו, שיד הלוקח על התחתונה. וזהו פירוש משמנין ביניהן ונוטל חצי שדהו — פירוש: כדמי חצי שדהו. אבל סיפא דמתניתין — אין שמין כל השדה, אלא חציה שבדרום, הן כחוש הן יפה. ומה ששוה חציה שבדרום — נותן המוכר ללוקח כנגד אותן הדמים באיזה רוח שירצה, דהיינו בבחוש. דיד הלוקח על התחתונה, דדלמא זה שאמר "חציה שבדרום" — שומת חציה שבדרום קאמר, ולא חציה שבדרום ממש הוא שמכר לו. כן נראה בעיני, וכן פירש רבינו חננאל.

כדי

כדי שלא תהא היה קופצת — על הגדר, איצטרוך חריץ ובן חריץ. **ולעביד חריץ** — דהשתא נמי לא קפצה, שהחריץ מרחיקה מן הגדר. **איידי דרווח** — ששה טפחים, נבנסת לתוכו, ונמשכת מעט לאחוריה וקופצת. **קיימא אשפתיה** — הזיעונה. **הכי גרסינן: במה בין חריץ לבן חריץ טפח** — ומסקנא דברייתא הוא.

הדרן עלך בית כור

משנה יש — קרובים שנוחלין את קרוביהם בשמתים, וגם אם הם מתים — מנחילין להם את ממונם, דהיינו ששניהם נוחלין זה את זה. **ואלו הלא קתני** "יש נוחלין זה את זה" — היינו משום דבעי למיתני סיפא "נוחלין ולא מנחילין", תנא נמי רישא "נוחלין ומנחילין". **ויש שנוחלין** — את קרוביהם, אבל אם ימותו הם — אין מנחילין לאותן קרובים שהן מורישיהן. **מנחילין ולא נוחלין** — הם אותם דאמרו בהו "נוחלין ולא מנחילין", מכלל דאינך שאלו נוחלין אותם ולא מנחילין להן — מיקרו "מנחילין ולא נוחלין". ובגמרא מפרש למאי אינטריכו דנך תרי בבי, דהא חדא נפקא מכלל חבירתה. **האב** — נוחל את הבנים, וגם מנחיל להם. וכגון שאין לאותן הבנים זרע — אז נוחל אותן האב, אבל אם יש להם בנים — הם קודמין לזקנם, כדמפרש בגמרא. **והבנים את האב** — נוחלין ומנחילין. **והאחין מן האב** — כגון ראובן ויוסף בני יעקב, אף על פי שהן מלאה ומרחל — יורשים זה את זה, בשביל שהן אחין. וכגון שמת יעקב באביהן, אבל אם יעקב קיים — הוא קודם, וכגון שאין להם בנים. ודוקא אחין מן האב, דמשפחת אב קרויה משפחה, כדילפינן כו'. **האיש נוחל את אמו** — אבל לא מנחיל, שהרי קרובי האב יורשין אותו, דמשפחת אם אינה קרויה משפחה. **והאיש את אשתו** — נוחל אותה, כדנפקא לן בגמרא. הכי גרסינן בסדר המשנה: ובני אחיות נוחלין ולא מנחילין — דבן נוחל את אחות אמו. שהרי הוא בא מכח האם, ואילו מתה דודתו בחיי אמו — יורשתה, וגם הוא יורש את אמו, נמצא שבאו לידו נכסי דודתו. **ולא מנחילין** — דכשמת הבן — אינו מנחיל לאחות אמו אלא לקרובי אביו, דמשפחת אם אינה קרויה משפחה. ועוד, דאחות אמו היאך תירשנו? הלא היא באה מכח אחותה שהיא אמו של זה, ולא האם יכולה ליורשו, כדאמרן: האיש את אמו נוחל ולא מנחיל, קל וחומר שהיא לא תירש את בן אחותה. ובאחיות מן האב מיירי, אבל אחיות מן האם — אין נבדה בן אחותה יורש אותה, דממשפחת אם הוא. לשון אחר: ובני אחות — בני אחותו של ראובן, כגון בני דינה — נוחלין אותו, שהרי דינה יורשת את ראובן אחיה, ובניה באין מכחה. אבל לא מנחילין לראובן — שהרי ראובן מכח אחותו דינה בא לירש אותן, והלא דינה עצמה אין יורשתן, כדאמרן דהאם אינה נוחלת את בנה, אלא קרובי בעלה של דינה יורשין את בניה, דמשפחת אב יורשת ולא משפחת אם. וזה נראה בעיני, משום דקתני סיפא: האשה את בנה והאשה את בעלה ואחי האם — מנחילין ולא נוחלין, וכל הנך תלתא שמעינן להו מהנך תלת דהך בבא דנוחלין ולא מנחילין, כדאמרינן בגמרא דהיינו הך, דקפריך בגמרא: דאחי האם היינו דבני אחות. ותלכך גרסינן "בני אחות", דהיינו נמי דאחי האם מנחילין את בן אחותם ולא נוחלין. ואי נמי גרסינן "בני אחיות" — איכא לפרושי בבני אחיותה של אדם נוחלין אותו אבל לא מנחילין, דהוא אינו יורשן. **והאשה את בעלה כו'** — בגמרא פריך דהיינו נמי הך בבא ד"נוחלין ולא מנחילין", דמההיא שמעינן לה, דהיינו הך. **לא** נוחלין **ולא מנחילין** — זה לזה, אלא קרובי אביו של זה ואביו של זה יורשין אותו. ובל הנך קרובים דקתני שיורשים זה את זה — הני מילי בשאין קרוב למת יותר מזה. גם הנהו קרובים דקתני בהן: לא נוחלין ולא מנחילין, כגון קרובים שמצד האם — הני מילי שיש קרובים מצד האב היורשין אותו, וקרובים לו יותר מקרובי האם, ואף על פי שגם אמו ממשפחת אביו. אבל אם אמו קרובה לו מצד משפחת אביו, ואין לו קרוב מאביו שקרוב לו כמו אמו — אז האם יורשת את הבן. ואם אין האם בחיים — קרובי האם יורשין אותו, דהוי ליה משפחת אב, דמכח קורבת אביו באין ליורשו. כגון ראובן שנשא סרח בת אשר, וילדה לו נפתלי, ומת נפתלי בלא בנים — דרי ראובן אביו יורשו. ואם אין לו אב — "ונתתם את נחלתו לאחיו" של נפתלי, ואם אין לו אחין — "ונתתם נחלתו לאחי אביו", דהיינו אשר, אבי אמו. ואם אין לו אחין לאביו, דאין אשר קיים — "ונתתם את נחלתו לקרוב אליו". נמצאת סרח, דהיינו בני אשר, או בנות אשר אם אין לו בנים דהיינו סרח, יורשת את בנה. **גמרא מאי שנא דתני** — ברישא דמתניתין האב נוחל את הבן ומנחיל? והלא בעת שנוחל האב לבנו — נמצא שמת הבן בחיי האב, ולא הניח הבן ההוא זרע ליורשו, לפיכך אביו יורשו. וזו כללה היא בשאדם מת בלא בנים, וגם בשהאב רואה במיתת בנו, והיה לו לתנא דמתניתין לפתוח: הבן נוחל את האב, שזה ברכה שימות האב ויקברנו בנו, כדכתיב (בראשית מו) "ויוסף ישית ידו על עיניך" — הבטיחו שיקברהו בנו.

ועוד

יש נוחלין. ואלו נוחלין ומנחילין — איכא דוכתי דנקיט אדסליק מיניה, ואיכא אדפתח ביה. ובמסכת נדרים (ב, ב) מפרש לה. **האב** את הבנים והבנים את האב — תימה: "והאב את הבנים" — היינו "בנים את האב", שאם האב נוחל את בנו — אם כן בנו מנחילו, ואם הוא מנחיל לבנו — אם כן בנו נוחלו ואומר רבינו יצחק, דאיירי למירק מיניה: בנים ולא בנות. אף על גב דקתני לה בהדיא בסמוך — מכל מקום תנא ליה הכא אגב אורחיה, ולקמן נמי תניא למנות סדר נחלות. וכן משמע בגמרא, דקאמר: הבנים את האב מנלך? אמר קרא "ובן אין לו", הא יש לו בן — בן קודם לבת. משמע דמתניתין לאקדומי בן לבת איצטריך. אבל מרישא דקתני: "האב את הבנים" — ליכא למידק הכי דהאב מנחיל בנים ולא בנות, דהא לא מייתר. ואם תאמר: דקתני "בני אחיות", ודייק בגמרא עלה: ולא בנות אחיות, אף על גב דלא מייתר, ומתוך כך צריך לומר דמתניתין איני יודע מי שנאה — לימא דבנים לאו דוקא, אלא הוא הדין בנות, ואתיא שפיר כרבי זכריה בן דקצב. אף על גב דתנא בגמרא בני אחיות ולא בנות אחיות — [יש] לומר דברייתא פליגא אמתניתין, ויודע מי שנאה ואומר רבינו יצחק: דקים ליה דברייתא נשנית על המשנה, לפיכך דייק מינה. ועוד אומר רבינו יצחק: דכיון ד'בנים את האב' אייתר למידק בנים ולא בנות, אית לן למימר דבולהו "בנים" דמתניתין דוקא — ולא בנות, לקדום. **ואחין** מן האב — הקשה רבינו יצחק, אמאי לא קתני: "אחי האב נוחלין ומנחילין"? שהן כתובין נמי בפרשה ותירץ: משום דאחי האב וכל שאר אב נפקי מהנך: "האב את הבנים והבנים את האב, והאחין מן האב". דכיון שנודע שהבנים קודמין, ואחר הבנים האב, ואחר האב אחין — דרי אחי האב נפקי מכלל זה על ידי שמושו. דאם היה האב קיים — היה יורש, ועכשיו שאינו קיים — הרי הוא יורש בקבר, להנחיל לבנו שהוא אחי אביו של מת. ומשמעו שמעינן מדתנן בסמוך בני אחות, שמנחילה בקבר נכסי אחיה לבנה. ואם תאמר: אם כן, "אחין מן האב" נמי לא ליתני, דשמעינן ליה מ"האב את הבנים" על ידי משמוש נחלה, שהאב יורש את בנו להנחיל לשאר בניו הקיימין, שהן אחי המת ויש לומר, דנקט אגב דבעי למיתני: אחים מן האם לא נוחלין ולא מנחילין. דההוא איצטריך למיתני אף על גב דתנא האשה את בנה נוחלת את בנה: שלקח דעתך אמינא: נהי דאינו יורש אחיו מן האם מכח אמו, מכח אח הוה אמינא דיורש, דכתיב "ונתתם את נחלתו לאחיו" לא שנא מן האב ולא שנא מן האם. וכי תימא: דמכל מקום לא איצטריך למיתני, דשמעינן מרישא דקתני אחין מן האב דוקא, ולא אחין מן האם איצטריך, דהוה אמינא אחין מן האב לרבותא נקט, אף על פי שאין כל כך וראין כמו אחין מן האם. ואם תאמר: אם כן, אחי האב נמי ליתני אגב אחי האם דסיפא ויש לומר: דאי הוי תני אחי האב — תו לא הוה צריך למיתני אחי האם, דמכלל אחי האב שמעינן להו. ועוד: דלא שייך למיתני אגב אחי האם, דהיא גופה משנה דלא צריכה היא, כדדייקינן בגמרא דהיינו בני אחות.

יכול

כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵא חֲיָה קוֹפֶצֶת. וְלַעֲבִיד חָרִיץ וְלָא לַעֲבִיד בֶּן חָרִיץ - אֵיידֵי דְּרָווֹחַ, קַיְימָא בְּגַוֵּיהּ וְקָפְצָה. וְלַעֲבִיד בֶּן חָרִיץ וְלָא לַעֲבִיד חָרִיץ - אֵיידֵי דְּקָטָנֵי, קַיְימָא אַשְׁפְּתֵיהּ וְקָפְצָה. וְכַמָּה בֵּין חָרִיץ לְבֶן חָרִיץ? טֶפַח.

הדרן עלך בית כור

מַשְׁנָה יֵשׁ נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין, וְיֵשׁ נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין, מַנְחִילִין וְלֹא נוֹחֲלִין, לֹא נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין. וְאֵלּוּ נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין: הָאָב אֶת הַבָּנִים, וְהַבָּנִים אֶת הָאָב, וְהָאַחִין מִן הָאָב - נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין. הָאִישׁ אֶת אִמּוֹ, וְהָאִשָּׁה אֶת אִשְׁתּוֹ, וּבְנֵי אֲחָיוֹת - נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין. הָאִשָּׁה אֶת בְּנָהּ, וְהָאִשָּׁה אֶת בַּעְלָהּ, וַאֲחֵי הָאֵם - מַנְחִילִין וְלֹא נוֹחֲלִין. וְהָאַחִין מִן הָאֵם - לֹא נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין. **גְּמָרָא** מַאי שְׁנָא דְּקָתָנֵי "הָאָב אֶת הַבָּנִים" בְּרִישָׁא? לֵיתְנֵי "הַבָּנִים אֶת הָאָב" בְּרִישָׁא הֲדָא, דְּאִתְּחֵלִי בִּפְּרִעָנוּתָא לָא מַתְּחִלִּינַן,

ועוד

יכול יהא קודם לבן — פירש רבינו יצחק בן מרדכי: יהא קודם לבן ולא לאח, כדמסיק בתר הכי: דאדרבה, מרבה אני את האח שכן קם תחת אחיו ליבום. ולא פריך השתא שיקדום אב לבן — דזה פשיטא ליה להאי תנא שאין להקדימו אלא לאחד מהן, או לאח או לבן, ולאו לתרוייהו. דהא אי לאו נבחב "שארו" — לא היינו מקדימין אפילו לאחד, שהרי האב אינו קם תחת בנו לשום דבר, ולבך, והשתא דכתב "שארו" — די אם נקדימנו לאחד מהן, ובזה נושא ונותן איזה מהן קרוב יותר אח או בן, ונקדימנו למרוחק שבהן. ואין נראה פירושו כלל, דכיון דאין סברא להקדימו אלא לאחד מהן — מה צריך לדרשא דהקרוב קרוב? מסברא יש לי להקדימו לאח יותר מלבן, דדמסיק: כלום יש יבום אלא במקום שאין בן ונראה לפרש, דהשתא קאמר: יכול יקדום אף לבן, מדכתב "שארו" להקדים אקדמונית לכל הכתוב בפרשה — תלמוד לומר "הקרוב אליו" דקרוב קודם. ומה ראית דמוקמת "הקרוב" לבן, ר"שארו" להקדים לאחד? אימא איפכא. **יכול** יהא קודם לבן — ואם תאמר: אם בן, לא יירשו בן ובת ואח לעולם, אם האב קודם לבן. שהרי האב יורשו בקבר, ואם יקדום אבי הנפת לבנו ולבתו ולאחיו — יקדום אחריו אבי אביו, דנחלה ממשמשת הולכת עד ראובן, כדנפקא לה לקמן (קטו, ב) ויש לומר: דאיכא לאוקומי לקרא דיורשין בן ובת ואח בבן דגר, ובבן בנו של גר, כדי לקיים שיירשנו אחי אביו. אי נמי, הכא דאיכא בן ובת או אח — לא נאמר דממשמשת והולכת, כיון דדרש מקרא לקמן (קט, ב) שאין לך מעביר נחלה משבט לשבט אלא בת, הואיל ובנה ובעלה יורשה. דאם כן — נמצא כל נחלות מעבירות משבט לשבט, דממשמשת נחלה עד יעקב אבינו ומורידש לכל ישראל, כיון שהאבות קודמין לבן ולבת ולאח. ורבינו שמשון בר אברהם. ואם תאמר: אחי אביו דכתב רחמנא, למה לי? תיפוק לי מ"אין לו" — עיין עליו, דדרשינן מינה לקמן (קטו, א) דנחלה ממשמשת ובאה ותירץ רבינו יצחק בן מרדכי: דכתביה לאשמועינן דקראי שלא בסדרן כתיבי. דאי לא כתב אחי אביו — הוי אמינא דכסדרן כתיבי, ואחי המת קודמין לאב, אבל השתא דכתב אחי אביו — על כרחך לא נבחב "שארו" אלא להקדימו לאחיו, דלהקדימו לאחיו האב — לא איצטריך, כדאמרינן לקמן. וקשיא לרבינו יצחק: התינח למאן דאמר קראי לאו בסדרן כתיבי, אלא למאן דאמר בסדרן כתיבי, אמאי כתב אחי האב? ועוד קשיא לרבינו שמשון בן אברהם: דאפילו למאן דאמר שלא בסדרן כתיבי — לא איצטריך למכתב אחי האב, דעל כרחך לא נבחב "שארו" אלא להקדימו לאחיו, דבעינן אחר למאי כתביה רחמנא? דאי לאשמועינן דהיכא דליכא בן ובת ואח שהוא יורש — פשיטא, אלא מאן לירת? אטו בר קשא דמתא לירת? דאמרינן לקמן (קי, ב). וליכא למימר: אי לאו דכתב אחי האב הוה אמינא דאע"ג דאיצטריך "שארו" לאשמועינן שהאחין קודמין לאב, דאי לא הוה כתב "שארו" הוה אמינא דאב קודם לאחיו. דאי היינו אומרים דאב קודם לאחיו — לא לכתוב רחמנא לא אב ולא אחי האב, ועוד, דכולה שמעתין אנו דוחקין למצוא פסוק מנא לן דאב קודם לאחיו, משום דמסברא אית לן למימר דאחיו קדמי. ואומר רבינו יצחק: דמ"אין לו" לא הוה שמעינן נחלה ממשמשת למעלה אלא למטה, כגון בן הבן ובת הבן ובן בת הבן. אף על גב דעלה אמר לקמן דנחלה הולכת וממשמשת עד ראובן, דהיינו למעלה, אהאי קרא דאחי אביו סמיך. ואם תאמר: ואחין דכתב רחמנא למה לי? כיון דנחלה ממשמשת עד ראובן — ירש האב בקבר להנחיל לבניו הנותרים ויש לומר: דאי לא כתב אחין, הוה אמינא שהאב קודם לבת, דאית לן לאקדומי אב לחד מהנך דכתיבי בהדיא בקרא.

שכן קם תחת אביו ליעידה ולשדה אחותה — הוא הדין דהוה מצי למנקט נמי: ולעבד עברי.

כלום יש יבום אלא במקום שאין בן — אין לפרש דלא עדיף לענין יבום בן מאת, אלא בלומר, הן שוין לענין יבום, ואם בן — הכי נמי עדיף בן מאת, משום דקם תחת אביו ליעידה ולשדה אחותה. דעל כרחך לקמן גבי בת לא אפשר לפרש כן, דאמרינן: כיון דלענין יבום כי הדדי ניתנו לענין נחלה נמי כי הדדי ניתנו. כלומר, ותהא עדיפא בת מאת, שיקדום אב לאח ולא לבת. ואי לא עדיפא מאח לענין יבום — היכי עדיפא מיניה לענין נחלה? אלא ודאי מהאי טעמא: דכלום יש יבום אלא במקום שאין בת, דהיא עדיפא מאח, דבת מקימה שם, ואח אינו מקים שם אלא צריך ליבום.

בינ

אביו, ואם אין אחים לאביו — הקרוב אליו ממשפחתו וירש. **ליכום** — כדכתיב (דברים כה) "כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו" וגו'. אבל הבן אינו מייבם את אמו.

ומשני: **כלום יש יבום בו' הא יש בן אין יבום** — אלמא, אפילו לגבי יבום קם קם תחת אביו טפי מאחי אביו, שהרי פוטר אותה ממנו.

דהכא

ועוד כדכתיב ואיש כי ימות ובן אין לו וגו' — הא יש לו בן — בנו יורשו. וכי היכי דפרשת נחלות פתחה בירושת הבן לאביו — כך היה לו לתנא לפתוח. **חדא דאתחולי בו'** — מסקנא דקושיא היא. **דאידא** ליה **מדרשא** — שהאב נוחל את בנו. **ותניא ונתתם את נחלתו לשאירו הקרוב אליו זה האב** — של מת. ואשמעינן קרא שהאב פעמים שיורש את בנו, ד"שארו" היינו אביו, כדכתיב (ויקרא יח) "שאר אביך הוא" כדלקמן. וכתיב נמי "כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו" וגו'. **מלמד שהאב** — של מת, קודם לאחיו של מת. בגון, שאם מת ראובן בלא בנים — יעקב יורשו ולא שמעון אחיו יורשו. ולקמיה מפרש ואזיל היאך למידין אנו מכאן שקודם לאחיו ולא לבנים ובנות של מת. ולקמן פרכינן: והא קראי לאו הכי כתיבי? ומשני: קראי שלא בסדרן כתיבי. דמאי דכתיב "הקרוב אליו" דמשמע הקרוב קרוב קודם — אתא לגלויי על (פי) סדר נחלות דשלא בסדרן כתיבי, אלא הקרוב קרוב תקרים לירש. וכן תסדר אותן: איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו, ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לשארו הקרוב, ואחר כך ונתתם וגו' לאחיו. כלומר, שאם אין לו שאר — ונתתם את נחלתו לאחיו, ואם אין לו אחים — ונתתם את נחלתו לאחי אביו, ואם אין אחין לאביו — הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה. **יכול** — יהא יעקב קודם לחנוך בן ראובן, דאפילו היכא דהניח ראובן זרע — יירש יעקב, ולעולם לא יירש בן ראובן אלא היכא דאין יעקב קיים. ונסדר הפסוק כן: איש כי ימות ונתתם את נחלתו לשארו, ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו וגו'. כלומר, אם אין לו שאר, וגם בן אין לו שיירש במקום שאין שאר — והעברתם את נחלתו לבתו. **הקריב קריב** — למת יותר, הוא קודם בנחלה לירושה. והבן של מת, בגון חנוך בן ראובן, קרוב הוא לראובן יותר מיעקב אביו, שהרי קם תחת אביו ליעידה ולשדה אחותה, כדלקמן, אבל האב לא מצינו שיהא קם תחת בנו לכלום. ומשום דמילתא דפשיטא הוא, לא חשש הגמרא להקשות: ומה ראית לרבות את הבן ולהוציא את האב, כי היכי דפריך לקמיה "ומה ראית לרבות את הבן ולהוציא את האח?". דבשלמא גבי אח אשכחן שום קורבה — שקם תחת אחיו ליבום, אבל באב לא מצינו כלל. **ומה ראית לרבות את הבן** — של מת, שיהא קודם לאבי המת, וכל שכן שקודם לאחיו המת היכא דליכא אב. ולהוציא את האח, ולומר שהאב קודם לאח, וכל שכן שהבן שקודם לאב קודם לאחיו אדרבה, מרבה אני את האח, כדלקמיה. **מרבה אני את הבן** — חנוך בן ראובן, שיקום תחת אביו לנחלה טפי משמעון אחיו ראובן, שהרי קם חנוך תחת אביו ראובן ליעוד. שאם קנה ראובן אמה העבריה — יכול ליעידה לו בשירצה בכסף מקנתה שנתן לאביה זה ימים, וכבר ניתנו להוציאה, ואין צריך ליתן קדושין אחרים, אלא כך יאמר: "הרי את מיועדת לי". כדתניא (שמות כא) "ואם רעה בעיני אדוניה אשר לא יעדה" וגו' — מכלל שיכול ליעידה, וגם לבנו יכול לייעד — כדכתיב "ואם לבנו ייעדנה" וגו'. אבל לאדם אחר אין יכול ליייעדה אלא אם כן יקדשנה האיש קדושין גמורין, ואפילו לאחיו אין יכול ליייעדה. **ולשדה אחוזה** — דרשינן בערכין בפרק "אין מקדישין", ותניא נמי בתורת כהנים: "ואם לא יגאל את השדה" — בעליו שהקדישה, "ואם מכר את השדה" — הגוזר מכרה, "לאיש אחר" — לאיש אחר ולא לבנו של מקדישו, "והיה השדה בצאתו ביובל קודש" וגו' — שיוצאה לכהנים ביובל. אבל אם לא פדאו איש אחר אלא בנו — חוזרת לאביו ביובל. אבל אם אחיו של מקדיש פדאו — יוצאה לכהנים, כדכתיב "לאיש אחר" דהיינו אחיו, אבל בנו לאו "אחר" הוא. והתם נמי פרכינן: מה ראית לרבות את הבן כו' כי הכא, שכן קם תחת אביו כו'. אבל לא מצי למימר: שכן קודם את אחי המת לנחלה, כמו שסדור בפרשה "ואם אין לו בן והעברתם את נחלתו לבתו ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאחיו". דכיון דקראי לאו בסדרן כתיבי, כדמוכח קרא, כדכתיב "הקרוב" — קרוב קודם, ונימא דאח קודם בין לאב בין לבן. **אדרבה מרבה אני את האח בו'** — ומהפכינן קרא כי האי גוונא: איש כי ימות ונתתם את נחלתו לאחיו, ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לבנו. אי נמי, ואם אין לו אחים ובן אין לו — והעברתם את נחלתו לבתו. ואם אין לו בת — ונתתם את נחלתו לשארו, ואם אין לו שאר — ונתתם נחלתו לאחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי המת, ואחי אביו קודמין לשארו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אחי אחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אחי אחי אחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אחי אחי אחי אחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אחי אחי אחי אחי אחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי אביו, שהרי אחי אביו קודמין לאחי א

ההכא תריתי — יעידה ושדה אחוזה. **והכא חדא** — יבום. והוה מצי לתרוצי הנך נפישי. ומשני: משום דשדה אחוזה גופה לא קיימא לן במסכת ערכין שיהא הבן במקום האב טפי מאחיו אלא מהך פירכא. דפרכינן התם: כלום יש יבום בר. דאמרינן נמי התם: מה ראית לרבות את הבן ולהוציא את האח? מרבה אני את הבן שכן קם תחת אביו ליעדה בו. אדרבה, מרבה אני את האח שכן קם תחת אחיו ליבום. ומשני: כלום יש יבום בו. שהרי לא מצינו כתוב בפירוש שיהא הבן קם תחת אביו טפי מאחיו אלא ליעדה, שגם האח קם תחתיו ליבום. ונמצא דהכא חדא והכא חדא הוא, ושאר דברים שהבן קם תחת אביו טפי מאחיו, בגון שדה אחוזה ועבד עברי במסכת קידושין, וקדימת הבן לאח בנחלה — כולהו מייתינן לה מדין יעידה לחוד, שכתוב בפירוש שהבן קם תחת אביו. ואי לא דמשנינן דאפילו לגבי יבום אין האח קם תחתיו כמו בנו, דכלום יש יבום אלא במקום שאין בן — לא הוה מצינן לרבויי בן שיקום תחת אביו לכלום טפי מאחיו, דליתני הכא חדא והכא חדא. ולקמיה פרכינן: דבן ובת ואח כמו שסדורין בפרשה לימקדו בולהו לאב, שהרי כולם קרובים למת מפי מאביו, שהם קמים תחתיו ליעידה וליבום, אבל האב אינו קם תחתיו לכלום. **מלמד שהאב קודם לבת** — דהא אינה קמה תחת אביה לכלום בבנו ובאחיו. וסדר את הפסוקים כך: איש כי ימות ובן אין לו — ונתתם את נחלתו לשארו, ואם אין לו שאר — ונתתם את נחלתו לאחיו, ואם אין לו אחים — והעברתם את נחלתו לבתו, ואם אין לו בת — ונתתם את נחלתו לאחי אביו, ואם אין אחין לאביו — הקרוב אליו ממשפחתו וירש. **בן ובת כי הדרי ניגהו** — כדכתיב "ובן אין לו" — עיין עליו. נמצאת גם הבת פוטרת את האחין מן היבום. אבל אבי המת אינו פוטר את אשת בנו מן היבום, נמצאת הבת קמה תחת אביה טפי מאבי המת ואחי המת. **קודם לאחי האב** — של מת. ולא לאחיו, משום דקרובים למת יותר מאביו, שהרי קמים תחתיו ליבום. אבל אביו אין קם תחתיו לכלום. וסדר המקרא כך הוא: ונתתם את נחלתו לאחיו, ואם אין לו אחים — ונתתם את נחלתו לשארו, ואם אין לו שאר — ונתתם את נחלתו לאחי אביו, ואם אין אחים לאביו — הקרוב אליו ממשפחתו וירש. **ומשנינן: אחי האב לא צריכי קראי** — לא היה צריך לכתוב לבסוף "שארו" לקדם את אחי האב, דסברא הוא דקודם האב לאחיו שלו לירש את בנו. דאחי האב מבח מאן קאתו לירש את נכדם בן אחיהן — פשיטא דמכח אבי המת, שהוא אחיהם, אתו. והלכך, למה לי קראי? מאחר שכתוב למעלה שאחי האב יורשין את נכדם — מי איכא למימר דהיכא דקאי אב ירתי אחים של אב? בתמיה. הלכך לא נכתב "שארו" אלא לקדם אחיו של מת, דלקדם אחי האב — כבר שמענן ליה ממאי דאמר "ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לאחי אביו" — הרי הוא במי שכתב: ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לאביו, ואם אין לו אב ונתתם את נחלתו לאחי אביו. הלכך, לא נכתב "שארו" אלא לחדש ולומר שיקדום לאחד מהני דכתב לעיל, ומנו — אחי המת, שהן בניו. דלקדם אחי האב לא שדינן ליה, דהא לא צריך, כדפרישית. ולקדם את בנו ואת בתו של מת — לא אמרינן, שהרי קרובים למת יותר מן האחין כדאמרן. הלכך, שדינן ליה אאחין של מת, לקדם האב לבניו לירש את בנו. דסלקא דעתך אמינא יקדמוהו הם, שהרי קמים תחת אחיהן ליבום. **והא קראי לאו הכי כתיבי** — ד"שארו" לבסוף כתב, אחר אחי האב, והוה לן למימר דגזירת הכתוב הוא שאחי האב של מת קודמין לאביו. **קראי שלא כסדרן כתיבי** — דהא כתיבי אחי האב, ואחר כך שאר — אב, ובעל כרחך אב קדים להו, דבאמרן: דהא מכח אב קאתו. דלא דקדק הכתוב בסדרן, משום דסמך אמאי דכתב "הקרוב" — קרוב קודם, ומעצמך תסדר אותם כפי קורבתן. ואם תאמר: ביון דאין אנו הולכין אחר הסדר — לשתוק קרא מיניה, וליכתוב "איש כי ימות ונתתם את נחלתו לקרוב אליו ממשפחתו" וגו' אינה למימר דקרא צריכא טובא, בדלקמן בפירקין (בבא בתרא קטו, א) "ובן אין לו" — עיין עליו, "ואם אין לו בת" — עיין עליה. וכן כולן. **הכי גרסינן: והאי תנא מיירי לה מהכא** — דהאב קודם לאחין. **והעברת** — משמע: תעביר מקרוב זה שהוא קיים, כדי לתת לזה. והעברת מן האב כדי לתת לבת. **במקום אחין** — שאין למת בן ובת, אלא אחין. ובספירי מטיים לה הכי: ומנין שהאב יורש — אמרת קל וחומר בו'. **אימא** — דהאי "והעברת" אאחין דקיימי קמן קאי, וקאמר: והעברת מן האחין לתת לבת. הא אין בת — אחין יורשין אותו. ואבתי אב מנלן דירית מקמי אח? ואי משום דדייקינן: ואי אתה מעביר נחלה מן האב ואפילו במקום בת — הך דיוקא לאו מ"והעברת" שמענן לה, דאדרבה מ"והעברת" איכא למידק: אתה מעביר נחלה מן האב במקום הבת. **אם כן** — דלגלויי אתא האי "והעברת", דאחין ירתי במקום שאין בת — לא ליכתוב "והעברת", דממילא שמענן לה מדכתב "ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאביו". דהא להאי תנא קראי כסדרן כתיבי. דהא לא דריש "שארו" לאב, דנימא שלא כסדרן כתיבי.

ואי

כיון דלענין נתן בן ובת כי הדדי נינהו — ואם תאמר: מנא לן דבת פוטרת מן היבום? אי מדכתיב "ובן אין לו" — עיין עליו, הא איכתריך לאיתויי ממוזר, כדאמר בפרק שני דיבמות (כב, ב) ויש לומר: דשקולין, ויביאו שניהן. ואף על גב דבפרק "אלמנה לבהן גדול" (שם ע, א) גבי "ואחר אין לו" דבת כהן שניסת לישראל, משמע דלא דרשינן מיניה תרתי, דקאמר: אין לי אלא זרועה, זרע זרועה מנין — תלמוד לומר "ואחר אין לה", מכל מקום. אין לי אלא זרע בשר, זרע פסול מנין — תלמוד לומר "ואחר אין לה", מכל מקום. ופריך: והא אפיקתיה לזרע זרועה דיינו משום דקמרבי התם זרע פסול — דיינו זרע זרועה פסול. דאילו זרע פסול — תיפוק ליה דנבעלה לפסול לה. ולהכי פריך שפיר, דאי איצטריך קרא לזרע זרועה כשר — היכי תו יליף זרע זרועה פסול? אי נמי, יש לרבות בת שפוטרת מן היבום מ"לא ימחה" — פרט לזה שאין שמו מחזי. דכי האי גוונא דריש ביבמות (כד, א). אבל ממזר איצטריך ליבוי, משום דבזרע פסול אבתי הוי שמו מחזי. ואם תאמר: הא דתניא בפרק קמא דקידושין (יז, ב): עבד עברי עובד את הבן ואינו עובד את הבת. ואמאי? נימא: מדלענין יבום בן ובת כי הדדי נינהו — הכי נמי לענין עבד עברי, דאמרינן הכא לענין נחלה. ומדכתיב "ועבדך שש שנים" דמשמע: לך ולא ליורש — לא נמעט אלא אח דוקא ואומר רבינו יצחק: משום דדרשינן "ועבדך" — לך ולא לאחר, כל שהוא אחר לגבי בן. ובת נמי לגבי בן כאחר דמיא לענין נחלה, שהבן קודם לבת. וכהאי גוונא אמרינן בפרק "אין מקדישין" (ערכין כה, ב) גבי שדה אחוזה, דבת אינה מעמדת שדה לאביה, משום דכי היכי דגבי נחלה בת לגבי בן כאחר דמיא — לענין שדה אחוזה נמי כאחר דמיא.

במקום בת אתה מעביר נחלה מן האב — פירש רבינו יצחק בן מרדכי: מדלא כתיב "ונתתם" גבי בת כדכתיב בבולהו. ד"והעברתם" משמע לשון העברה, שמעבירין נחלה ממקום הראוי לירש מן הדין, למקום שאינו ראוי. והשתא נושא ונותן מי הוא הקרוב שהיה ראוי להקריבו לבת, ומוקי לה באב, לפי שהמת יוצא יריכו ואין לך קרוב יותר ראוי ממנו. ובדידיה מיתסבר לאוקומי, אפילו שלא נכתב בפירוש אלא על ידי אחיו האב, דממילא "והעברתם" עליה קאי, לדרוש ולקבוע בו מקום. ואף על גב דאי לא כתיב "והעברתם" לא הייתי אומר שהאב קרוב אפילו מן האח, שאינו קם תחת הבן לכלום, מיהו השתא דכתיב "והעברתם" בבת — משמע שמעבירים הנחלה ממקום הראוי — מוקי לה באב.

ואי אתה מעביר נחלה ממקום האב במקום האחין — כלומר, מדלא כתיב אלא "והעברתם" אחד — אין לנו לעשות אלא העברה אחת ולא שתים, ומכאן ואילך הקרוב קרוב קודם. דהשתא דכתיב "והעברתם" — משמע שהיה האב ראוי לקרום לבת — כל שכן שראוי לקדום לאח, שהבת קרובה מן האח, שהיא יוצאת יריכו של מת. ועוד, דאין יבום במקום בת. לפיכך אין להעביר נחלה מן האב אלא במקום בת לחודה, כיון דכתיב בבת העברה, ולא במקום אחין.

ואימא

ואי אתה מעביר נחלה מן האב במקום בת ואת בתו של מת — לא אמרינן, שהרי קרובים למת יותר מן האחין כדאמרן. הלכך, שדינן ליה כאאחין של מת, לקדם האב לבניו לירש את בנו. דסלקא דעתך אמינא יקדמוהו הם, שהרי קמים תחת אחיהן ליבום. **והא קראי לאו הכי כתיבי** — ד"שארו" לבסוף כתב, אחר אחי האב, והוה לן למימר דגזירת הכתוב הוא שאחי האב של מת קודמין לאביו. **קראי שלא כסדרן כתיבי** — דהא כתיבי אחי האב, ואחר כך שאר — אב, ובעל כרחך אב קדים להו, דבאמרן: דהא מכח אב קאתו. דלא דקדק הכתוב בסדרן, משום דסמך אמאי דכתב "הקרוב" — קרוב קודם, ומעצמך תסדר אותם כפי קורבתן. ואם תאמר: ביון דאין אנו הולכין אחר הסדר — לשתוק קרא מיניה, וליכתוב "איש כי ימות ונתתם את נחלתו לקרוב אליו ממשפחתו" וגו' אינה למימר דקרא צריכא טובא, בדלקמן בפירקין (בבא בתרא קטו, א) "ובן אין לו" — עיין עליו, "ואם אין לו בת" — עיין עליה. וכן כולן. **הכי גרסינן: והאי תנא מייתי לה מהכא** — דהאב קודם לאחין. **והעברת** — משמע: תעביר מקרוב זה שהוא קיים, כדי לתת לזה. והעברת מן האב כדי לתת לבת. **במקום אחין** — שאין למת בן ובת, אלא אחין. ובספירי מטיים לה הכי: ומנין שהאב יורש — אמרת קל וחומר בו'. **אימא** — דהאי "והעברת" אאחין דקיימי קמן קאי, וקאמר: והעברת מן האחין לתת לבת. הא אין בת — אחין יורשין אותו. ואבתי אב מנלן דירית מקמי אח? ואי משום דדייקינן: ואי אתה מעביר נחלה מן האב ואפילו במקום בת — הך דיוקא לאו מ"והעברת" שמענן לה, דאדרבה מ"והעברת" איכא למידק: אתה מעביר נחלה מן האב במקום הבת. **אם כן** — דלגלויי אתא האי "והעברת", דאחין ירתי במקום שאין בת — לא ליכתוב "והעברת", דממילא שמענן לה מדכתב "ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאביו". דהא להאי תנא קראי כסדרן כתיבי. דהא לא דריש "שארו" לאב, דנימא שלא כסדרן כתיבי.

ואי

ואימא במקום בת אתה מעביר נחלה מן האחין ואי אתה כו' — כלומר, השתא דמשמע לך מ"והעברתם" אתא לקבוע מקום לאב — אדרשו כך שאפילו לבת יקודם. והוא הדין דהוה מצי למימר דבמקום בת אתה מעביר נחלה מן האחין, אבל אי אתה מעביר מן האחין במקום אב, ונימא שאח יקדום לאב, אלא לפי משמעות הברייתא, דאב חשוב יותר מכולם, נסיב. **אם** כן לא לכתוב רחמנא "והעברתם" — כלומר, לא תוכל לדרדש: במקום בת אתה מעביר נחלה מן האחין — דאין זו העברה, שהבת קרובה למת יותר מאח, לפי שהיא יוצאת ירכו. ולעניין יבום לא הוה ליה למכתב, אלא על כרחך יש לדרדש: במקום בת אתה מעביר נחלה כו'. אלא קשה קצת: דהשתא משמע דלא שייך העברה מאחין לבת, דפשיטא דקרובה יותר מאחין, אבל מן האב ובת ניחא ליה דשייך העברה, ובכולה שמעינן מטפקא לן אי אב קרוב טפי מאח או לא ולרבינו שמשון בן אברהם נראה לפרש: אם כן לא ליכתוב רחמנא "והעברתם", כלומר, אי לא אתי למדרש אלא דבמקום בת (אי) אתה מעביר נחלה מן האחין ולא מן האב — אם כן לא הוה ליה למכתב "והעברתם" אלא "ונתתם", והוה ידעינן דבת אביה יורשת במקום אב, דהוה דרשינן מיתורא ד"ונתתם את נחלתו לבתו" — דוקא מן האחין אתה מעביר נחלה במקום בת, ולא מן האב. דהא לגופה לא איצטריך, שהרי מ"וכל בת יורשת נחלה" שמעינן דבת יורשה היא, וממילא ידעינן שהיא קודמת לאח, שהרי היא קרובה יותר, שהיא מקימה שם, ואח אינו מקים שם אלא צריך ליבם. ואי להקדים בן לבת — הא מ"והתנחלתם אותם לבניכם" נפקא לן לקמן. ומדכתיב "והעברתם" אתא למימר דבמקום בת אתה מעביר נחלה מן האב. אלא

ואי אתה מעביר נחלה מן האב אפילו במקום בת — הך לאו דוקא מקרא משתמעא מידי, אלא הכי קאמר: מהאי קרא לא תילף דבת קדמת לאב, דלא מיירי קרא באב אלא באחין. אלא לעולם אימא לך דאב קודם לבת, דהוה קרוב טפי. **שארו זו אשתו** — כדכתיב "והיו לבשר אחד" (בראשית ב) וכתב נמי "שארה כסותה ועונתה לא יגרע" (שמות כא). **יורש את אשתו** — דקסבר: גורעין ומוסיפין ודורשין, וקרי הכי: ונתתם את נחלת שארו לו. והכי מפרשינן לה לקמן בפירקין, וליף לה מ"וירש אותה" לשון נקבה. **האי והעבירהם מאי עביד ליה** — לכתוב "ונתתם" **משמט לשבט** — נחלת שבט ראובן לשבט שמעון. **הואיל ובנה ובעלה יורשין אותה** — בגון סרח בת אשר שנשואה לתנוך בן ראובן, ומת אשר בלא בנים זכרים, וירשתו סרח בתו. ומתה סרח, וירשה בנה או בעלה שהם משבט ראובן — נמצא שהוסכה נחלת שבט אשר לשבט ראובן. ואשמעינן קרא שהבעל או הבן יורש את אשתו ואת אמו. ואיבא דדרדש לקמן ירושת הבן את אמו מקרא אחרינא, ורבי דריש לה מהכא. **אימא שארו זו האם** — ונילף מכאן דבין אביו בין אמו יורשין אותו. **ממשפחתו** — היינו הקרובים לו מצד אביו. **ויהי נער וגו'** — בספר שופטים כתיב, בפרשת פסלו של מיכה. וקא מתמה גמרא: ממשפחת יהודה אלמא מיהודה קאתי, וכתיב "והוא לוי" אלמא מלוי קאתי. קשיין אהדדי, **אלא לאו דאבוה מלוי** — להכי קרו ליה "לוי", שהלוים למטה אבותם נקראים לוים. והאי דקאמר "ממשפחת יהודה" — על שם שאמו משבט יהודה. ומשני: **לא נברא דשמיה לוי** — האי דכתיב "והוא לוי" — כלומר, כך שמו. ולא משבט לוי הוא, אלא משבט יהודה, כדכתיב "ממשפחת יהודה", דמשפחת אב קרויה משפחה. היינו **דקאמר מיכה בו'** — בתמיה. שהיה מתגאה בעצמו על שנקרה לו איש לוי לכומר לעבודה זרה, ואי משבט יהודה הוא — ממה היה משתבח לעצמו? אלא ודאי משום דמשבט לוי הוא, שבהם בחר הקדוש ברוך הוא לשרתו. ולעולם אבוה מלוי ואימיה מיהודה, והדרא קושיין לדוכתה. ומשני: **דאתרמי ליה נברא שמשיה לוי** — בכך היה משתבח, כאילו הוה משבט לוי. ולעולם לאו לוי הוא, אלא משבט יהודה. **והלא יונתן שמו** — בעל כרחך האי דקרי ליה לוי — היינו דמשבט לוי הוי, וקרי ליה "משפחת יהודה". אלמא משפחת האם קרויה משפחה. בן מנשה — הנו"ן תלויה, לפי שהיא יתירה, דבן משה הוא. "ויהונתן בן גרשם" כו' בההיא פרשתא כתיב, שגזלו שבט הדני פסלו של מיכה, והלוי הלך עמהם להיותו להם לכהן. ומשני: וכי בן מנשה הואי והלא בן משה הוא — דלכך הנו"ן תלויה. וגם מדקרי ליה לוי, שהיה משבט לוי, ובדכתיב בדברי הימים "ובני

1 **וְאִי אָתָה מַעֲבִיר נַחֲלָה מִן הָאָב אֲפִילּוּ בְּמָקוֹם בַּת**
2 - אִם כֵּן, לֹא נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא "וְהַעֲבַרְתֶּם" וְלִמַּאן
3 דְּנָפְקָא לֵיהּ מִ"וְהַעֲבַרְתֶּם", דַּאי "שְׁאֵרוֹ" מַאי עָבֵיד
4 לֵיהּ? - מֵיפְעֵי לֵיהּ לְכִדְרַחֲנֵיָא: "שְׁאֵרוֹ" - זוֹ אִשְׁתּוֹ,
5 מִלְּמַד שֶׁהַבַּעַל יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ. וּלְמַאן דְּנָפְקָא לֵיהּ
6 מִ"שְׁאֵרוֹ", דַּאי "וְהַעֲבַרְתֶּם" מַאי עָבֵיד לֵיהּ? מֵיפְעֵי
7 לֵיהּ לְכִדְרַחֲנֵיָא, רַבִּי אוֹמֵר: בְּכוּלָּן נֶאֱמַר בָּהֶן נְתִינָה,
8 וְכָאן נֶאֱמְרָה בָּהֶן הַעֲבָרָה - שֶׁאִין לְךָ שֶׁמַּעֲבִיר נַחֲלָה
9 מִשֶּׁבֶט לְשֶׁבֶט אֶלָּא בַּת, הוֹאִיל וּבָנָהּ וּבַעֲלָהּ יוֹרְשִׁין
10 אוֹתָהּ. וּמַאי דְּ"שְׁאֵרוֹ" זֶה הָאֵם? דִּכְתִיב: "שְׁאֵר
11 אֲבִיךָ הוּא", אִימָא: "שְׁאֵרוֹ" - זוֹ הָאֵם, דִּכְתִיב:
12 "שְׁאֵר אִמְּךָ הוּא" אֲמַר רָבָא, אֲמַר קְרָא: "מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ
13 וְיָרַשׁ אֹתָהּ" - מִשְׁפַּחַת אָב קְרִיאָה מִשְׁפָּחָה, מִשְׁפַּחַת
14 אֵם אֵינָהּ קְרוּיָה מִשְׁפָּחָה, דִּכְתִיב: "לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית
15 אֲבֹתָם". - וּמִשְׁפַּחַת אֵם אֵינָהּ קְרוּיָה מִשְׁפָּחָה? וְהָא
16 כְּתִיב: "וַיְהִי נַעַר מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה מִמִּשְׁפַּחַת יְהוּדָה
17 וְהוּא לֵוִי וְהוּא גָּר שָׁם"; הָא גּוּפָא קַשְׁיָא, אֲמַרְתָּ
18 "וְהוּא לֵוִי" - אַלְמָא מִלּוֹי אָתֵי, "מִמִּשְׁפַּחַת יְהוּדָה" -
19 אַלְמָא מִיהוּדָה אָתֵי, אֶלָּא לָאו דַּאֲבוּהּ מִלּוֹי וְאִימֵּיהּ
20 מִיהוּדָה, וְקָאָמַר: "מִמִּשְׁפַּחַת יְהוּדָה" אֲמַר רָבָא בַּר
21 רַב חָנָן: לָא, גִּבְרָא דִּשְׁמֵיהּ לֵוִי. - אִי הָכִי, הֵיינוּ

22 דְּקָאָמַר מִיכָה: "עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי יֵיטִב ה' לִי כִּי הָיָה לִי הַלֵּוִי לְכֹהֵן"? - אִין, דְּאִיתְרְמֵי
23 לֵיהּ גִּבְרָא דִּשְׁמֵיהּ לֵוִי. - וְכִי לֵוִי שְׁמוֹ? וַהֲלֹא יְהוֹנָתָן שְׁמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְיְהוֹנָתָן בֶּן גֵּרְשֹׁם בֶּן
24 מְנַשֶּׁה הוּא וּבָנָיו הָיוּ כֹהֲנִים לְשֵׁבֶט הַדָּנִי" אֲמַר לֵיהּ: וְלִיטַעֲמָיךְ, וְכִי בֶּן מְנַשֶּׁה הוּא? וַהֲלֹא
25 בֶּן מֹשֶׁה הוּא, דִּכְתִיב: "בְּנֵי מֹשֶׁה גֵּרְשֹׁם וֶאֱלִיעֶזֶר" אֶלָּא, מִתּוֹךְ שֶׁעָשָׂה מַעֲשֵׂה מְנַשֶּׁה -
26 תְּלָאוֹ הַכָּתוּב בִּמְנַשֶּׁה; הָכָא נָמֵי, מִתּוֹךְ שֶׁעָשָׂה מַעֲשֵׂה מְנַשֶּׁה דְּאָתֵי מִיהוּדָה - תְּלָאוֹ הַכָּתוּב
27 בִּיהוּדָה. אֲמַר רַבִּי יוֹנָתָן מְשׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: מִכָּאן שֶׁתּוֹלִין אֶת הַקַּלְקָלָה בְּמִקּוֹלְקָל. רַבִּי
28 יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא אָמַר, מֵהָכָא: "וְגַם הוּא טוֹב תֹּאַר מְאֹד וְאֹתוֹ יָלְדָה אַחֲרֵי אֲבַשָׁלוֹם", וַהֲלֹא
29 אַדְנִיָּה בֶּן חַגִּית וְאַבְשָׁלוֹם בֶּן מַעֲכָה אֶלָּא, מִתּוֹךְ שֶׁעָשָׂה מַעֲשֵׂה אֲבַשָׁלוֹם הֵימֶנּוּ -
30 תְּלָאוֹ הַכָּתוּב בְּאַבְשָׁלוֹם; הָכָא נָמֵי, מִתּוֹךְ שֶׁעָשָׂה מַעֲשֵׂה מְנַשֶּׁה - תְּלָאוֹ הַכָּתוּב בִּמְנַשֶּׁה.
31 אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לְעוֹלָם יִדְבַּק אָדָם בְּטוֹבִים, שֶׁהֲרֵי מֹשֶׁה שָׁנְשָׂא בַּת יִתְרוֹ - יָצָא מִמֶּנּוּ
32 יְהוֹנָתָן, אַהֲרֹן שָׁנְשָׂא בַּת עַמִּינָדָב - יָצָא מִמֶּנּוּ פִּנְחָס. - וּפִנְחָס לָאו מִיתְרוֹ אָתֵי? וְהָא כְּתִיב:
33 "וְאֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן לָקַח לוֹ מִבְּנוֹת פּוּטִיאֵל לוֹ לְאִשָּׁה", מַאי לָאו דְּאָתֵי מִיתְרוֹ אָתֵי? וְהָא כְּתִיב:
34 לַעֲבוֹדָה זָרָה? - לָא, דְּאָתֵי מִיסְּפִּי בְּיִצְרוֹ. - וַהֲלֹא שִׁבְטִים מְבִיאִים אוֹתוֹ וְאוֹמְרִים:
35 רְאוּיִים בְּנֵי פּוּטִי זֶה, בֵּן שֶׁפִּיטִּים אֲבִי אִמּוֹ עֲגָלִים לַעֲבוֹדָה זָרָה, יַהֲרוֹג נְשִׂיא שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל?

אלא

משה גרשום ואליעזר". **אלא** מיתוך **שעשה מעשה מנשה** — בן חזקיה מלך יהודה, שעבד עבודה זרה — תלאו הכתוב במנשה. הכא נמי, לעולם משבט לוי הוא כדקאמרת, והאי דקרי ליה "ממשפחת יהודה" — לאו משום דאתי מיהודה, לא אביו ולא אמו, אלא מתוך שעשה מעשה מנשה בן חזקיה כו'. **מכאן** — מדקרי ליה בן מנשה וממשפחת יהודה. **הקלקלה** — דבזר פרשתא מיירי שנעשה כהן לעבודה זרה. **במקולקל** — מנשה. **ילדה אחרי אבשלום** — משמע שמאם אחת היו. **והלא אדניה** — היה בן חגית. **יצא ממנו יהונתן** — בן בנו של משה. **פנחס** — בן בנו של אהרן. **ומתנחינו: פנחס והלא** מיתרו קאתי — מבת יתרו, אלמא קרוב היה ליתרו יותר מיהונתן בן גרשום, ואפילו הכי חסיד היה. ואין ללמוד מכאן שידבק אדם בטובים, שהרי אלעזר אבי פנחס לקח בת יתרו ויצא ממנה פנחס, ואם אהרן דבק בטובים - אלעזר בנו לא דבק בטובים **מאי לאו** — מבנות יתרו כו', כלומר בת יתרו ממש, אחת מבנותיו. **מבנות יוסף** — כלומר, משבט יוסף. **שפשפו** — מתרים ונלחם כנגד יצרו, כדאמרינן לקמן בפירקין (קטו, ב): חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו. **ופריבין: והלא שבטים מבין אותו כו'** — בסנהדרין בפרק "אלו הן הנשרפין": התחילו שבטים מבזין אותו כו'. **שפיטם** — כדכתיב "בהן אוץ" (בראשית מא) — כומר.

אלא

צִבּוּר. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: קְטוֹרֶת. אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: תִּפְתַּר בְּאוּמָן מִשָּׁל בֵּית אַבְטִינָס שֶׁהָיָה נוֹטֵל בְּשָׂכָרוֹ קְטוֹרֶת, וּדְרַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה כִּשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר רַבִּי חוֹנָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: מַכְתֶּשֶׁת עָשׂוּ אוֹתָהּ כְּלִי שָׁרֵת לַקֹּדֶשׁ. אָמַר רַבִּי יוֹסָה בֵּי רַבִּי בוֹן: אָמְרָהּ רַבִּי הוּנָה קוֹמֵי רַבִּי יוֹסָה: דָּבָר שֶׁקִּדֵּשׁ בַּכְּלִי נִפְדֶּה. אָמַר לֵיהּ: וְלָאו שְׁמוּאֵל הוּא? וּשְׁמוּאֵל אָמַר: קַל הוּא בַּמּוֹתָר. דְּאִיתְפַּלְגוּן: הוֹתִירוּ תְּמִידִין. שְׁמוּאֵל אָמַר: נִפְדִּין כִּתְמִימִין. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: נִפְדִּין כִּפְסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין. הוֹתִירוּ שְׁעִירִים, עַל דַּעְתֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל,

[דף כ"ה ע"א]

אִם עוֹלָה נִפְדֵּית, לֹא כָל שֶׁכֵּן חַטָּאת? עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: רַבִּי זְעֵירָא אָמַר: יִרְעוּ. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: מְקַיְּצִים בָּהּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ. וְקַשְׁיָא יֵשׁ חַטָּאת קְרֵבָה עוֹלָה? אָמַר רַבִּי יוֹסָה: שַׁנְיָא הִיא שֶׁאֵין קָרְבָּנוֹת צִבּוּר נִקְבָּעִין אֶלָּא בִּשְׁחִיטָה. אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן תְּרַדְיוֹן: תְּנֵי בֵּית דִּין הוּא עַל הַמּוֹתָרוֹת שֶׁיִּקְרְבוּ עוֹלוֹת. מִלֹּא קֶמְצוֹ, יָכוֹל מָלֵא קֶמְצוֹ מְבוֹרִין, תַּלְמוּד לוֹמַר "בְּקֶמְצוֹ", אִי בְּקֶמְצוֹ יָכוֹל יִקְמֹץ בְּרֹאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו? תַּלְמוּד לוֹמַר: "מְלֹא קֶמְצוֹ", הָא כֵּיצַד? חוֹפֶה אֶת פַּס יָדוֹ בְּמַחֲבַת וּבְמַרְחֶשֶׁת וּמוֹחֵק בְּאֶצְבָּעוֹ מִלְמַעְלָן לְמַטָּן. תַּמָּן אַתְּ אָמַר "מְלֹא קֶמְצוֹ" בְּקֶמְצוֹ, וְהָכָא אַתְּ אָמַר "מְלֹא קֶמְצוֹ"? רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי? מַה לְהַלָּן מַקִּין הֶחָסֵר פָּסוּל, וְהָכָא מַקִּין הֶחָסֵר פָּסוּל.

[דף כ"ה ע"ב]

חֲפָנִים מַהוּ שֶׁיֵּעָשֶׂה כִּכְלִי שָׁרֵת לַקֹּדֶשׁ? אַחֵר מַהוּ שֶׁיַּחְפּוֹן וְיִתֵּן לְתוֹךְ חֲפָנָיו? מַהוּ שֶׁיֵּעָשֶׂה מִדָּה לְחֲפָנָיו? בְּכָל חֲפָנִים מִשַּׁעֲרִין אוֹ אֵין מִשַּׁעֲרִין אֶלָּא בְּחֲפָנָיו? רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי שָׁאַל: חָפַן וָמֵת, אַחֵר מַהוּ שֶׁיִּפְגֹּם בְּחֲפָנָיו. אֵין תֵּימַר חֲפָנִים עָשׂוּ אוֹתָן כִּכְלִי שָׁרֵת לַקֹּדֶשׁ, הֲדָא אָמְרָה חָפַן וָמֵת אֵין אַחֵר נִכְנָס בְּחֲפָנָיו, אֵין אַחֵר חוֹפֵן וְנוֹתֵן לְתוֹךְ חֲפָנָיו. וְעוֹשִׂין מִדָּה לְחֲפָנָיו וְאֵין מְעַשְּׂרִין בְּכָל חֲפָנִים. אֵין תֵּימַר חֲפָנִים לֹא עָשׂוּ אוֹתָן כִּכְלִי שָׁרֵת לַקֹּדֶשׁ, הֲדָא אָמְרָה: חָפַן וָמֵת אֶחָד נִכְנָס בְּחֲפָנָיו אַחֵר, חוֹפֵן וְנוֹתֵן לְתוֹךְ חֲפָנָיו וְאֵין עוֹשִׂין מִדָּה לְחֲפָנָיו, וּמְשַׁעֲרִין בְּכָל חֲפָנִים הַגָּדוֹל לְפִי גָּדְלוֹ, אֲפִילוּ כְּבֶן קִמְחִית שֶׁהָיְתָה יָדוֹ מַחְזֶקֶת כְּאַרְבַּעַת קַבִּין, וְהַקָּטָן לְפִי קוֹטְנוֹ, אֲפִילוּ כְּבֶן גַּמְלָא שֶׁלֹּא הָיְתָה יָדוֹ מַחְזֶקֶת אֶלָּא כִּשְׁנֵי זֵיתִים, הִלּוּךְ בְּזָר מַהוּ? חִזְקִיָּה אָמַר: הִלּוּךְ בְּזָר – כָּשֵׁר. רַבִּי יַנַּאי אָמַר: הִלּוּךְ בְּזָר פָּסוּל.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יַנַּאי, קִבֵּל בִּימִינוֹ וְנָתַן בִּשְׂמֹאלוֹ יַחֲזִיר לִימִינוֹ,

[דף כ"ו ע"א]

וּשְׂמֹאלוֹ לֹא כְזָר הִיא? תִּפְתַּר שֶׁהָיְתָה שְׂמֹאלוֹ כְּלֵפֵי לְפָנִים. אָמַר רַבִּי בָּא: וַאֲפִילוּ תֵּימַר כְּלַפֵּי לַחוּץ – שַׁנְיָא הִיא הִלּוּךְ בְּזָר, וְשַׁנְיָא הִיא מֵאֵלָיו. אָמַר רַבִּי זְעֵירָה: פְּשִׁיטַת יָד לֹא עָשׂוּ אוֹתָהּ כְּהִלּוּךְ. מַתְנִיתָא

פְּלִיגָא עַל רַבִּי יַנַּאי: נִשְׁפַּךְ מִן הַכְּלִי עַל הָרִצְפָּה וַאֲסָפוֹ – כָּשֵׁר. אָמַר רַבִּי בִּיבִי: תִּפְתַּר שֶׁהָיָה מִתְגַּלְגֵּל כְּלַפֵּי לְפָנִים. אָמַר רַבִּי בָּא: וַאֲפִילוּ תֵּימַר כְּלַפֵּי לַחוּץ, שַׁנְיָא הִיא הִלּוּךְ בְּזָר שַׁנְיָא שֶׁהִיא הִלּוּךְ מֵאֵלָיו. אָמַר רַבִּי זְעֵירָה: פְּשִׁיטַת יָד עָשׂוּ אוֹתָהּ כְּהִלּוּךְ. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יַנַּאי: נָטַל אֶת הַמַּחְתָּה בִּימִינוֹ וְאֶת הַכַּף בִּשְׂמֹאלוֹ, שַׁנְיָא הִיא שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ – יִתְלֶה אוֹתוֹ בִּזְרוֹעַ, אֵינָהּ דֶּרֶךְ כָּבוֹד. וְיַחֲלִיף? סָבְרִין מֵימַר אִם הֶחְלִיף – פָּסוּל. וְיַחֲתֵי׃ אִם הֶחְתֵּי מִימִינוֹ לִשְׂמֹאלוֹ כָּשֵׁר, וְאָמַר אוּף תַּמָּן וְיַחֲתֵי׃ תַּמָּן, אִם הֶחְתֵּי פָּסוּל אִם הֶחְלִיף פָּסוּל, בְּרַם הָכָא אִם הֶחְתֵּי כָּשֵׁר אִם הֶחְלִיף פָּסוּל, הַכֹּל מוֹדִין שֶׁאִם הִכְנִיסָן אַחַת אַחַת כְּפֵּר, אֶלָּא שֶׁהוּא עוֹבֵר מִשּׁוּם הַבָּנָתָה יִתֵּרָה. עַל אֵיזֶה מֵהֶן הוּא עוֹבֵר? חַבְרַיָּא אָמְרֵי: עַל הָאַחֲרוֹנָה. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי: אוֹמֵר לוֹ הִכְנֵם וְאֵת אָמַר הָכִין? אֶלָּא עַל הָרִאשׁוֹנָה. תַּמָּן תְּנִינַן – הִשְׁתַּחֲוָה אוֹ שֶׁשָּׂחָא בְּדֵי הִשְׁתַּחֲוָיָה, עַל אֵי זוֹ מֵהֶן הוּא עוֹבֵר? חַבְרַיָּא אָמְרֵי: עַל הָרִאשׁוֹנָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: אוֹמֵר לוֹ צֵא, וְאֵת אָמַר הָכִין? אֶלָּא עַל הָאַחֲרוֹנָה. וּבֵינֵיהֶן אַמָּה – אָמַר רַבִּי הִילָא: זֶכֶר לַדָּבָר, כְּהִיא דְּתָנִינַן תַּמָּן: אַמָּה טַרְקְסִין עֶשְׂרִים אַמָּה לְבֵית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים.

[דף כ"ו ע"ב]

מַהוּ אַמָּה טַרְקְסִין? רַבִּי יוֹנָה בּוֹצְרַיָּא אָמַר: טַרְקְסִין מַה מִּבִּפְנִים מִבַּחוּץ? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מִן מַה דִּכְתִיב (מְלָכִים–א ו, ז): "וְאַרְבָּעִים בָּאַמָּה הָיָה הַבַּיִת הַהוּא הַהֵיכָל לִפְנִי", הָדָא אָמְרָה: מִבִּפְנִים. אָמַר לֵיהּ רַבִּי מָנָא: וְהָכְתִיב "וַיַּעַשׂ אֶת בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים עֶשְׂרִים אַמָּה" חֲוֵי מִבַּחוּץ. מַאי טַעֲמָא דִּרַבָּנָן? "וְהִבְדִּילָה הַפָּרֹכֶת לָכֶם" וְגוֹמֵר. מַה עָבַד לָהּ רַבִּי יוֹסֵי? בֵּין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים שֶׁלְּמַעְלָן לְקֹדֶשׁ קָדָשִׁים שֶׁלְּמַטָּן. וְלֵית לְרַבָּנָן בֵּן, אִית לָן כְּהִיא דְּתָנִינַן – וְרָאשֵׁי פְּסִיפְסִין מַבְדִּיל בַּעֲלִיָּה בֵּין קֹדֶשׁ לְבֵין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים.

הֲלָכָה ב׳ מַתְנִיתִין – הַחִיצוֹנָה הָיְתָה פְּרוּפָה מִן הַדָּרוֹם, וְהַפְּנִימִית מִן הַצָּפוֹן. מְהַלֵּךְ בֵּינֵיהֶן, עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַצָּפוֹן, הוֹפֵךְ פָּנָיו לַדָּרוֹם, מְהַלֵּךְ לִשְׂמֹאלוֹ עִם הַפָּרֹכֶת עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לָאָרוֹן, הִגִּיעַ לָאָרוֹן. נוֹתֵן אֶת הַמַּחְתָּה בֵּין שְׁנֵי הַבַּדִּים. צָבַר אֶת הַקְּטֹרֶת עַל גַּבֵּי גֶחָלִים, וְנִתְמַלֵּא כָל הַבַּיִת כֻּלּוֹ עָשָׁן. יָצָא וּבָא לוֹ בְּדֶרֶךְ בֵּית כְּנִיסָתוֹ וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצָרָה בַּבַּיִת הַחִיצוֹן, וְלֹא הָיָה מַאֲרִיךְ בִּתְפִלָּתוֹ, שֶׁלֹּא לְהַבְעִית אֶת יִשְׂרָאֵל.

גְּמָרָא – תָּנֵי, מִן הַמְּנוֹרָה וְלַדָּרוֹם הָיָה נִכְנָס; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מִן הַשֻּׁלְחָן וְלַצָּפוֹן הָיָה נִכְנָס. אִית תַּנַּיי תָּנֵי: מִמִּזְבַּח הַזָּהָב וְלַמְּנוֹרָה הָיָה נִכְנָס, מְהַלֵּךְ בֵּינֵיהֶן עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לַצָּפוֹן, דּוֹחֵק הָיָה בַּאֲצִילֵי יָדָיו כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁרְפוּ הַפָּרֹכֶת, הִגִּיעַ לַצָּפוֹן וְהָפַךְ פָּנָיו לַדָּרוֹם חוֹזֵר הָיָה לַאֲחוֹרָיו, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא נִרְאֶה כְּמַפְסִיעַ בֵּין הַבַּדִּים. כֵּיצַד הוּא

[דף כ"ז ע"א]

עוֹשֶׂה? אָמַר רַבִּי חֲנִינָה: מֵנִיחַ אֶת הַכַּף בָּאָרֶץ וְזוֹרְקָהּ בָּאֲוִיר וְקוֹלְטָהּ בַּמַּחְתָּה. שְׁמוּאֵל אָמַר: בּוֹדְדָהּ בְּרַגְלוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מְעָרָה מִתּוֹךְ הַכַּף וְהִיא מִתְמָרֶת וְעוֹלָה, וְאַחַר כָּךְ הִיא פּוֹסָה וְיוֹרֶדֶת. יָצָא וּבָא לוֹ כְּדַרְכּוֹ כְּנִיסָתוֹ, כְּרַבִּי יוֹסֵה. בְּרַם כְּרַבִּי מֵאִיר: אֲפִלּוּ בָּעֵי לֵא יָכִיל! לָמָּה? שֶׁלֹּא יִתֵּן אַחוֹרָיו לְקֹדֶשׁ. כְּתִיב (דִּבְרֵי הַיָּמִים–ב א, יג): "וַיָּבֹא שְׁלֹמֹה לַבָּמָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן יְרוּשָׁלַ͏ִם"; מַה נָן קַיָּמִין? אִם מִירוּשָׁלַ͏ִם הָיָה בָּא, נֵימַר מִירוּשָׁלַ͏ִם לַבָּמָה! אִם מִבָּמָה הָיָה בָּא, נֵימַר מִבָּמָה לִירוּשָׁלַ͏ִם הָיָה בָּא! אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אַבוֹדָמָא: לַבָּמָה הָיָה בָּא שֶׁלֹּא לִתֵּן אַחוֹרָיו לַקֹּדֶשׁ. וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצָרָה בַּבַּיִת הַחִיצוֹן – וְכָךְ הָיְתָה תְּפִלָּתוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בְּצֵאתוֹ בְּשָׁלוֹם מִן הַקֹּדֶשׁ: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹקֵינוּ וֵאלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁלֹּא תֵצֵא עָלֵינוּ גְּלוּת לֹא בַּיּוֹם הַזֶּה וְלֹא בַּשָּׁנָה הַזֹּאת, תְּהֵא גְּלוּתֵינוּ לְמָקוֹם שֶׁל תּוֹרָה. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹקֵינוּ וֵאלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁלֹּא יֵצֵא עָלֵינוּ חִסָּרוֹן לֹא בַּיּוֹם הַזֶּה וְלֹא בַּשָּׁנָה הַזֹּאת, וְאִם יֵצֵא עָלֵינוּ חִסָּרוֹן בַּיּוֹם הַזֶּה אוֹ בַּשָּׁנָה הַזֹּאת יֵהֵא חֶסְרוֹנֵנוּ בְּחֶסְרוֹן שֶׁל מִצְוֹת, יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹקֵינוּ וֵאלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא הַשָּׁנָה הַזֹּאת שְׁנַת זוֹל שְׁנַת שֹׂבַע שְׁנַת מַשָּׂא וּמַתָּן שְׁנַת גְּשׁוּמָה וּשְׂחוּנָה וּטְלוּלָה, וְשֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֵלּוּ לְאֵלּוּ. וְאַל תִּפְנֶה לְתְפִלַּת יוֹצְאֵי דְרָכִים. רַבָּנָן דְּקֵסָרִין אוֹמְרִין: וְעַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יִגְבְּהוּ שְׂרָרָה זוֹ עַל גַּב זוֹ, וְעַל אַנְשֵׁי הַשָּׁרוֹן הָיָה אוֹמֵר: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹקֵינוּ וֵאלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁלֹּא יֵעָשׂוּ בָּתֵּיהֶן קִבְרֵיהֶן. וְלֹא הָיָה מַאֲרִיךְ שֶׁלֹּא לְהַבְעִית אֶת יִשְׂרָאֵל, מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהֶאֱרִיךְ וְגָמְרוּ לְהָכָּנֵם אַחֲרָיו. אָמְרוּ, שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה. אָמְרוּ לוֹ: לָמָּה הֶאֱרַכְתָּה? אָמַר לָהֶן: מִתְפַּלֵּל הָיִיתִי עַל מִקְדָּשׁ אֱלֹהֵיכֶם שֶׁלֹּא יֵחָרֵב. אָמְרוּ לוֹ: אַף עַל פִּי כֵן לֹא הָיִיתָ צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ. אַרְבָּעִים שָׁנָה שִׁמְּשׁ שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק אֶת יִשְׂרָאֵל בִּכְהוּנָּה גְּדוֹלָה, וּבַשָּׁנָה הָאַחֲרוֹנָה אָמַר לָהֶן: בַּשָּׁנָה הַזֹּאת אֲנִי מֵת. אָמְרוּ: לֹא, מֵאֵיכָן אַתָּה יוֹדֵעַ? אָמַר לָהֶן: כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה שֶׁהָיִיתִי נִכְנָס לְבֵית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, הָיָה זָקֵן אֶחָד לְבוּשׁ לְבָנִים וְעָטוּף לְבָנִים, נִכְנָס עִמִּי וְיוֹצֵא עִמִּי, וּבְשָׁנָה הַזּוֹ נִכְנַס עִמִּי וְלֹא יָצָא עִמִּי. בָּעוֹן קוֹמֵי רַבִּי אַבָּהוּ: וְהָא כְּתִיב "וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד צֵאתוֹ", אֲפִלּוּ אוֹתָן שֶׁכָּתוּב בָּהֶן "וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם לֹא יִהְיוּ בְּאֹהֶל מוֹעֵד"! אָמַר לוֹן: מַה אָמַר לִי דַּהֲוָה בַּר נַשׁ? אֲנִי אוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה!

הֲלָכָה ג' מַתְנִיתִין – מִשֶּׁנִּטַּל הָאָרוֹן, אֶבֶן הָיְתָה שָׁם מִימוֹת נְבִיאִים רִאשׁוֹנִים, וּשְׁתִיָּה הָיְתָה נִקְרֵאת, גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, וְעָלֶיהָ הָיָה נוֹתֵן:

גְּמָרָא – תָּנֵי, עַד שֶׁלֹּא נִטַּל הָאָרוֹן הָיָה נִכְנָס וְיוֹצֵא לְאוֹרוֹ שֶׁל אָרוֹן, מִשֶּׁנִּטַּל הָאָרוֹן הָיָה מְגַשֵּׁשׁ וְנִכְנָס מְגַשֵּׁשׁ וְיוֹצֵא. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ אֶבֶן שְׁתִיָּה? שֶׁמִּמֶּנָּה הַשְׁתַּת הָעוֹלָם. תָּנֵי רַבִּי חִיָּה:

וְלָמָּה נִקְרָא אֶבֶן שְׁתִיָּה? שֶׁמִּמֶּנָּה הֵשְׁתַּת הָעוֹלָם. כְּתִיב (תְּהִלִּים נ, א–ב): ״מִזְמוֹר לְאָסָף אֵל אֱלֹהִים ה׳ דִּבֶּר וַיִּקְרָא אָרֶץ וְגוֹ׳ מִצִּיּוֹן מִכְלַל יֹפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ״, וְאוֹמֵר (יְשַׁעְיָה כח, טז): ״לָכֵן הִנְנִי יִסַּד בְּצִיּוֹן אָבֶן״ וְגוֹ׳:

[דף כ״ז ע״ב]

הֲלָכָה ד׳ מַתְנִיתִין – נָטַל אֶת הַדָּם מִמִּי שֶׁהָיָה מְמֻרָּם בּוֹ, נִכְנַס לַמָּקוֹם שֶׁנִּכְנַס, וְעָמַד בַּמָּקוֹם שֶׁעָמַד, וְהִזָּה מִמֶּנּוּ אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה, וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא כְּמַצְלִיף. וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה, אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת וּשְׁתַּיִם, אַחַת וְשָׁלֹשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת וְחָמֵשׁ, אַחַת וָשֵׁשׁ, אַחַת וָשֶׁבַע. יָצָא וְהִנִּיחוֹ עַל כַּן הָזָהָב שֶׁבַּהֵיכָל, הֵבִיאוּ לוֹ אֶת הַשָּׁעִיר, שְׁחָטוֹ וְקִבֵּל בַּמִּזְרָק אֶת דָּמוֹ. נִכְנַס לַמָּקוֹם שֶׁנִּכְנַס, וְעָמַד בַּמָּקוֹם שֶׁעָמַד, וְהִזָּה מִמֶּנּוּ אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה, וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא כְּמַצְלִיף. וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה, אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת וּשְׁתַּיִם, אַחַת וְשָׁלֹשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת וְחָמֵשׁ, אַחַת וָשֵׁשׁ, אַחַת וָשֶׁבַע. יָצָא וְהִנִּיחוֹ עַל כַּן הַשֵּׁנִי שֶׁהָיָה בַּהֵיכָל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא הָיָה שָׁם אֶלָּא כַּן אֶחָד בִּלְבָד. נָטַל דַּם הַפָּר וְהִנִּיחַ דַּם הַשָּׁעִיר, וְהִזָּה מִמֶּנּוּ עַל הַפָּרֹכֶת שֶׁכְּנֶגֶד הָאָרוֹן מִבַּחוּץ, אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה, וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא כְּמַצְלִיף. וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה, אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת וּשְׁתַּיִם, אַחַת וְשָׁלֹשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת וְחָמֵשׁ, אַחַת וָשֵׁשׁ, אַחַת וָשֶׁבַע. נָטַל דַּם הַשָּׁעִיר וְהִנִּיחַ דַּם הַפָּר, וְהִזָּה מִמֶּנּוּ עַל הַפָּרֹכֶת שֶׁכְּנֶגֶד הָאָרוֹן מִבַּחוּץ, אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה, וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא כְּמַצְלִיף. וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה, אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת וּשְׁתַּיִם, אַחַת וְשָׁלֹשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת וְחָמֵשׁ, אַחַת וָשֵׁשׁ, אַחַת וָשֶׁבַע. עָרָה דַּם הַפָּר לְתוֹךְ דַּם הַשָּׁעִיר, וְנָתַן אֶת הַמָּלֵא בָּרִיקָן, וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי ה׳ וְכִפֶּר עָלָיו וְזֶה מִזְבַּח הַזָּהָב.

גְּמָרָא – מַהוּ כְּמַצְלִיף? רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר חֲנַנְיָה בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: כְּמַטְוֶוֹרֶד . אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעֶה. אָמַר רַבִּי זְעִירָא: כְּדֵי שֶׁיִּגְמֹר הַזָּיוֹתָיו מִתּוֹךְ שֶׁבַע. וְהָא קָתָנֵי שֶׁבַע וְאַחַת! אָמַר רַבִּי בּוֹן: כְּתִיב: ״עַל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת שֶׁבַע״, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ״וֶזֶה״? כְּדֵי שֶׁתְּהֵא הַזָּיָה רִאשׁוֹנָה נִמְנֵית עִמָּהֶן. כְּתִיב: ״וְהִזָּה אֹתוֹ עַל הַכַּפֹּרֶת״, יָכוֹל עַל גַּבָּהּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת״, יָכוֹל עַל מִצְחָהּ? תַּלְמוּד לוֹמַר ״עַל וְלִפְנֵי״. רַבִּי זְעִירָה אָמַר: צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא נוֹגֵעַ. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק אָמַר: אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא נוֹגֵעַ. אָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּה: טַעֲמָא דְּרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: ״וְהִזָּה אֹתוֹ עַל הַכַּפֹּרֶת וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת״, מַה כַּפֹּרֶת שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן עַל מְחֻצָּה לֹא עַל גַּבָּהּ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא נוֹגֵעַ, אַף כַּפֹּרֶת שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן – עַל מְחֻצָּה לֹא עַל גַּבָּהּ וְאֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא נוֹגֵעַ. אָמַר רַבִּי יוֹסָה: מִיסְבּוֹר סָבַר רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּה: הַזָּיַת שָׁעִיר

שֶׁל מַעֲלָה לְמֵדוֹת מֵהַזָּיוֹת פַּר שֶׁלְמַעְלָן, וְאֵינָהּ בֵּן, אֶלָּא הַזָּיוֹת שָׁעִיר שֶׁלְמַעְלָן לְמֵדוֹת מֵהַזָּיוֹת פַּר שֶׁלְמַטָּן. "וְהִזָּה אוֹתוֹ לִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת" – מְלַמֵּד שֶׁהוּא נוֹתֵן אַחַת לְמַעְלָן, וְלִפְנֵי

[דף כ"ח ע"א]

הַכַּפֹּרֶת אֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה חֲרֵי אֲנִי דָן, נֶאֱמַר מַתַּן דָּמִים בַּפָּר לְמַטָּן וְנֶאֱמַר מַתַּן דָּמִים בְּשָׂעִיר לְמַטָּן, מַה מַּתַּן דָּמִים אֲמוּרִין בְּפָר לְמַטָּן שֶׁבַע אַף מַתַּן דָּמִים אֲמוּרִין בְּשָׂעִיר לְמַטָּן שֶׁבַע, אוֹ לְכָה לְךָ לְדֶרֶךְ הַזּוֹ נֶאֱמְרוּ דָמִים לְמַעְלָן וְנֶאֱמְרוּ דָמִים לְמַטָּן מַה דָּמִים אֲמוּרִין בּוֹ לְמַעְלָן אַחַת אַף דָּמִים אֲמוּרִין בּוֹ לְמַטָּן אַחַת. נִרְאֶה לְמִי הוֹלֶמֶת דָּנִין שֶׁלְמַטָּן משלמטן וְאֵין דָּנִין שֶׁלְמַטָּן משלמעלן אוֹ לְכָה לְךָ לְדֶרֶךְ הַזּוֹ דָּנִין דַּם הַשָּׂעִיר מִדַּם הַשָּׂעִיר וְאֵין דָּנִין דַּם הַשָּׂעִיר מִדַּם הַפָּר תַּלְמוּד לוֹמַר (ויקרא טז, טו): "וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר"; מַה דַּם הַפָּר לְמַטָּן שֶׁבַע אַף דַּם הַשָּׂעִיר לְמַטָּה שֶׁבַע וְאֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה לִתֵּן מִדַּם הַפָּר לְמַעְלָן נֶאֱמַר מַתַּן דָּמִים בְּשָׂעִיר לְמַעְלָן וְנֶאֱמַר מַתַּן דָּמִים בַּפָּר לְמַעְלָן מַה דָּמִים הָאֲמוּרִין בְּשָׂעִיר לְמַעְלָן אַחַת אַף מַתַּן דָּמִים הָאֲמוּרִין בַּפָּר לְמַעְלָן אַחַת אוֹ לְכָה לְךָ לְדֶרֶךְ הַזּוֹ נֶאֱמְרוּ דָמִים לְמַטָּן וְנֶאֱמְרוּ דָמִים לְמַעְלָן מַה דָּמִים אֲמוּרִין בּוֹ לְמַטָּה שֶׁבַע אַף דָּמִים אֲמוּרִין בּוֹ לְמַעְלָן שֶׁבַע נֶאֱמְרָה לְמִי הוֹלֶמֶת דָּנִין שֶׁלְמַעְלָן משלמעלן וְאֵין דָּנִין שֶׁלְמַעְלָן משלמטן אוֹ לְכָה לְךָ לְדֶרֶךְ הַזּוֹ דָּנִין דַּם הַפָּר מִדַּם הַפָּר וְאֵין דָּנִין דַּם הַפָּר מִדַּם הַשָּׂעִיר תַּלְמוּד לוֹמַר וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר יָשִׁיבוּ כָּל מַעֲשָׂיו שָׁוִין מַה דַּם הַפָּר לְמַטָּן שֶׁבַע אַף דַּם הַשָּׂעִיר לְמַטָּן שֶׁבַע מַה דַּם הַשָּׂעִיר לְמַעְלָן אַחַת אַף דַּם הַפָּר לְמַעְלָן אַחַת הֶקְדֵּשׁ צָרִיךְ לְכַוֵּן כְּנֶגֶד הֶקְדֵּשׁ אָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה לְפִּנֵי שֶׁמָּצָאנוּ בְּפַר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁהוּא עוֹמֵד חוּץ לַמְּזִבֵּחַ וּמַזֶּה עַל הַפָּרֹכֶת בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מַזֶּה יָכוֹל אַף זֶה כֵּן תַּלְמוּד לוֹמַר אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'. וְאֵיכָן הָיָה לִפְנִים מִן הַמִּזְבֵּחַ אוֹ אֵינוֹ מְדַבֵּר אֶלָּא עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן תַּלְמוּד לוֹמַר אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ הָא אֵינוֹ מְדַבֵּר אֶלָּא עַל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי הַכֹּל מוֹדִין בְּפַר מָשִׁיחַ וְעֵדָה שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא נוֹגֵעַ מַה פְּלִיגִין בְּפַר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים אִית תַּנַּיי תָּנֵי צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא נוֹגֵעַ אִית תַּנַּיי תָּנֵי אֵין צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא נוֹגֵעַ אָמַר רַבִּי לָעְזָר בֵּי ר' יוֹסֵי אֲנִי רְאִיתִיהָ בְּרוֹמִי מְלֻאָה טִפִּין שֶׁל דַּם אָמַרְתִּי אֵלּוּ מִן הַדָּמִים שֶׁהָיוּ מַזִּין עָלֶיהָ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. הֲדָא אָמְרָה צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא נוֹגֵעַ וַאֲפִילוּ תֵּימַר אֵין צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא נוֹגֵעַ וְאִם נָגַע נָגַע. נָתַן מִכְּלֵי קֹדֶשׁ לְתוֹךְ כְּלֵי חוֹל פָּסַל הָא מִכְּלֵי קֹדֶשׁ לְתוֹךְ כְּלֵי קֹדֶשׁ לֹא פָּסַל אָמַר רַבִּי חַגַּיי קוֹמֵי ר' יוֹסָה מַתְנִיתָא אָמְרָה בֵּן עִירָה

[דף כ"ח ע"ב]

דַּם הַפָּר לְתוֹךְ דַּם הַשָּׂעִיר מַה אַתְּ שְׁמַע מִינָהּ אָמַר רַבִּי מָנָא נִיתְּנָא מִדַּם הַפָּר שֶׁהוּא מָלֵא לְתוֹךְ דַּם הַשָּׂעִיר שֶׁהוּא רֵיקָם אָמַר רַבִּי יוֹסָה בֵּי רַבִּי בּוֹן עִירָה דַּם הַפָּר לְתוֹךְ דַּם הַשָּׂעִיר מָלֵא מִיכַּן וְהֵילֵךְ חוֹזֵר

וּבוֹלְלָן לְתוֹךְ כְּלִי אַחֵר כְּדֵי שיבללו כָּל צוֹרְכָן מִנַּיִן שֶׁהוּא זָקוּק לְהַעֲרוֹת תַּלְמוּד לוֹמַר וְנָתַן מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר בִּזְמַן שֶׁהֵן מְעֹרָבִין יָכוֹל מִזֶּה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וּמִזֶּה בִּפְנֵי עַצְמוֹ תַּלְמוּד לוֹמַר וְכִפֶּר אַהֲרֹן עַל קַרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה אַחַת בְּשָׁנָה הוּא מְכַפֵּר וְאֵינוֹ מְכַפֵּר שְׁתַּיִם בַּשָּׁנָה אוֹ נֵימַר דַּם הַפָּר אַחַת בַּשָּׁנָה לֹא שְׁתַּיִם בַּשָּׁנָה תָּנֵי ר׳ יִשְׁמָעֵאל מִדַּם חַטַּאת הַכִּפּוּרִים אַחַת בַּשָּׁנָה יְכַפֵּר עָלָיו לְדוֹרוֹתֵיכֶם אַחַת בַּשָּׁנָה הוּא מְכַפֵּר וְאֵינוֹ מְכַפֵּר שְׁתַּיִם בַּשָּׁנָה. הַכֹּל מוֹדִין בְּשֶׁבַע הַזָּאוֹת שֶׁלְּמַטָּן שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַעֲרוֹת דִּכְתִיב שֶׁבַע וְלֹא אַרְבַּע עֶשְׂרֵה. קִבֵּל מִדַּם הַפָּר בְּג׳ כּוֹסוֹת וּמִדַּם הַשָּׂעִיר בְּג׳ כּוֹסוֹת לִתֵּן מֵאֶחָד עַל הַבַּדִּין מֵאֶחָד עַל הַפָּרֹכֶת מֵאֶחָד עַל מִזְבַּח הַזָּהָב אִי זֶה מֵהֶן זָקוּק לְהַעֲרוֹת וְיֵשׁ אָדָם מְחַשֵּׁב חֲצִי כַּפָּרָה אֶלָּא כְּיוֹנִי קִבֵּל מִדַּם הַפָּר בְּשָׁלֹשׁ כּוֹסוֹת וּמִדַּם הַשָּׂעִיר בְּשָׁלֹשׁ כּוֹסוֹת לִתֵּן מֵאֶחָד עַל הַבַּדִּים וּמֵאֶחָד עַל הַפָּרֹכֶת וּמֵאֶחָד עַל מִזְבַּח הַזָּהָב אִי זֶה מֵהֶן הוּא זָקוּק לְהַעֲרוֹת תַּפְלוּגְתָּא דר״ז וּדְרַבִּי הִילָא דְּאִיתְפַּלְגוּן הַגְרִיל ג׳ וּגְוֹרוֹת לִתֵּן מֵאֶחָד עַל הַבַּדִּים מֵאֶחָד עַל הַפרוכת׳ מֵאֶחָד עַל מִזְבַּח הַזָּהָב אִי זֶה מֵהֶן מִשְׁתַּלֵּחַ רַבִּי זְעֵירָה אָמַר לְכַפֵּר עָלָיו אֶת שֶׁהוּא מְכַפֵּר בּוֹ חֲבֵרוֹ מִשְׁתַּלֵּחַ אֶת שֶׁאֵינוֹ מְכַפֵּר אֵין חֲבֵרוֹ מִשְׁתַּלֵּחַ רַבִּי הִילָא אָמַר לְכַפֵּר עָלָיו אֶת שֶׁהוּא גּוֹמֵר בּוֹ כָּל הַכַּפָּרָה חֲבֵרוֹ מִשְׁתַּלֵּחַ אֶת שֶׁאֵינוֹ גּוֹמֵר בּוֹ כָּל הַכַּפָּרָה אֵין חֲבֵרוֹ מִשְׁתַּלֵּחַ עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי זְעֵירָה שְׁלָשְׁתָּן מִשְׁתַּלְּחִין עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי הִילָא אֵינוֹ מִשְׁתַּלֵּחַ אֶלָּא אַחָרוֹן בִּלְבַד וְהָכָא עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי זְעֵירָה שְׁלָשְׁתָּן הוּא זָקוּק לְהַעֲרוֹת עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי הִילָא אֵינוֹ זָקוּק לְהַעֲרוֹת אֶלָּא וְתוּ שֶׁהַזֶּה מִמֶּנּוּ קִבֵּל דַּם הַפָּר בְּשָׁלֹשׁ כּוֹסוֹת וּמִדַּם הַשָּׂעִיר בְּשָׁלֹשׁ כּוֹסוֹת לִתֵּן מֵאֶחָד עַל הַבַּדִּין וּמֵאֶחָד עַל הַפָּרֹכֶת וּמֵאֶחָד עַל מִזְבַּח הַזָּהָב.

[דף כ״ט ע״א]

אֵיזֶה מֵהֶן יִשָּׁפֵךְ עַל הַיְסוֹד? תַּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי וּדְרַבִּי אֶלְעָזָר בֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאִיתְפַּלְגוּן חַטַּאת שֶׁקִּבֵּל דָּמָהּ בְּאַרְבַּע כּוֹסוֹת נָתַן מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד מִנַּיִן שֶׁכֻּלָּם נִשְׁפָּכִין עַל הַיְסוֹד תַּלְמוּד לוֹמַר וְאֶת דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ יָכוֹל אֲפִלּוּ לֹא נָתַן מֵאֶחָד מֵהֶן מַתַּן אַרְבַּע יְהוּ כֻּלָּם נִשְׁפָּכִין תַּלְמוּד לוֹמַר וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשָּׁפֵךְ הָא כֵּיצַד הוּא נִשְׁפָּךְ עַל הַיְסוֹד וְהֵן נִשְׁפָּכִין לָאַמָּה דִּבְרֵי ר׳ רַבִּי אֶלְעָזָר בֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן מִנַּיִן אֲפִלּוּ לֹא נָתַן מֵאֶחָד מֵהֶן אֶלָּא מַתַּן ד׳ יְהוּ כֻּלָּן נִשְׁפָּכִין עַל הַיְסוֹד תַּלְמוּד לוֹמַר וְאֶת דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן מִנַּיִן אֲפִלּוּ לֹא נָתַן מֵאֶחָד מֵהֶן אֶלָּא מַתַּן ד׳ יְהוּ כֻּלָּן נִשְׁפָּכִין עַל הַיְסוֹד תַּלְמוּד לוֹמַר וְאֶת דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן כּוּלָּהֶן נִשְׁפָּכִין עַל הַיְסוֹד עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי אֵין לְךָ נִשְׁפָּךְ עַל הַיְסוֹד אֶלָּא אוֹתוֹ שֶׁהַזֶּה מִמֶּנּוּ חַבְרַיָּא אָמְרֵי נִתְפַּגֵּל זֶה וְנִתְפַּגֵּל זֶה אָבְדוּ אֲמוּרָיו שֶׁל זֶה מֵזִין עַל אֲמוּרָיו שֶׁל זֶה הַכֹּל מוֹדִין בְּפֶר מָשִׁיחַ וְעַדָּה עַד שֶׁיְּהֵא שָׁם מַתָּנָה אַחַת מִשֶּׁל שְׁנֵיהֶן חַבְרַיָּא אָמְרֵי: אֲמוּרִין כְּשֵׁרִין שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּפִסּוּלִין עַד שֶׁיְּהֵא מַתָּנָה אַחַת מִשֶּׁל כְּשֵׁרִין מַה פְּלִיגִין בְּדָם שְׁנֵי חַטָּאוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ רַבִּי אוֹמֵר אוֹמֵר אֲנִי רוֹאִין אֶת הַדָּם אִם יֵשׁ בּוֹ כְּדֵי מַתָּנָה אַחַת מִזֶּה וּכְדֵי

מַתְנָה אַחַת מִזֶּה כָּשֵׁר וְאִם לָאו פָּסוּל וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֲפִילוּ אֵין בּוֹ אֶלָּא מַתָּנָה אַחַת מִשֶּׁל שְׁנֵיהֶן כָּשֵׁר. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יֵשׁ שִׁעוּר לְמַתָּנוֹת עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבָּנָן אֵין שִׁעוּר לְמַתָּנוֹת הֲדָא אָמְרָה נִתְפַּגֵּל זֶה נִתְפַּגֵּל זֶה אָבְדוּ אֵמוּרָיו שֶׁל זֶה מִזִּין עַל אֵמוּרָיו שֶׁל זֶה׃

הֲלָכָה ה׳ מַתְנִיתִין – הִתְחִיל מִחַטֵּא וְיוֹרֵד. מֵהֵיכָן הוּא מַתְחִיל? מִקֶּרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית, צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, דְּרוֹמִית מִזְרָחִית. מָקוֹם שֶׁהוּא מַתְחִיל בַּחַטָּאת עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן – מִשָּׁם הָיָה גּוֹמֵר עַל מִזְבַּח הַפְּנִימִי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּמְקוֹמוֹ הָיָה עוֹמֵד וּמְחַטֵּא. וְעַל כֵּן הָיָה נוֹתֵן מִלְמַטָּה לְמַעְלָה, חוּץ מִזּוֹ שֶׁהָיְתָה לְפָנָיו, שֶׁעָלֶיהָ הָיָה נוֹתֵן מִלְמַעְלָן לְמַטָּן.

גְּמָרָא – וְיַתְחִיל בְּקֶרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית אָמַר ר׳ הִילָא יְמָנִית אֵין זוֹ יְמָנִית וְיַתְחִיל מִקֶּרֶן צְפוֹנִית מַעֲרָבִית אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ

[דף כ״ט ע״ב]

וְיַתְחִיל מִקֶּרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית שֶׁלֹּא יִתֵּן אַחוֹרָיו לַקֹּדֶשׁ וְאֵין סוֹפוֹ לִתֵּן אַחוֹרָיו לַקֹּדֶשׁ חוּזֵר הָיָה לַאֲחוֹרָיו וְיַעֲמֹד בַּדָּרוֹם וְיִתְחִיל מִקֶּרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית כַּיי דְּאָמַר ר׳ הִילָא יְמָנִית אֵין זוֹ יְמָנִית תְּנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִמְּקוֹמוֹ הָיָה עוֹמֵד וּמְחַטֵּא וְעַל כֵּן הוּא נוֹתֵן מִלְמַעְלָן לְמַטָּן חוּץ מִזּוֹ שֶׁהָיָה לְפָנָיו לוֹכְמָן שֶׁהָיָה נוֹתֵן מִלְמַטָּן לְמַעְלָן. ר׳ אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן שְׁנֵיהֶן מִקְרָא אֶחָד הוֹרִשִׁין סָבִיב סָבִיב רַבָּנִין אָמְרֵי סָבִיב לְהִלּוּחַ וְרַבִּי לִיעֶזֶר אוֹמֵר סָבִיב לַקְּרָנוֹת שְׁנֵי כֹהֲנִים בְּרֵחוּ בפולמוסיות אָחָד אוֹמֵר עוֹמֵד הָיִיתִי וּמְחַטֵּא וְאֶחָד אוֹמֵר מְחַלֵּךְ הָיִיתִי וּמְחַטֵּא. אָמַר רַבִּי יוּדָן: הֲדָא אָמְרָה מֵאן דְּעָבַד הָכִין לֹא חָשַׁשׁ וּמָאן דְּעָבַד הָכִין לֹא חָשַׁשׁ׃

הֲלָכָה ו׳ מַתְנִיתִין – הַזֶּה עַל טָהֳרוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ שֶׁבַע פְּעָמִים, וּשְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבַּח הַחִיצוֹן, וְשֶׁל מִזְבַּח הַחִיצוֹן הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד דְּרוֹמִי. אֵלּוּ וָאֵלּוּ מִתְעָרְבִין בָּאַמָּה, וְיוֹצְאִין לְנַחַל קִדְרוֹן, וְנִמְכָּרִין לַגַּנָּנִין לְזֶבֶל, וּמוֹעֲלִין בּוֹ.

גְּמָרָא – וְהַזֶּה עָלָיו לֹא עַל אֲפָרָיו עָלָיו לֹא עַל גָּחָלָיו אִית תַּנַּיי תָּנֵי צַד צְפוּנִי אִית תַּנַּיי תָּנֵי צַד דְּרוֹמִי מַאן דְּאָמַר צַד צְפוֹנִי ר׳ לִיעֶזֶר וּמָאן דְּאָמַר צַד דְּרוֹמִי רַבָּנָן אָמַר רַבִּי יוֹסָה זֶה סִימָן כָּל הַנִּטָּל מִבַּחוּץ לְהִנָּתֵן בִּפְנִים

[דף ל׳ ע״א]

נִיטַל מִן הַסָּמוּךְ לְפָנִים וְכָל הַיּוֹצֵא מִבִּפְנִים לְהִינָּתֵן בַּחוּץ נִיתַּן מִן הַסָּמוּךְ לְפָנִים רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי פְּדָת גָּחָלִים שֶׁבְּכָל יוֹם וְגַר הַמַּעֲרָכִי לְמֵידִין מִגָּחָלִים שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים וּשְׁנֵי בָזִיכֵי לְבוֹנָה לְמֵידִין מִשְּׁיָרֵי דָמִים וְאֶת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ לְרַבּוֹת פַּר דַּם יוֹם הַכִּיפּוּרִים לִשְׁפִיכָה וְלָמָּה לֹא אָמַר וְשָׁעִיר אָמַר רַבִּי מָנָא בְּלֹא בָּךְ אֵינוֹ זָקוּק לְהַעֲרוֹת אַשְׁכַּחַת אָמַר ״וְאֵת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ״ – לְרַבּוֹת דַּם פַּר יוֹם הַכִּיפּוּרִים וְשָׁעִיר לִשְׁפִיכָה ״וְכִלָּה מִכַּפֵּר אֶת הַקֹּדֶשׁ״, אִית תַּנַּיי תָּנֵי אִם כִּילָה כִּיפֵּר וְאִית תַּנַּיי תָּנֵי אִם כִּיפֵּר כִּילָה רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם ר׳ יוֹחָנָן מַחֲלוֹקֶת בֵּינֵיהוֹן מַאן דְּאָמַר אִם כִּיפֵּר כִּילָה הַשִּׂירַיִם מְעַכְּבִין מַאן דְּאָמַר אִם כִּילָה כִּיפֵּר אֵין הַשִּׂירַיִם מְעַכְּבִין רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר מַשְׁמָעוּת בֵּינֵיהוֹן מִן הַשִּׂירַיִם אֵין הַשִּׂירַיִם מְעַכְּבִין ר׳ סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אֵין הַשִּׂירַיִם מְעַכְּבִין מַאי כְּדוּן מַאן דְּאָמַר אִם כִּילָה כִּיפֵּר עוֹשֶׂה אוֹתָן אַרְבַּע מַתָּנוֹת מַאן דְּאָמַר אִם כִּיפֵּר כִּילָה אֵינוֹ עוֹשֶׂה אוֹתָן אֶלָּא מַתָּנָה אַחַת תְּנֵי אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מַה אִם שְׂיָרֵי חַטָּאת שֶׁאֵינָן מְכַפְּרִין נִתָּנִין עַל הַיְסוֹד תְּחִילַּת עוֹלָה שֶׁהִיא מְכַפֶּרֶת אֵינוֹ דִין שֶׁתִּינָּתֵן עַל הַיְסוֹד אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא לֹא אִם אָמַרְתָּ בִּשְׂיָרֵי חַטָּאת שֶׁאֵינָן מְכַפְּרִין וְאֵינָן רְאוּיִין לְכַפֵּר נִתָּנִין עַל הַיְסוֹד תְּחִילַּת עוֹלָה שֶׁהִיא מְכַפֶּרֶת וּרְאוּיָה לְכַפֵּר אֵינוֹ דִין שֶׁתִּינָּתֵן עַל

[דף ל׳ ע״ב]

הַיְסוֹד מַאן דְּאָמַר אֵין מְכַפְּרִין אֵין מְכַפְּרִין בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה הָא בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים מְכַפְּרִין מַאן דְּאָמַר אֵינָן מְכַפְּרִין וְאֵינָן רְאוּיִים לְכַפֵּר אֵין מְכַפְּרִין לֹא בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְלֹא בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים מַה נָן קַיָּימִין אִם לְמִצְוָה מִצְוָה לִיתֵּן עַל הַיְסוֹד אֶלָּא אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְמִצְוָה תְּנֵיהוּ עִנְיָן לְעִיכּוּב אָמַר רַבִּי סַמַּי מַתְנִיתָא אָמְרָה שֶׁהַשִּׂירַיִם מְעַכְּבִין דְּתַנְיִינַן מַה לַּתַּחְתּוֹנִים אִם נִתָּנָן לְמַעְלָן לֹא הוּרְצוּ◌ שֶׁאֵין מֵהֶן קֶרֶב לְמַעְלָן תֹּאמַר בָּעֶלְיוֹנִים אִם נִתָּנָן לְמַטָּן הוּרְצוּ◌ שֶׁיֵּשׁ מֵהֶן קֶרֶב לְמַטָּן הַפְּנִימִיים יוֹכִיחוּ שֶׁיֵּשׁ מֵהֶם קֶרֶב בַּחוּץ וְאִם נִתָּנָן בַּחוּץ לֹא הוּרְצוּ◌ מַה לְּפְנִימִיים אִם נִתָּנָן בַּחוּץ לֹא הוּרְצוּ◌ שֶׁאֵין מִזְבֵּחַ מְמָרְקָן תֹּאמַר בָּעֶלְיוֹנִים אִם נִתָּנָן לְמַטָּן הוּרְצוּ◌ שֶׁהֲרֵי הַקְּרָנוֹת מְמָרְקוֹת אוֹתָן הוֹאִיל וְהַקְּרָנוֹת מְמָרְקוֹת אוֹתָן אִם נִתָּנָה לְמַטָּן תְּהֵא כְּשֵׁירָה תַּלְמוּד לוֹמַר אוֹתָהּ שֶׁיִּתֵּן דָּמֶיהָ לְמַעְלָן לֹא שֶׁיִּתֵּן דָּמֶיהָ לְמַטָּן מַהוּ אֵין הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי מְמָרְקָן אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בוֹן שֶׁאֵינוֹ מְמָרְקָן לָעֲשׂוֹתָן שִׁירַיִם שֶׁעַל יְדֵי הַבַּדִּין וְעַל יְדֵי הַפָּרוֹכֶת הֵן נַעֲשׂוֹת שִׁירַיִם אָמַר רַבִּי יוֹסָה מַתְנִיתִין אָמְרָה שֶׁאֵין הַשִּׂירַיִם מְעַכְּבִין דְּתַנְיִינַן אִם לֹא נָתַן לֹא עִיכֵּב רַבִּי בּוֹרְקֵי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן מַתְנִיתִין אָמְרָה שֶׁהַשִּׂירַיִם מְעַכְּבִין דְּתַנְיִינַן ״וְכִפֶּר אֶת מִקְדַּשׁ הַקֹּדֶשׁ״ זֶה לִפְנֵי לִפְנִים ״וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד״ זֶה הַהֵיכָל וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ זֶה מִזְבַּח הַזָּהָב יְכַפֵּר אַף עַל הָעֲזָרוֹת מַה אִית לָךְ כַּפָּרָה בָּעֲזָרוֹת לֹא הַשִּׂירַיִם ר׳ בוֹן בַּר חִייָא בָּעֵי כְּמַאן דְּאָמַר הַשִּׂירַיִם מְעַכְּבִין

מְקוֹמָן מְעַכֵּב נוֹתְנָן בַּלַּיְלָה שׁוֹחֵט עֲלֵיהֶן בִּתְחִילָּה. חַבְרָיָיא בָּעֵיי מְחַשֵּׁב לָהֶן ר' יוּדָן בָּעֵי אָבְדוּ מַה הֵן צְרִיכָה לֵיהּ כְּשֶׁהִתְחִיל לִיתֵּן וְחָסְרוּ אֲבָל אִם לֹא הִתְחִיל לִיתֵּן כָּל עַמָּא מוֹדֵיי מִשֶּׁהוּא מְשַׁיֵּר שֶׁהֵן

[דף ל"א ע"א]

שִׁירַיִים תָּנֵי מוֹעֲלִין חָיְיבִין בְּדָמִים דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵין מְעִילָה בַּדָּמִים. ר' אַבָּהוּ בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן כִּי "הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר" אֵין לְךָ בּוֹ אֶלָּא כַּפָּרַת נֶפֶשׁ בִּלְבַד ר' חִייָה בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן כָּל אֹכְלָיו יֵאָכֵרת אֵין לְךָ בּוֹ אֶלָּא כֶּרֶת נֶפֶשׁ בִּלְבַד אָמַר רַבִּי זְעִירָה הִקְדִּישׁ דַּם בֶּנֵיהוֹן מַאן דְּאָמַר אֵין לְךָ בּוֹ אֶלָּא כַּפָּרַת נֶפֶשׁ בִּלְבַד וְזֶה הוֹאִיל וְאֵין בּוֹ כַּפָּרָה אֵין בּוֹ מְעִילָה מַאן דְּאָמַר אֵין לְךָ בּוֹ אֶלָּא כֶּרֶת נֶפֶשׁ בִּלְבַד וְזֶה הוֹאִיל וְיֵשׁ בּוֹ כֶּרֶת יֵשׁ בּוֹ מְעִילָה אָתָא ר' בָּא ר' חִייָה בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן הִקְדִּישׁ דַּם וּבְדַם חַטַּאת בֶּיניהוֹן וַהֲוָה ר' זְעִירָה חָדֵי בָּהּ סָבַר עַל דְּרַבָּנָן אִיתְאֲמְרַת אָמַר לֵיהּ וּמַה בֵּינְיהוֹן אִילּוּ מְכָרָן שֶׁמָּא אֵינוֹ שִׁמְעוֹן אִיתְאֲמְרַת ר' בָּא בְּרִיהּ דְּר' חִייָה בַּר בָּא בְּךְ מְשִׁיבִין חֲכָמִים לְרַבִּי שִׁמְעוֹן אִילּוּ מְכָרָן שֶׁמָּא אֵינוֹ תּוֹפֵס דְּמֵיהֶן מַה בֵּינֵיהֶן וּמַה בֵּין דְּמֵיהֶן וּפָלֵיג עַל הַהִיא דְּאָמַר רַבִּי לְעָזָר יֵשׁ מֵהֶן שֶׁאָמְרוּ לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין לְפִיכָךְ אִם מְכָרָן אֵינוֹ תּוֹפֵשׂ אֶת דְּמֵיהֶן וְיֵשׁ מֵהֶן שֶׁאָמְרוּ לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין לְפִיכָךְ אִם מְכָרָן תּוֹפֵשׂ אֶת דְּמֵיהֶן דִּישׁוּן הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי וְהַמְּנוֹרָה לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין לְפִיכָךְ אִם מְכָרָן אֵינוֹ תּוֹפֵשׂ אֶת דְּמֵיהֶן הַדָּמִים לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין בָּהֶן לְפִיכָךְ אִם מְכָרָן תּוֹפֵשׂ אֶת דְּמֵיהֶן:

הֲלָכָה ז' מַתְנִיתִין – כָּל מַעֲשֶׂה יוֹם הַכִּפּוּרִים הָאָמוּר עַל הַפֶּדֶר הִקְדִּים מַעֲשֶׂה לַחֲבֵרוֹ לֹא עָשָׂה כְּלוּם הִקְדִּים דַּם הַשָּׁעִיר לְדַם הַפָּר יַחְזִיר וְיַזֶּה מִדַּם הַשָּׁעִיר לְאַחַר דַּם הַפָּר אִם עַד שֶׁלֹּא גָּמַר אֶת הַמַּתָּנוֹת שֶׁמִּבִּפְנִים נִשְׁפַּךְ הַדָּם יָבִיא דַּם אַחֵר וְיַחְזִיר וְיַזֶּה בִּתְחִילָּה מִבִּפְנִים וְכֵן בַּהֵיכָל וְכֵן בְּמִזְבַּח הַזָּהָב שֶׁכּוּלָּן כַּפָּרָה וְכַפָּרָה בִּפְנֵי עַצְמָן ר' אֶלְעָזָר וְר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מִמָּקוֹם שֶׁפָּסַק מִשָּׁם הוּא מַתְחִיל:

[דף ל"א ע"ב]

גְּמָרָא – תָּנֵי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בַּעֲבוֹדוֹת הַנַּעֲשׂוֹת בִּפְנִים בִּבְגְדֵי לָבָן אֲבָל בַּעֲבוֹדוֹת הַנַּעֲשׂוֹת בַּחוּץ בִּבְגְדֵי זָהָב אִם הִקְדִּים מַעֲשֶׂה לַחֲבֵרוֹ מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אַף הַנַּעֲשׂוֹת בַּחוּץ בִּבְגְדֵי זָהָב אִם הִקְדִּים מַעֲשֶׂה לַחֲבֵרוֹ לֹא עָשָׂה כְּלוּם ר' אַבָּהוּ בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן שְׁנֵיהֶן מִקְרָא אֶחָד הֵן הוֹרִישָׁן מִדַּם חַטַּאת הַכִּפּוּרִים אַחַת רַבָּנָן אָמְרֵי עֲבוֹדוֹת שֶׁהוּא נִכְנָס פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מָקוֹם שֶׁהוּא נִכְנָס בּוֹ פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה רַבִּי הוֹשַׁעְיָה בְּשֵׁם ר' פֵּם בְּמַתָּנוֹת הַבַּדִּים אֲבָל בְּמַתָּנוֹת הַפָּרוֹכֶת שָׁעִיר מְעַכֵּב אֶת הַפָּר אָמַר רַבִּי לְעָזָר וְנָתַן מִדַּם הַפָּר עַל בֵּין הַבַּדִּים וְעַל בֵּין הַפָּרוֹכֶת וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט אֶת הַשָּׁעִיר הַנַּעֲשָׂה בַּתְּחִילָּה כָּשֵׁר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה אִילּוּ נִשְׁפַּךְ מִדַּם הַפָּר

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת פָּרָה פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. הַמֵּבִיא כְּלִי חֶרֶס לְחַטָּאת - טוֹבֵל וְלָן עַל הַכִּבְשָׁן. לָן עַד שֶׁלֹּא טָבַל; רַבִּי מְטַמֵּא. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לָן וְאַחַר כָּךְ טָבַל, אִם לֹא הָיָה בְּחֻזְקַת הַמִּשְׁתַּמֵּר - טָמֵא. לְתִרוּמָה - פּוֹתֵחַ כִּבְשָׁן וְנוֹטֵל. מְצָאוֹ פָּתוּחַ, אוֹ שֶׁנִּפְתַּח אֶחָד מֵהֶן - טָמֵא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִן הַסֵּדֶר הַשֵּׁנִי. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מִן הַסֵּדֶר הַשְּׁלִישִׁי. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים - מִסֵּדֶר הַשְּׁלִישִׁי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים - מִן הַסֵּדֶר הַשֵּׁנִי. וְזוֹ מִשְׁנָה הָרִאשׁוֹנָה. רַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ: פּוֹתֵחַ וְנוֹטֵל, וְאֵינוֹ נִמְנָע. וְהֶחָבֵר בָּא, אֶפְלוּ לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים וְנוֹטֵל. גִּלָּה חֲפָאִים וּמָצָא אָבָק עַל גַּבֵּי כֵלִים - הֲרֵי זֶה נִטַּל אֶחָד מֵהֶן, כָּלָן בִּרְשׁוּת עַם הָאָרֶץ.

ב. מָקוֹם שֶׁשָּׁם מְשַׁקְּעִין אֶת הַנְּאוֹת בְּטִיט הַלָּבָן, וְחָבֵר עוֹמֵד אַף עַל שִׁקּוּעוֹ. וְעַם הָאָרֶץ עוֹמֵד עַל הָעַמּוּד שֶׁעוֹמֵד עָלָיו - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא אוֹתוֹ עַמּוּד בִּלְבַד. הֶחָבֵר עוֹמֵד לְמַעְלָה, וְעַם הָאָרֶץ לְמַטָּה - שׁוֹלֶה וְנוֹתֵן לוֹ. נָאֱמָן עַם הָאָרֶץ לוֹמַר: 'לֹא טִמֵּאתִי'; מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּחֻזְקַת הַמִּשְׁתַּמֵּר.

ג. מִלֵּא דְּלִי לִשְׁתּוֹת וְחִשֵּׁב עָלָיו, עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לַמַּיִם - יְעֵרֶה וְצָרִיךְ לְנַגֵּב. אִם מִשֶּׁהִגִּיעַ לַמַּיִם חִשֵּׁב עָלָיו - יְעֵרֶה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְנַגֵּב. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף אֵינוֹ צָרִיךְ לְעָרוֹת. שְׁלֹשֶׁל דְּלִי לְמַלֹּאוֹת, וְנִפְסַק הַחֶבֶל מִיָּדוֹ, אִם עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לַמַּיִם וְחִשֵּׁב עָלָיו - יְעֵרֶה וְצָרִיךְ לְנַגֵּב. עוֹדָהּ בַּמַּיִם וְחִשֵּׁב עָלָיו - מְעָרֶה וְאֵין צָרִיךְ לְנַגֵּב. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף אֵינוֹ צָרִיךְ לְעָרוֹת.

ד. שְׁפוֹפֶרֶת שֶׁחֲתָכָהּ לְחַטָּאת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מַטְבִּיל, וְאֵין צָרִיךְ לְטַמֵּא. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יְטַמֵּא וְיִטְבִּיל. כָּנַס לְתוֹכָהּ מֵי חַטָּאת וְאָפָר חַטָּאת, אִם עַד שֶׁלֹּא יַטְבִּילֶנָּה - טָמֵא. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁחָתַךְ שְׁפוֹפֶרֶת בְּבֵית שְׁעָרִים, וְהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין.

הַשָּׁלֵם

ה. הַכֹּל כְּשֵׁרִין לְקַדֵּשׁ, חוּץ מִן הַחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן. רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר בְּקָטָן. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר: חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁקִּדְּשׁוּ, וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן קִדּוּשִׁין - כָּשֵׁר. טוּמְטוּם - קִדּוּשׁוֹ פָּסוּל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפֵק עֶרֶל, וְהֶעֱרֵל פָּסוּל לְקַדֵּשׁ. אַנְדְּרוֹגִינוּס - קִדּוּשׁוֹ כָּשֵׁר. וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפֵק אִשָּׁה. אִשָּׁה פְּסוּלָה לְקַדֵּשׁ.

ו. שׁוֹלֵי כְלֵי עֵץ, כְּלֵי עֵצָם, וּכְלֵי זְכוּכִית - אֵין מְקַדְּשִׁין בָּהֶן. מְגוּפָּה שֶׁהִתְקִינָהּ לִכְלִי - כְּשֵׁרָה לְקַדֵּשׁ בָּהּ. בִּיצַת הַנַּעֲמִית - כְּשֵׁרָה לְקַדֵּשׁ בָּהּ. הַחוֹקֵק אַמַּת הַמַּיִם וְעָשָׂה בָּהּ בֵּית קִבּוּל, אַף עַל פִּי שֶׁתִּלְשׁוֹהָ הַמַּיִם וְחִבְּרוּהוּ - אֵין מְמַלְּאִין בָּהּ, וְאֵין מְקַדְּשִׁין בָּהּ, וְאֵין מַזִּין מִמֶּנָּה, וְאֵינָהּ צְרִיכָה צָמִיד פָּתִיל, וְאֵין פּוֹסֶלֶת אֶת הַמְּקֻוֶה. תִּלְשָׁהּ וְחִבְּרָהּ, וְחִשֵּׁב עָלֶיהָ אַחַר תִּלִישָׁתָהּ - מְמַלְּאִין בָּהּ, וּמְקַדְּשִׁין בָּהּ, וּמַזִּין הֵימֶנָּה, וּצְרִיכָה צָמִיד פָּתִיל, וּפוֹסֶלֶת אֶת הַמְּקֻוֶה.

ז. מַעְיָן הַיּוֹרֵד לַמִּכְתֶּשֶׁת וּמְבַקֵּשׁ לְקַדֵּשׁ בָּהּ - מַפְסִיק וּמְנַגֵּב, וְחוֹזֵר וּמַמְשִׁיךְ אֶת הַמַּיִם וּמְקַדֵּשׁ. שִׁקֵּת שֶׁנִּמְמְיוֹת סוֹבְבוֹת אוֹתָהּ, אִם הָיוּ מְעוֹרָבוֹת כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד - קִדּוּשׁ אֶחָד לְכֻלָּן. וְאִם לָאו - צְרִיכָה קִדּוּשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עָשָׂה לָהּ עֲטָרָה שֶׁל טִיט, כְּדֵי שֶׁיִּלְכּוּ מַיִם לְשָׁם, בֵּין שֶׁנִּטְּלָת עִמָּהּ וּבֵין שֶׁאֵין נִטֶּלֶת עִמָּהּ - כְּשֵׁרָה. הַשּׁוֹקֶת שֶׁל טִיט, אִם נִטֶּלֶת עִמָּהּ - כְּשֵׁרָה. וְאִם לָאו - פְּסוּלָה.

ח. שְׁתֵּי אֲבָנִים שֶׁהִקִּיפָן זוֹ לְזוֹ וַעֲשָׂאָן שׁוֹקֶת, וְכֵן שְׁתֵּי עֲרֻבוֹת, וְכֵן הַשּׁוֹקֶת שֶׁנֶּחְלְקָה לִשְׁנַיִם; אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בְּזוֹ הֲלָכָה קָפַצְתִּי לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וְאָמַרְתִּי לְפָנָיו: שְׁתֵּיהֶן אֵינָן מְקֻדָּשׁוֹת! שֶׁהַמַּיִם שֶׁבַּסֵּדֶק אֵינָן אֲגוּרִין כְּכֻלּוֹ. וְאִם נָגַע בַּסְּפוֹג שֶׁהַמַּיִם חוּצָה לוֹ - פְּסוּלָה. וְאִם לֹא נָפַל אֶלָּא לְתוֹךְ מְקֻדָּשִׁין - נוֹטְלָן וְסוֹחֲטָן, וְהַמַּיִם כְּשֵׁרִין.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת פָּרָה פָּרָק שִׁישִׁי

א. הַהוֹלֵךְ לְקַדֵּשׁ - הֲרֵי זֶה נוֹטֵל מַפְתֵּחַ וּפוֹתֵחַ, וְקַרְדֹּם וְחוֹפֵר, וְסֶלַע וּמוֹלִיךְ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם - כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹסֵק עִם הַקְּדוּשׁ. וְאִם מִשֶּׁהוֹצִיא אֶת הָאֵפֶר, הֵגִיף אֶת הַדֶּלֶת אַחֲרָיו - פָּסוּל, מִפְּנֵי שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּהּ מְלָאכָה. קִרְסֵם עֲלֵי זַיִת, אִם בִּשְׁבִיל שֶׁיְּכַנִּיס בִּשְׁפוֹפֶרֶת - כָּשֵׁר. אִם בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תַּחְזִיק אֵפֶר הַרְבֵּה - פָּסוּל. זָקְפָה בָּאָרֶץ אוֹ שֶׁנְּתָנָהּ לְעוֹמְדִין בְּצִדּוֹ, אִם יֵשׁ שָׁם שׁוֹמְרִים - כָּשֵׁר. אִם אֵין שָׁם שׁוֹמְרִים - פָּסוּל. נָטַל אֶת הָאֵפֶר וְרָאָהוּ שֶׁהוּא מְרֻבֶּה, וְהֶחֱזִירוֹ - כָּשֵׁר. נָתַן אֶת הָאֵפֶר, וְרָאָהוּ שֶׁהוּא מְרֻבֶּה - נוֹטֵל הֵימֶנּוּ וְהוֹלֵךְ וּמְקַדֵּשׁ לְמָקוֹם אַחֵר. נָשְׁבָה הָרוּחַ אֶת הָאֵפֶר וּנְתָנוֹ עַל גַּבֵּי הַמַּיִם, מְנַגֵּב וּמְקַדֵּשׁ בּוֹ - כָּשֵׁר. נִתְּנָה לְקַדֵּשׁ; רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: מְנַגֵּב וּמְקַדֵּשׁ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל שֶׁנִּגַּע בַּמַּיִם - אֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ.

ב. זְלַף בְּיָדוֹ וּבְרַגְלוֹ וּבַחֲרָסִין שֶׁל שֶׁקֶת - פָּסוּל, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִתְמַלֵּא בַּכְּלִי. אֲבָל חָבִית שֶׁנִּשְׁבְּרָה וְזָלְפָה בְּיָדוֹ וּבְרַגְלוֹ, וּבַחֲרָסִין שֶׁל שֶׁקֶת - כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁנִּתְמַלֵּא בַּכְּלִי. נָתַן אֶת הָאֵפֶר וְאַחַר כָּךְ נָתַן אֶת הַמַּיִם - פָּסוּל וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר. וּמוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁאִם נָתַן אֶת הַמַּיִם וְאַחַר כָּךְ נָתַן אֶת הָאֵפֶר, וְרָאָה שֶׁהוּא מְרֻבֶּה, וְהוֹסִיף עָלָיו מַיִם אֲחֵרִים - צָרִיךְ קִדּוּשׁ שֵׁנִי, שֶׁאֵין מֵי חַטָּאת עוֹשִׂין מֵי חַטָּאת אֶלָּא עִם מַתַּן אֵפֶר.

ג. הָיָה עוֹמֵד וּמְקַדֵּשׁ וְהִרְתִּיחַ, אוֹ שֶׁעָף, אוֹ שֶׁדָּחֲאוּ חֲבֵרוֹ, אוֹ שֶׁדָּחֲתוּ הָרוּחַ, וּבָא אַחֵר וְקִדֵּשׁ - הֲרֵי זֶה פָּסוּל, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט, יז): ״וְלָקְחוּ לַטָּמֵא״ - עַד שֶׁיְּהֵא מִתְכַּוֵּן לְמִלּוּי לְקִדּוּשׁ וּלְהַזָּאָה. מִלֵּא לְעַצְמוֹ בְּאַחַת יָדוֹ, וְעָשָׂה מְלָאכָה בְּאַחַת יָדוֹ; קִדֵּשׁ לְעַצְמוֹ בְּאַחַת יָדוֹ וְעָשָׂה מְלָאכָה בְּאַחַת יָדוֹ, וְעָשָׂה מְלָאכָה בְּאַחַת יָדוֹ - פָּסוּל. מִלֵּא לְאַחֵר בְּאַחַת יָדוֹ, וְעָשָׂה מְלָאכָה בְּאַחַת יָדוֹ - פָּסוּל. קִדֵּשׁ לְאַחֵר בְּאַחַת יָדוֹ - כָּשֵׁר.

הַשָּׁלֵם

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ שָׁם שׁוֹמְרִים! אֵין שָׁם שׁוֹמְרִים - קָדוֹשׁ לָאֲחֵרִים כְּקָדוֹשׁ לְעַצְמוֹ. מִלֵּא לְעַצְמוֹ בְּשָׁתֵי יָדָיו כְּאַחַת, בְּקִדּוּשׁ אֶחָד - כָּשֵׁר. בִּשְׁנֵי קִדּוּשִׁין - פָּסוּל. קִדֵּשׁ לְעַצְמוֹ בְּשָׁתֵי יָדָיו כְּאַחַת, בְּקִדּוּשׁ אֶחָד - כָּשֵׁר. וּבִשְׁנֵי קִדּוּשִׁין - פָּסוּל. מִלֵּא וְקִדֵּשׁ, קִדֵּשׁ וּמִלֵּא בְּשָׁתֵי יָדָיו כְּאַחַת - שְׁנֵיהֶן פְּסוּלִין. מִלֵּא לְאַחֵר בְּשָׁתֵי יָדָיו כְּאַחַת, בְּקִדּוּשׁ אֶחָד - כָּשֵׁר. בִּשְׁנֵי קִדּוּשִׁין - פָּסוּל. קִדֵּשׁ לְאַחֵר בְּשָׁתֵי יָדָיו כְּאַחַת, בֵּין בְּקִדּוּשׁ אֶחָד בֵּין בִּשְׁנֵי קִדּוּשִׁין - כָּשֵׁר. מִלֵּא וְקִדֵּשׁ, קִדֵּשׁ וּמִלֵּא בְּשָׁתֵי יָדָיו כְּאַחַת - הַקִּדּוּשׁ כָּשֵׁר וְהַמִּלּוּי פָּסוּל. זֶה הַכְּלָל: כָּל מְלָאכָה שֶׁיֵּשׁ עִמָּהּ מִלּוּי, בֵּין לוֹ וּבֵין לְאַחֵר - פָּסוּל. וְכָל מְלָאכָה שֶׁאֵין עִמָּהּ מִלּוּי - שֶׁלּוֹ פָּסוּל וְשֶׁל אַחֵר כָּשֵׁר.

ד. כָּל דָּבָר שֶׁבְּיָדוֹ וְעָשָׂה מְלָאכָה, בֵּין שֶׁיֵּשׁ שָׁם שׁוֹמְרִין וּבֵין שֶׁאֵין שָׁם שׁוֹמְרִין - פָּסוּל. כָּל דָּבָר שֶׁבְּיָדוֹ וְלֹא עָשָׂה מְלָאכָה, אִם יֵשׁ שָׁם שׁוֹמְרִין - כָּשֵׁר. אֵין שָׁם שׁוֹמְרִין - פָּסוּל. מִלֵּא לוֹ וּלְאַחֵר בְּשָׁתֵי יָדָיו כְּאַחַת - כֻּלָּן פְּסוּלִין. קִדֵּשׁ לוֹ וּלְאַחֵר בְּשָׁתֵי יָדָיו כְּאַחַת, שֶׁלּוֹ - פָּסוּל. וְשֶׁל חֲבֵרוֹ - כָּשֵׁר. קִדֵּשׁ לוֹ וּמִלֵּא לְאַחֵר בְּשָׁתֵי יָדָיו כְּאַחַת - שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין. מִלֵּא לוֹ וְקִדֵּשׁ לְאַחֵר בְּשָׁתֵי יָדָיו כְּאַחַת - כֻּלָּן פְּסוּלִין. קִדֵּשׁ לוֹ וּלְאַחֵר בְּשָׁתֵי יָדָיו כְּאַחַת, שֶׁלּוֹ - פָּסוּל. וְשֶׁל חֲבֵרוֹ - כָּשֵׁר. קִדֵּשׁ לוֹ וּמִלֵּא לְאַחֵר בְּשָׁתֵי יָדָיו כְּאַחַת - שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִין. מִלֵּא וְקִדֵּשׁ לְעַצְמוֹ בְּשָׁתֵי יָדָיו, זֶה אַחַר זֶה - שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין. מִלֵּא לְאַחֵר בְּשָׁתֵי יָדָיו, זֶה אַחַר זֶה, קִדֵּשׁ לְאַחֵר בְּשָׁתֵי יָדָיו זֶה אַחַר זֶה, מִלֵּא וְקִדֵּשׁ, קִדֵּשׁ וּמִלֵּא לְאַחֵר בְּשָׁתֵי יָדָיו זֶה אַחַר זֶה - כֻּלָּן כְּשֵׁרִים. מִלֵּא לוֹ וּלְאַחֵר בְּשָׁתֵי יָדָיו זֶה אַחַר זֶה, שֶׁלּוֹ - פָּסוּל. וְשֶׁל חֲבֵרוֹ - כָּשֵׁר. קִדֵּשׁ לוֹ וּלְאַחֵר בְּשָׁתֵי יָדָיו זֶה אַחַר זֶה - שְׁנֵיהֶן כְּשֵׁרִין. מִלֵּא לוֹ וְקִדֵּשׁ לְאַחֵר בְּשָׁתֵי יָדָיו, זֶה אַחַר זֶה, שֶׁלּוֹ - פָּסוּל. וְשֶׁל חֲבֵרוֹ - כָּשֵׁר.

תּוֹסֶפְתָּא

קִדֵּשׁ לוֹ וּמִלֵּא לְאַחַר בִּשְׁתֵּי יָדָיו, זֶה אַחַר זֶה - שְׁנֵיהֶן כְּשֵׁרִין.

ה. מַלֵּא לִי וַאֲמַלֵּא לְךָ - הָאַחֲרוֹן כָּשֵׁר. קַדֵּשׁ לִי וַאֲקַדֵּשׁ לְךָ - הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר. מַלֵּא לִי וַאֲקַדֵּשׁ לְךָ - שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין. קַדֵּשׁ לִי וַאֲמַלֵּא לְךָ - שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים. מַלֵּא לִי וַאֲמַלֵּא לְךָ. קַדֵּשׁ לִי וַאֲקַדֵּשׁ לְךָ - כֻּלָּן פְּסוּלִין. מַלֵּא לִי וַאֲמַלֵּא לְךָ. אֲקַדֵּשׁ לְךָ וְקַדֵּשׁ לִי - הָרִאשׁוֹן וְהָאַחֲרוֹן פְּסוּלִין, וְהָאֶמְצָעִים - כְּשֵׁרִין. קַדֵּשׁ לִי וַאֲקַדֵּשׁ לְךָ, מַלֵּא לִי וַאֲמַלֵּא לְךָ, הָרִאשׁוֹן וְהָאַחֲרוֹן - כְּשֵׁר. וְהָאֶמְצָעִים - פְּסוּלִים. קַדֵּשׁ לִי וַאֲקַדֵּשׁ לְךָ, אֲמַלֵּא לְךָ וּמִלֵּא לִי. הָרִאשׁוֹן וְהָאַחֲרוֹן - כָּשֵׁר. וְהָאֶמְצָעִים - פְּסוּלִים. מַלֵּא לִי וַאֲקַדֵּשׁ לְךָ. קַדֵּשׁ לִי וַאֲמַלֵּא לְךָ - אֵינוֹ כָּשֵׁר אֶלָּא הָאַחֲרוֹן. מַלֵּא לִי וַאֲקַדֵּשׁ לְךָ. אֲמַלֵּא לְךָ וְקַדֵּשׁ לִי - כֻּלָּן פְּסוּלִין. קַדֵּשׁ לִי וַאֲמַלֵּא לְךָ. מַלֵּא לִי וַאֲקַדֵּשׁ לְךָ - אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא רִאשׁוֹן. קַדֵּשׁ לִי וַאֲמַלֵּא לְךָ. אֲקַדֵּשׁ לְךָ וּמַלֵּא לִי - כֻּלָּם כְּשֵׁרִים. וְאִם יֵשׁ שָׁם שׁוֹמְרִין - כֻּלָּן כְּשֵׁרִים.

מַסֶּכֶת פָּרָה פָּרָק שְׁבִיעִי

א. מִלֵּא חֲמֵשׁ חֲבִיוֹת לְקַדֵּשׁ לְאַחַר, הָיָה מוֹצִיא כָּל אַחַת וְאַחַת וְשׁוֹפֵךְ, אִם מִשֶּׁהוֹצִיא הֵגִיף אֶת הַדֶּלֶת אַחֲרָיו - פָּסוּל, מִפְּנֵי שֶׁעוֹשֶׂה עִמּוֹ מְלָאכָה. וְאִם יֵשׁ שָׁם שׁוֹמְרִים - לֹא פָּסַל אֶלָּא מַה שֶּׁבִּידוֹ בִּלְבַד. לְקַדְּשָׁם חֲמִשָּׁה קִדּוּשִׁין, הָיָה מוֹצִיא לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וְשׁוֹפֵךְ אֶת הָאַחֲרוֹנָה וְהֵגִיף אֶת הַדֶּלֶת אַחֲרָיו, בֵּין יֵשׁ שָׁם שׁוֹמְרִין בֵּין אֵין שָׁם שׁוֹמְרִין, זוֹ שֶׁהֵגִיף אֶת הַדֶּלֶת עִמָּהּ - פְּסוּלָה, וְזוֹ שֶׁלֹּא הֵגִיף אֶת הַדֶּלֶת עִמָּהּ - כְּשֵׁרָה.

ב. הָיְתָה חֲבִיתוֹ מֻנַּחַת לְפָנָיו, וְאָמַר לוֹ חֲבֵרוֹ: תֵּן לִי, וְנָתַן לוֹ - שְׁנֵיהֶן פְּסוּלִין. וְאִם אָמַר לוֹ: ׳טוֹל לְךָ׳! שֶׁלּוֹ - פָּסוּל. וְשֶׁל חֲבֵרוֹ - כָּשֵׁר. הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי חֲבִיוֹת, וְאָמַר לוֹ לַחֲבֵרוֹ: ׳תֵּן לִי׳! וְנָתַן לוֹ, שֶׁלּוֹ - פָּסוּל. וְשֶׁל אַחֵר - כָּשֵׁר. וְאִם אָמַר לוֹ: ׳טוֹל לְךָ׳ - שְׁנֵיהֶן כְּשֵׁרִין.

הַשָּׁלֵם

ג. הַמְמַלֵּא לוֹ וְלַחֲטָאת, מְמַלֵּא אֶת שֶׁלּוֹ תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ מְמַלֵּא אֶת שֶׁל חַטָּאת. הָיָה מְבַקֵּשׁ לִשְׁתּוֹת, וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ שְׁנֵיהֶן בְּאִיסָּל, בֵּין שֶׁמִּלֵּא אֶת שֶׁלּוֹ תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ מִלֵּא אֶת שֶׁל חַטָּאת, בֵּין שֶׁמִּלֵּא אֶת שֶׁל חַטָּאת תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ מִלֵּא אֶת שֶׁלּוֹ - שֶׁלּוֹ כָּשֵׁר. נוֹתֵן שֶׁלּוֹ לְאַחֲרָיו וְשֶׁל חַטָּאת לְפָנָיו, וְאִם נָתַן שֶׁל חַטָּאת לְאַחֲרָיו - פָּסוּל.

ד. הַמּוֹלִיךְ אֶת הַחֶבֶל לַבְּעָלִים, כְּדַרְכּוֹ - כָּשֵׁר. וְשֶׁלֹּא כְּדַרְכּוֹ - פָּסוּל. הֵלָכָה זוֹ עָלוּ עָלֶיהָ בְּנֵי אַסְיָא שְׁלֹשָׁה רְגָלִים לְיִבְנֶה, בְּרֶגֶל הַשְּׁלִישִׁי הִכְשִׁירוּ לָהֶן. אָמַר לָהֶן רַבִּי יוֹסֵי: לֹא לָזֶה הוֹרוּ, אֶלָּא לַמַּעֲלֶה אֶת הַחֶבֶל וְחָזַר וְכָנַנוֹ בְּאַחֲרוֹנָה׳ הוֹרוּ לוֹ, שֶׁהוּא כָּשֵׁר לְשֶׁעָבַר, וּפָסוּל לֶעָתִיד לָבֹא.

ה. מִי שֶׁהָיָה הוּא וּמֵימָיו בְּאֹהֶל הַמֵּת וּמֵימָיו מְקֻפִּין צָמִיד פָּתִיל, הוּא בִּפְנִים וּמֵימָיו מִבַּחוּץ, כֻּשִּׁם שֶׁהוּא טָמֵא - כָּךְ מֵימָיו טְמֵאִין. הוּא מִבַּחוּץ וּמֵימָיו מִבִּפְנִים, כֻּשִּׁם שֶׁהוּא טָהוֹר - כָּךְ מֵימָיו טְהוֹרִין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: וְלָזֶה אוֹמְרִין: ׳שְׁמוֹר עַצְמְךָ! שֶׁיִּהוּ מֵימֶיךָ טְהוֹרִין׳.

ו. מִי שֶׁהָיוּ מֵימָיו עַל כְּתֵפָיו - וּמֵאֲנָה בְּפָנָיו, וְחָלְצָה בְּפָנָיו, וְהִרְצָה סָלַע לְאַחֵר, וְהֵרְאָה דֶּרֶךְ לְאַחֵר. אִם עָמַד - פָּסוּל. אִם לֹא עָמַד - כָּשֵׁר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: זֶה הַכְּלָל: דָּבָר שֶׁהוּא מִשּׁוּם מְלָאכָה, בֵּין שֶׁעָמַד וּבֵין שֶׁלֹּא עָמַד - פָּסוּל. דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִשּׁוּם מְלָאכָה: עָמַד - פָּסוּל. לֹא עָמַד - כָּשֵׁר.

ז. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַמּוֹסֵר אֶת מֵימָיו לַטָּמֵא, וְעָשׂוּ בְּעָלִים מְלָאכָה - פְּסוּלִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ: עָשָׂה טָמֵא מְלָאכָה - כְּשֵׁרִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּת הַבְּעָלִים. עָשׂוּ הַבְּעָלִים מְלָאכָה - פְּסוּלִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּת הַטָּמֵא.

ח. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַפּוֹרֵץ עַל מְנָת לִגְדֹּר, וְהִתְנָה עִמּוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁגָּדַר - כָּשֵׁר. וְכֵן

תּוֹסֶפְתָּא

הָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הָאוֹכֵל עַל מְנָת לְקַצֵּץ, וְהִתְחָנָה עִמּוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁקִּצֵּץ - כָּשֵׁר.

ט. הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה, וּפָרִים, וְהַמְשַׁלֵּחַ אֶת הַשָּׂעִיר - מְטַמְּאִין בְּגָדִים. פָּרָה וּפָרִים וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ עַצְמָן - אֵין מְטַמְּאִין בְּגָדִים. אֲבָל מְטַמְּאִין אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: פָּרָה, וּפָרִים הַנִּשְׂרָפִים - מְטַמְּאִין אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין. שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ - אֵין מְטַמְּאִין אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: פָּרָה מְטַמְּאָה אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין, שֶׁהָיְתָה לָהּ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר. פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים - אֵין מְטַמְּאִין אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין, שֶׁלֹּא הָיְתָה לָהֶם שְׁעַת הַכֹּשֶׁר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: פָּרָה, כֵּיוָן שֶׁשְּׂחָטָהּ - מְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא, כְּאֶפְרָהּ.

מַסֶּכֶת פָּרָה פֶּרֶק שְׁמִינִי

א. יֵשׁ כָּאן שֶׁהוּא אוֹמֵר: מְטַמְּאִיךְ לֹא טִמְּאוּנִי וְאַתָּה טַמֵּאתָנִי. כֵּיצַד? גִּסְטָרָא שֶׁהִיא מְלֵאָה מַשְׁקִין טְהוֹרִים, וּגְסְטָרָא טְמֵאָה כְּפוּיָה עַל פִּיהָ, צָפוּ מַשְׁקִין מִן הַתַּחְתּוֹנָה, נִטְמָא בַּאֲוִיר הָעֶלְיוֹנָה, וְחָזְרוּ וְטִמְּאוּ אֶת הַתַּחְתּוֹנָה, הֲרֵי זֶה אוֹמֵר: מְטַמְּאִיךְ לֹא טִמְּאוּנִי וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי:

ב. זָב שֶׁיָּשַׁב עַל גַּבֵּי אֶבֶן מְסָמָא, אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין שֶׁתַּחְתָּיו - טְהוֹרִין. מִשְׁכַּב וּמוֹשָׁב שֶׁתַּחְתָּיו - טְמֵאִים. הֲרֵי זֶה אוֹמֵר: מְטַמְּאִיךְ לֹא טִמְּאוּנִי וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי:

ג. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יֵשׁ כָּאן שֶׁהוּא אוֹמֵר: מְטַמְּאֵי מְטַמְּאִיךְ לֹא טִמְּאוּנִי וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי. כֵּיצַד? קְעָרָה וַאֲחוֹרָיו טְמֵאִין, וְנָתָנָהּ עַל גַּבֵּי טָבְלָא, וְכֹכַר שֶׁל תְּרוּמָה עַל גַּבֵּי הַטָּבְלָא, וְצָפוּ מַשְׁקִין מִתּוֹכָהּ וְנָגְעוּ מֵאֲחוֹרֶיהָ, נִטְמְאוּ תַּחְתֶּיהָ וְטִמְּאוּ אֶת הַכִּכָּר, הֲרֵי זֶה אוֹמֵר: מְטַמְּאֵי לֹא טִמְּאוּנִי וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי. יֵשׁ כָּאן שֶׁהוּא אוֹמֵר: טְמֵאֲנִי וְטִמֵּאתָנִי. כֵּיצַד? טִבּוּל יוֹם שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ קֶמַח שֶׁל תְּרוּמָה, וּמַשְׁקִין שֶׁל חֻלִּין טְהוֹרִין, וּבִלְּלָן זֶה בָּזֶה - טְמֵאִין, הֲרֵי זֶה אוֹמֵר: טְמֵאֲנִי וְטִמֵּאתָנִי:

הַשָּׁלֵם

ד. קְדָרָה שֶׁהִיא מְלֵאָה מַשְׁקִין טְהוֹרִין וְתַרְמוֹסִין טְמֵאִין פְּחוּתִין מִכַּבֵּיצָה נְתוּנִין בְּתוֹכָהּ. נִפְחֲתוּ וְנַעֲשׂוּ כַּבֵּיצָה - טְמֵאִין. הֲרֵי זֶה אוֹמֵר: טְמֵאֲנִי וְטִמֵּאתָנִי. טָהוֹר שֶׁנָּפַל עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רֻבּוֹ שְׁלֹשָׁה לוּגִּין מַיִם שְׁאוּבִין, אֲפִלּוּ הוּא טָהוֹר וְהֵן טְהוֹרִין - טְמֵאוּהוּ וְנִטְמְאוּ. הֲרֵי זֶה אוֹמֵר: טְמֵאֲנִי וְטִמֵּאתָנִי:

ה. וְיֵשׁ כָּאן שֶׁהוּא אוֹמֵר: טְמֵאֲנִי וְטִהַרְתָּנִי. כֵּיצַד? מַטְלִית שֶׁטָּלָאהּ עַל הַקֻּפָּה מְטַמְּאָה אֶחָד וּפוֹסֶלֶת אֶחָד. הִפְרִישָׁהּ מִן הַקֻּפָּה - הַקֻּפָּה מְטַמְּאָה אֶחָד וּפוֹסֶלֶת אַחַת, וּמַטְלִית טְהוֹרָה. הֲרֵי זֶה אוֹמֵר: טְמֵאֲנִי וְטִהַרְתָּנִי:

ו. וְיֵשׁ כָּאן שֶׁהוּא אָמַר טִהַרְנִי וְטִמֵּאתָנִי. כֵּיצַד? מְקֻוֶּה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה מְכֻוָּנוֹת, יָרַד וְטָבַל בְּתוֹכוֹ - הוּא טָהוֹר, וּמְקֻוֶּה - טָמֵא. הֲרֵי זֶה אוֹמֵר: טִהַרְנִי וְטִמֵּאתָנִי.

ז. יֵשׁ כָּאן שֶׁהוּא אוֹמֵר: טִהַרְנִי וְטִהַרְתָּנִי. כֵּיצַד? תֵּבָה שֶׁהִיא טְמֵאָה מִדֶּרֶס, וְהֵבִיא מַסְמֵר שֶׁהָיָה טָמֵא, וּקְבָעוֹ בָּהּ - טְהוֹרָה הַתֵּבָה וּטְהוֹרָה הַמַּסְמֵר, הֲרֵי זֶה אוֹמֵר: טִהַרְנִי וְטִהַרְתָּנִי: טָהוֹר שֶׁהִזָּה עַל הַטָּמֵא - טָהוֹר הַמַּזֶּה וְנִטְהַר הַטָּמֵא, הֲרֵי זֶה אוֹמֵר: טִהַרְנִי וְטִהַרְתָּנִי. שְׁלֹשָׁה מַקְוָאוֹת, בָּזֶה עֶשְׂרִים סְאָה, וּבָזֶה עֶשְׂרִים סְאָה, וּבָזֶה עֶשְׂרִים סְאָה מַיִם שְׁאוּבִין, וּשְׁאוּבִין מִן הַצַּד, יָרְדוּ שְׁלֹשָׁה וְטָבְלוּ בָּהֶן וְנִתְעָרְבוּ - הַמַּקְוָאוֹת טְהוֹרִין וְהַטּוֹבְלִין טְהוֹרִין, הֲרֵי זֶה אוֹמֵר: טִהַרְנִי וְטִהַרְתָּנִי:

מַסֶּכֶת פָּרָה פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

א. כָּל הַנְּהָרוֹת כְּשֵׁרִין לְקַדֵּשׁ בָּהֶם מֵי חַטָּאת. וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה בְּמַעְיַן הַיּוֹצֵא מִמָּקוֹם אֶחָד, וּמִתְפָּרֵד לִשְׁנֵי מְקוֹמוֹת, וְחוֹזֵר וּמִתְעָרֵב בְּמָקוֹם אֶחָד - כָּשֵׁר. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְמַלֵּא אָדָם חָבִית מִמַּעְיַן זֶה, וְחָבִית מִמַּעְיַן זֶה, וְנוֹתְנָן בְּשֹׁקֶת אַחַת וּמְקַדֵּשׁ. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְמַלֵּא אָדָם צְלוֹחִית מֵחָבִית זוֹ וּצְלוֹחִית מֵחָבִית זוֹ, וְנוֹתֵן בְּשֹׁקֶת אַחַת וּמְקַדֵּשׁ. וְכֵן

תוֹסֶפְתָּא

הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יוֹרֶדֶת הַצַּלְמִין - פְּסוּלָה, מִפְּנֵי שֶׁכּוֹזְבָה בִּשְׁעַת פּוּלְמוּס. אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא כָּל מֵימֵי בְּרֵאשִׁית כִּזְּבוּ בִּשְׁעַת פּוּלְמוּס. שְׁלוּחַ הָיְתָה נְמָלָה מֵהַלֶּכֶת בּוֹ. מַעְיָן שֶׁהָיָה יוֹצֵא בְּשָׁנָה זוֹ מִצַּד זוֹ וְשָׁנָה אַחֶרֶת מִצַּד זֶה, אוֹ שֶׁהוּא רַבָּה מִימוֹת הַגְּשָׁמִים וּמִתְמַעֵט בִּימוֹת הַחַמָּה - כְּשֵׁר:

ב. הַכֹּל שָׁוִין בִּבְאֵר שֶׁיָּרַד לְתוֹכָהּ שֶׁטֶף שֶׁל מֵימֵי גְּשָׁמִים, שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַמְתִּין עַד שֶׁיַּחְזְרוּ הַמַּיִם לִכְמוֹת שֶׁהָיוּ. מַעְיָן שֶׁיָּצָא בַּתְּחִלָּה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: צָרִיךְ לְבָרֵר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין צָרִיךְ לְבָרֵר. הָיְתָה חָבִיתוֹ מְנֻחַת לְפָנָיו וְיָרַד לְתוֹכָהּ שֶׁטֶף שֶׁל מֵימֵי גְּשָׁמִים - פְּסוּלָה. (יָרַד לְתוֹכָהּ טַל - פָּסוּל). יָרַד לְתוֹכָהּ טַל בַּלַּיְלָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יַנִּיחֶנָּה בַּחַמָּה וְהַטַּל עוֹלֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הַטַּל עוֹלֶה אֶלָּא מִן הַפֵּרוֹת בִּלְבַד:

ג. מֵי חַטָּאת שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹכָן מֵי מַעְיָן וּמֵי מִקֶּוֶה וּמֵי פֵרוֹת, אִם רוֹב מֵי חַטָּאת - מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא, אִם רֹב מֵי פֵרוֹת - אֵין מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא, מֶחֱצָה עַל מֶחֱצָה - מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - פָּסוּל לְהַזּוֹת מֵהֶן. אָמַר רַבִּי: אִם כִּדְבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַזָּאָה כָּל שֶׁהוּא - כְּשֵׁרָה, חֶצְיָהּ מִן הַכָּשֵׁר וְחֶצְיָהּ מִן הַפָּסוּל - הַזָּאָה מְטַהֶרֶת בְּכָל שֶׁהוּא:

ד. נָפַל לְתוֹכָן עַכְשׁוּב, שׁוּבַאי, כּוּבַאי, דָּג, וּצְפַרְדֵּעַ, וְנִתְבַּקְּעוּ וְנִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶן - פְּסוּלִין. לֹא נִתְבַּקְּעוּ וְלֹא נִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶן - כְּשֵׁרִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְבַּקְּעוּ וְלֹא נִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶן - פְּסוּלִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹרְרִין. וְהַכֹּל מוֹדִים בְּחָגָב - שֶׁהוּא פָּסוּל, שֶׁהוּא מוֹרֵר. וְהַכֹּל מוֹדִים בִּבְקִיעֲינָה - שֶׁאֵינָהּ פּוֹסֶלֶת. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּנַחַשׁ, וְכִדְבָרָיו אָנוּ מוֹרִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: וַהֲלֹא אֵין דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּפָרָה אֶלָּא לְהָקֵל, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כְּשֵׁרָה, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כְּשֶׁיִּשְׁתֶּה - פָּסוּל מִפְּנֵי מַשְׁקֶה פִּיו, וְאִם גִּרְגֵּר - כָּשֵׁר:

הַשָּׁלֵם

ה. מֵי חַטָּאת שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶן מֵחֲמַת עַצְמָן - כְּשֵׁרִין. נִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶן מֵחֲמַת עָשָׁן, אוֹ שֶׁנָּפַל לְתוֹכָן סְטִיס, קוֹץ, וּפוּאָה - פְּסוּלִין. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַפּוֹסֵל בִּשְׁנוּי מַרְאֶה בַּמַּעְיָן - פּוֹסֵל בַּצְּלוֹחִית. אֵפֶר חַטָּאת שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶן מֵחֲמַת עַצְמָן - כָּשֵׁר. נִשְׁתַּנּוּ מֵחֲמַת אָבָק, אוֹ שֶׁנָּפַל לְתוֹכָן סִיד וְגִפְסִית - פָּסוּל. מֵי חַטָּאת שֶׁהִגְלִידוּ וְחָזְרוּ וְנִמּוֹחוּ - כְּשֵׁרִים. הִמְחָן בָּאוּר - פְּסוּלִין. וּבַחַמָּה - כְּשֵׁרִין. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק: דָּבָר שֶׁמַּטְמִינִים בּוֹ לַשַּׁבָּת - כְּשֵׁרִין, וְדָבָר שֶׁאֵין מַטְמִינִים בּוֹ לַשַּׁבָּת, לְחַטָּאת - פְּסוּלִין. הַמַּיִם הַנִּמְשָׁכִין - כְּשֵׁרִין. וְהַנִּזְרָקִין - פְּסוּלִין:

ו. לֹא יִטּוֹל אָדָם מֵי חַטָּאת וְאֵפֶר חַטָּאת וְהוּא רוֹכֵב עַל גַּבֵּי חֲבֵרוֹ, אוֹ עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה, מָקוֹם שֶׁאֵין רַגְלָיו נוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ. אֲבָל מַעֲבִירָן הוּא בַּגֶּשֶׁר וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. אֶחָד הַיֹּרְדִין וְאֶחָד כָּל הַנֶּהֱרוֹת. חֲנִינָא בֶּן עֲקַבְיָא אוֹמֵר: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בַּיֹּרְדִין לְבַד.

מַסֶּכֶת פָּרָה פֶּרֶק עֲשִׂירִי

א. מֵי חַטָּאת וְאֵפֶר חַטָּאת הַמַּקְדָּשִׁין, בֵּין טְמֵאִין וּבֵין טְהוֹרִין - מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדִים לְתִרוּמָה, בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אָמַר: מֵי חַטָּאת שֶׁנִּטְמְאוּ - הֲרֵי הֵן כְּאֵפֶר מִקְלֶה. אֵפֶר כָּשֵׁר שֶׁנִּתְעָרֵב בְּמַיִם פְּסוּלִין - מְטַמְּאִין אֶת הַכֹּהֵן וְאֶת הַתְּרוּמָה. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: מְטַמְּאִין הֵן מִשּׁוּם מַשְׁקֶה.

ב. כָּל הָרְאוּי לִיטַּמֵּא טָמֵא מֵת, אֲפִלּוּ טָמֵא - אֵינוֹ מַדֶּף, וְכָל שֶׁאֵינוֹ מַדֶּף לִתְרוּמָה - אֵינוֹ מַדֶּף לְחַטָּאת. וְלֹא חִדְּשׁוּ טֻמְאָה בְּחַטָּאת; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. מַעֲשֶׂה בְּשִׁמְעָיָה אִישׁ כְּפַר עוֹתְנַי, שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ לָגִין מָלֵא מֵי חַטָּאת, וְהִגִּיף אֶת הַדֶּלֶת שֶׁמַּפְתֵּחַ טָמֵא טָמֵא-מֵת תְּלוּיָה בָהּ, וּבָא וְשָׁאַל אֶת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וְאָמַר לוֹ: שִׁמְעָיָה! צֵא וְהַזֵּה אֶת מֵימֶיךָ. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֲפִלּוּ טָהוֹר

תּוֹסֶפְתָּא

יֵשׁ לוֹ מַדָּף. וּמַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ אַחַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אָמַר לוֹ: הַטָּהוֹר לְחַטָּאת שֶׁהִסִּיט אֶת הַמִּפְתֵּחַ שֶׁהוּא טָהוֹר לִתְרוּמָה, מַהוּ, טָמֵא אוֹ טָהוֹר? אָמַר לוֹ: טָמֵא. לָמָּה? שֶׁמָּא הָיְתָה בָּהּ טֻמְאָה יְשָׁנָה, אוֹ שֶׁמָּא יִשְׁכַּח וְיָסִיט אֶת הַדָּבָר הַטָּמֵא. אָמַר לוֹ: וְכִי אֵינוֹ אֶלָּא שֶׁהִסִּיטוֹ, אֲבָל נִרְאִין דְּבָרֶיךָ בְּדָבָר הָרָאוּי לְטַמֵּא מִדְרָס, שֶׁמָּא הָיְתָה בָּהּ טֻמְאָה יְשָׁנָה, אוֹ שֶׁמָּא יִשְׁכַּח וְיָסִיט אֶת הַדָּבָר הַטָּמֵא. הִשִּׁיאוֹ לְדָבָר אֶחָר, אָמַר לוֹ: יִשְׁמָעֵאל אָחִי! הֵיאַךְ אַתָּה קוֹרֵא "כִּי טוֹבִים דּוֹדֶיךָ מִיָּיִן" (שִׁיר הַשִּׁירִים א, ב), אוֹ "כִּי טוֹבִים דּוֹדַיִךְ מִיָּיִן". אָמַר לוֹ: טוֹבִים דּוֹדַיִךְ מִיָּיִן. אָמַר לוֹ: אֵין הַדָּבָר כֵּן, שֶׁהֲרֵי חֲבֵרוֹ מְלַמֵּד עָלָיו - "לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים". וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַטָּמֵא - מַדָּף, וְהַטָּהוֹר - אֵינוֹ מַדָּף. הַטָּמֵא שֶׁאָמְרוּ טָמֵא מֵת, וְלֹא טָמֵא מַדָּף, טָמֵא טָמֵא מֵת וְלֹא מַדָּף. רַבִּי אוֹמֵר: טָהוֹר לְחַטָּאת שֶׁהִסִּיט אֶת רַקּוֹ וּמֵימֵי רַגְלָיו שֶׁל טָהוֹר לִתְרוּמָה - טָמֵא. הִסִּיט אֶת דָּמוֹ - טָהוֹר. הִסִּיט אֶת הַשֶּׁרֶץ וְאֶת שִׁכְבַת זֶרַע, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא:

ג. קֻלָּל שֶׁל חַטָּאת שְׁנָתָנוּ עַל גַּבֵּי הַשֶּׁרֶץ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁאִם יִנָּטֵל הַשֶּׁרֶץ וְהַקֻּלָּל מַסִּיט, אֲבָל אִם יִנָּטֵל הַשֶּׁרֶץ וְהַקֻּלָּל עוֹמֵד, וַאֲפִלּוּ מֵת וּנְבֵלָה נוּגְעִין מֵאֲחוֹרָיו - טָהוֹר. נְתָנוֹ עַל גַּבֵּי מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְעַל גַּבֵּי חֶרֶס הַטָּמֵא - טָמֵא. נְתָנוֹ עַל גַּבֵּי אוֹכָלִין וּמַשְׁקִים, אוֹ עַל גַּבֵּי סֵפֶר תּוֹרָה, רַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין. הֶעֱבִירוֹ עַל גַּבֵּי תַנּוּר וְעַל גַּבֵּי נְבֵלָה וְעַל גַּבֵּי הַשֶּׁרֶץ, רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא. וּמוֹדֶה רַבִּי עֲקִיבָא הַזָּאָה שֶׁהֶעֱבִירָהּ עַל גַּבֵּי כְּלִי חֶרֶס - טָמֵא, אוֹ עַל גַּבֵּי מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב - טָמֵא, שֶׁהֵיא טְהוֹרָה, שֶׁאֵין לְךָ דָּבָר שֶׁמְּטַמֵּא מִלְמַעְלָה כְּלַמָּטָה אֶלָּא כַּזַּיִת מִן הַמֵּת וּשְׁאָר כָּל הַמַּאֲהִילִין:

ד. קֻלָּל שֶׁל חַטָּאת וְקֻלָּל שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּגְעוּ זֶה בָּזֶה - שְׁנֵיהֶן טְהוֹרִין. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: שֶׁל חַטָּאת טָמֵא. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים?

הַשָּׁלֵם

בְּשֶׁל אֶבֶן, אֲבָל בְּשֶׁל חֶרֶס הַכֹּל מוֹדִים בְּשֶׁל חַטָּאת שֶׁהוּא טָמֵא:

ה. קֻלָּל שֶׁל חַטָּאת וְלָגִין שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּגְעוּ זֶה בָּזֶה - שְׁנֵיהֶן טְהוֹרִין. בִּשְׁתֵּי יָדָיו - שְׁנֵיהֶן טְמֵאִין. בִּשְׁנֵי נְיָרוֹת - שְׁנֵיהֶן טְהוֹרִין. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: שֶׁל חַטָּאת - טָמֵא, שֶׁרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: זֶה הַכְּלָל, כָּל הַמְטַמֵּא מֵי חַטָּאת בְּמַגָּע - מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא, וְכָל שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא מֵי חַטָּאת בְּמַגָּע - אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא:

מַסֶּכֶת פָּרָה פָּרָק אֶחָד עָשָׂר

א. אֲזוֹב הַמִּכְשָׁר וְכֵלִים הַטְּהוֹרִים לְחַטָּאת - נִצּוֹלִין בְּצָמִיד פָּתִיל. כָּל סָפֵק טָהוֹר לִתְרוּמָה - טָהוֹר לְחַטָּאת. כָּל הַתָּלוּי לִתְרוּמָה - נִשְׂפָּךְ לְחַטָּאת. וְאִם עָשָׂה עַל גַּבָּיו טָהֳרוֹת תְּלוּיוֹת, חוּץ מִן הַיָּדַיִם, מִפְּנֵי שֶׁסָּפֵק מַיִם - טָהוֹר. הָרְעָדוֹת - טָהוֹר לִתְרוּמָה וְטָמֵא לְחַטָּאת. הָרְפָפוֹת - טְהוֹרוֹת לְקֹדֶשׁ לִתְרוּמָה וְלַחַטָּאת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הָרְעָדוֹת - טְמֵאוֹת לַחַטָּאת וּטְהוֹרוֹת לְקֹדֶשׁ וְלִתְרוּמָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אַף אֲנִי כָּךְ אָמַרְתִּי, אֲבָל חֲבֵרַי גָּזְרוּ עָלַי שֶׁאֶהְיֶה מוֹדֶה בָּהֶם בְּטָהֳרָה:

ב. דְּבֵלָה שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ מֵי חַטָּאת, נִטְלָהּ וַאֲכָלָהּ, אִם אֵין בָּהּ כַּבֵּיצָה בֵּין טְהוֹרָה בֵּין טְמֵאָה - טָהוֹר. אִם יֵשׁ בָּהּ כַּבֵּיצָה, בְּטֻמְאָה - טָמֵא, וּבְטָהוֹרָה - טָהוֹר, שֶׁאִם כֵּן אֵין טָהֳרָה לְחַטָּאת, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: נִטְמָא הַמִּזֶּה בְּמַיִם וְחָזַר הַמִּזֶּה וְטִמֵּא אֶת הַמַּיִם. נִטְמָא הָאָזוֹב וְחָזַר הָאָזוֹב וְטִמֵּא אֶת הַמַּיִם. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁתְּחִלָּתָהּ בְּכוּשׁ אוֹ בְּקִיסָם, אֲבָל נָטַל בְּיָדוֹ - נִטְמָא וְטִמֵּא אֶת מֵי חַטָּאת. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: אֵין הַטָּהוֹר לִתְרוּמָה מְטַמֵּא אֶת מֵי חַטָּאת, וְאֶת הַמִּזֶּה מֵי חַטָּאת, אֲפִלּוּ חַטָּאת, וְאֶת הַמִּזֶּה מֵי חַטָּאת:

ג. כָּל הַטָּעוּן בִּיאַת מַיִם, בֵּין מִדִּבְרֵי תוֹרָה בֵּין מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, קֹדֶם לְבִיאָתוֹ בַּמַּיִם - מְטַמֵּא אֶת מֵי חַטָּאת, וְאֶת אֲפִלּוּ חַטָּאת,

תוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

וְאֶת הַמַּזֶּה מֵי חַטָּאת בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מְשׁוּם רַבִּי טַרְפוֹן: נוֹטֵל טָמֵא כֵּלִים הַטְּהוֹרִים לְחַטָּאת בָּאֵסֶל וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ:

ד. אֲזוֹב שֶׁל אֲשֵׁרָה וְשֶׁל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וְשֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת - פָּסוּל. וְשֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה - לֹא יַזֶּה, וְאִם הִזָּה - פָּסוּל. וְשֶׁל תְּרוּמָה טְהוֹרָה - לֹא יַזֶּה, וְאִם הִזָּה - כָּשֵׁר. אֵין מַזִּין, לֹא בַּתַּמְרוּת, לֹא בַּיּוֹנְקוֹת, וְאִם הִזָּה בַּיּוֹנְקוֹת וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ - פָּטוּר. בַּתַּמְרוּת וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ - חַיָּב; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בַּתַּמְרוּת וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ - פָּטוּר. בַּיּוֹנְקוֹת וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ - חַיָּב. אֵלּוּ הֵן הַיּוֹנְקוֹת: גְּבָעוֹלִין שֶׁלֹּא גָמְרוּ. תְּמָרוֹת שֶׁלֹּא הֵנֵצוּ כָּל עִקָּר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: תְּמָרוֹת גְּבָעוֹלִין שֶׁלֹּא גָמְרוּ, וְיוֹנְקוֹת שֶׁלֹּא הֵנֵצוּ כָּל עִקָּר. לֹא נֶחְלְקוּ עַל הֲלָכָה אֶלָּא עַל הַלָּשׁוֹן (שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שׁוֹרְפִין עֲלֵיהֶן אֶת הַתְּרוּמָה וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן עַל טְמֵאַת מִקְדָּשׁ). הַנִּלְקָט לְחַטָּאת כַּנִּלְקָט לְאוֹכָלִין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה (וְרַבִּי יוֹסֵי) וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: כַּנִּלְקָט לָעֵצִים:

דברי הימים ב פרק ח

א וַיְהִי מִקֵּץ | עֶשְׂרִים שָׁנָה אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה
אֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־בֵּיתוֹ: **ב** וְהֶעָרִים אֲשֶׁר נָתַן
חוּרָם לִשְׁלֹמֹה בָּנָה שְׁלֹמֹה אֹתָם וַיּוֹשֶׁב שָׁם אֶת־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: **ג** וַיֵּלֶךְ שְׁלֹמֹה חֲמָת צוֹבָה וַיֶּחֱזַק
עָלֶיהָ: **ד** וַיִּבֶן אֶת־תַּדְמֹר בַּמִּדְבָּר וְאֵת כָּל־עָרֵי
הַמִּסְכְּנוֹת אֲשֶׁר בָּנָה בַּחֲמָת: **ה** וַיִּבֶן אֶת־בֵּית
חוֹרוֹן הָעֶלְיוֹן וְאֶת־בֵּית חוֹרוֹן הַתַּחְתּוֹן עָרֵי מָצוֹר
חוֹמוֹת דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ: **ו** וְאֶת־בַּעֲלָת וְאֵת כָּל־עָרֵי
הַמִּסְכְּנוֹת אֲשֶׁר הָיוּ לִשְׁלֹמֹה וְאֵת כָּל־עָרֵי הָרֶכֶב
וְאֵת עָרֵי הַפָּרָשִׁים וְאֵת | כָּל־חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר
חָשַׁק לִבְנוֹת בִּירוּשָׁלַ͏ִם וּבַלְּבָנוֹן וּבְכֹל אֶרֶץ
מֶמְשַׁלְתּוֹ: **ז** כָּל־הָעָם הַנּוֹתָר מִן־הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי
וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר לֹא מִיִּשְׂרָאֵל
הֵמָּה: **ח** מִן־בְּנֵיהֶם אֲשֶׁר נוֹתְרוּ אַחֲרֵיהֶם בָּאָרֶץ
אֲשֶׁר לֹא־כִלּוּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלֵם שְׁלֹמֹה לְמַס
עַד הַיּוֹם הַזֶּה: **ט** וּמִן־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר לֹא־נָתַן
שְׁלֹמֹה לַעֲבָדִים לִמְלַאכְתּוֹ כִּי־הֵמָּה אַנְשֵׁי
מִלְחָמָה וְשָׂרֵי שָׁלִישָׁיו וְשָׂרֵי רִכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו: {פ}
י וְאֵלֶּה שָׂרֵי הנציבים הַנִּצָּבִים אֲשֶׁר־לַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה חֲמִשִּׁים וּמָאתָיִם הָרֹדִים בָּעָם: **יא** וְאֶת־
בַּת־פַּרְעֹה הֶעֱלָה שְׁלֹמֹה מֵעִיר דָּוִיד לַבַּיִת אֲשֶׁר
בָּנָה־לָהּ כִּי אָמַר לֹא־תֵשֵׁב אִשָּׁה לִי בְּבֵית דָּוִיד
מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל כִּי־קֹדֶשׁ הֵמָּה אֲשֶׁר־בָּאָה אֲלֵיהֶם
אֲרוֹן יְהוָה: {פ}
יב אָז הֶעֱלָה שְׁלֹמֹה עֹלוֹת לַיהוָה עַל מִזְבַּח יְהוָה
אֲשֶׁר בָּנָה לִפְנֵי הָאוּלָם: **יג** וּבִדְבַר־יוֹם בְּיוֹם
לְהַעֲלוֹת כְּמִצְוַת מֹשֶׁה לַשַּׁבָּתוֹת וְלֶחָדָשִׁים
וְלַמּוֹעֲדוֹת שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה בְּחַג הַמַּצּוֹת
וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת: **יד** וַיַּעֲמֵד כְּמִשְׁפַּט
דָּוִיד־אָבִיו אֶת־מַחְלְקוֹת הַכֹּהֲנִים עַל־עֲבֹדָתָם
וְהַלְוִיִּם עַל־מִשְׁמְרוֹתָם לְהַלֵּל וּלְשָׁרֵת נֶגֶד
הַכֹּהֲנִים לִדְבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ וְהַשֹּׁעֲרִים בְּמַחְלְקוֹתָם
לְשַׁעַר וָשָׁעַר כִּי כֵן מִצְוַת דָּוִיד אִישׁ־
הָאֱלֹהִים: **טו** וְלֹא סָרוּ מִצְוַת הַמֶּלֶךְ עַל־הַכֹּהֲנִים
וְהַלְוִיִּם לְכָל־דָּבָר וְלָאֹצָרוֹת: **טז** וַתִּכֹּן כָּל־
מְלֶאכֶת שְׁלֹמֹה עַד־הַיּוֹם מוּסַד בֵּית־יְהוָה וְעַד־
כְּלֹתוֹ שָׁלֵם בֵּית יְהוָה: {ס} **יז** אָז הָלַךְ שְׁלֹמֹה
לְעֶצְיוֹן־גֶּבֶר וְאֶל־אֵילוֹת עַל־שְׂפַת הַיָּם בְּאֶרֶץ
אֱדוֹם: **יח** וַיִּשְׁלַח־לוֹ חוּרָם בְּיַד־עֲבָדָיו
אוניות אֳנִיּוֹת וַעֲבָדִים יֹדְעֵי יָם וַיָּבֹאוּ עִם־עַבְדֵי
שְׁלֹמֹה אוֹפִירָה וַיִּקְחוּ מִשָּׁם אַרְבַּע־מֵאוֹת
וַחֲמִשִּׁים כִּכַּר זָהָב וַיָּבִיאוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה: {פ}

דברי הימים ב פרק ט

א וּמַלְכַּת־שְׁבָא שָׁמְעָה֙ אֶת־שֵׁמַע שְׁלֹמֹה֙ וַתָּבוֹא
לְנַסּוֹת֙ אֶת־שְׁלֹמֹה בְּחִידוֹת בִּירוּשָׁלַ͏ִם בְּחַיִל כָּבֵד
מְאֹד֮ וּגְמַלִּים נֹשְׂאִים בְּשָׂמִים וְזָהָב לָרֹב וְאֶבֶן
יְקָרָה וַתָּבוֹא֒ אֶל־שְׁלֹמֹה וַתְּדַבֵּר עִמּוֹ֒ אֵת כָּל־
אֲשֶׁר הָיָה עִם־לְבָבָהּ: **ב** וַיַּגֶּד־לָהּ שְׁלֹמֹה אֶת־כָּל־
דְּבָרֶיהָ וְלֹא־נֶעְלַם דָּבָר֙ מִשְׁלֹמֹה֙ אֲשֶׁר לֹא הִגִּיד
לָהּ: **ג** וַתֵּרֶא֙ מַלְכַּת־שְׁבָא֙ אֵת חָכְמַת שְׁלֹמֹה֙
וְהַבַּ֣יִת אֲשֶׁר בָּנָה: **ד** וּמַאֲכַל שֻׁלְחָנוֹ֙ וּמוֹשַׁב
עֲבָדָיו֙ וּמַעֲמַד מְשָׁרְתָיו֙ וּמַלְבּוּשֵׁיהֶם֙ וּמַשְׁקָיו֙
וּמַלְבּוּשֵׁיהֶם֙ וַעֲלִיָּתוֹ֙ אֲשֶׁר יַעֲלֶה בֵּית יְהוָה֙ וְלֹא־
הָיָה עוֹד בָּהּ רוּחַ: **ה** וַתֹּאמֶר֙ אֶל־הַמֶּלֶךְ֙ אֱמֶת֙
הַדָּבָר֙ אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי֙ בְּאַרְצִי֙ עַל־דְּבָרֶיךָ֙ וְעַל־
חָכְמָתֶךָ: **ו** וְלֹא־הֶאֱמַנְתִּי לְדִבְרֵיהֶם֙ עַד אֲשֶׁר־
בָּאתִי֙ וַתִּרְאֶינָה עֵינַ֔י וְהִנֵּה֙ לֹא הֻגַּד־לִ֣י חֲצִי

מַרְבִּית חָכְמָתֶךָ יְסַפְּתָ עַל־הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר
שָׁמָעְתִּי: **ז** אַשְׁרֵי אֲנָשֶׁיךָ וְאַשְׁרֵי עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה
הָעֹמְדִים לְפָנֶיךָ תָּמִיד וְשֹׁמְעִים אֶת־
חָכְמָתֶךָ: **ח** יְהִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּרוּךְ אֲשֶׁר | חָפֵץ
בְּךָ לְתִתְּךָ עַל־כִּסְאוֹ לְמֶלֶךְ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּאַהֲבַת אֱלֹהֶיךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל לְהַעֲמִידוֹ לְעוֹלָם
וַיִּתֶּנְךָ עֲלֵיהֶם לְמֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט
וּצְדָקָה: **ט** וַתִּתֵּן לַמֶּלֶךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים | כִּכַּר זָהָב
וּבְשָׂמִים לָרֹב מְאֹד וְאֶבֶן יְקָרָה וְלֹא הָיָה כַּבֹּשֶׂם
הַהוּא אֲשֶׁר־נָתְנָה מַלְכַּת־שְׁבָא לַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה: **י** וְגַם־עַבְדֵי חירם חוּרָם וְעַבְדֵי שְׁלֹמֹה
אֲשֶׁר־הֵבִיאוּ זָהָב מֵאוֹפִיר הֵבִיאוּ עֲצֵי אַלְגּוּמִּים
וְאֶבֶן יְקָרָה: **יא** וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ אֶת־עֲצֵי הָאַלְגּוּמִּים
מְסִלּוֹת לְבֵית־יְהוָה וּלְבֵית הַמֶּלֶךְ וְכִנֹּרוֹת וּנְבָלִים
לַשָּׁרִים וְלֹא־נִרְאוּ כָהֵם לְפָנִים בְּאֶרֶץ
יְהוּדָה: **יב** וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נָתַן לְמַלְכַּת־שְׁבָא אֶת־
כָּל־חֶפְצָהּ אֲשֶׁר שָׁאֲלָה מִלְּבַד אֲשֶׁר־הֵבִיאָה אֶל־
הַמֶּלֶךְ וַתֵּהָפֶךְ וַתֵּלֶךְ לְאַרְצָהּ הִיא וַעֲבָדֶיהָ: {פ}
יג וַיְהִי מִשְׁקַל הַזָּהָב אֲשֶׁר־בָּא לִשְׁלֹמֹה בְּשָׁנָה
אַחַת שֵׁשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְשֵׁשׁ כִּכְּרֵי זָהָב: **יד** לִבַּד
מֵאַנְשֵׁי הַתָּרִים וְהַסֹּחֲרִים מְבִיאִים וְכָל־מַלְכֵי
עֲרַב וּפַחוֹת הָאָרֶץ מְבִיאִים זָהָב וָכֶסֶף
לִשְׁלֹמֹה: **טו** וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מָאתַיִם צִנָּה
זָהָב שָׁחוּט שֵׁשׁ מֵאוֹת זָהָב שָׁחוּט יַעֲלֶה עַל־
הַצִּנָּה הָאֶחָת: **טז** וּשְׁלֹשׁ־מֵאוֹת מָגִנִּים זָהָב
שָׁחוּט שְׁלֹשׁ מֵאוֹת זָהָב יַעֲלֶה עַל־הַמָּגֵן הָאֶחָת
וַיִּתְּנֵם הַמֶּלֶךְ בְּבֵית יַעַר הַלְּבָנוֹן: **יז** וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ
כִּסֵּא־שֵׁן גָּדוֹל וַיְצַפֵּהוּ זָהָב טָהוֹר: **יח** וְשֵׁשׁ
מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא וְכֶבֶשׁ בַּזָּהָב לַכִּסֵּא מֻאָחָזִים וְיָדוֹת
מִזֶּה וּמִזֶּה עַל־מְקוֹם הַשָּׁבֶת וּשְׁנַיִם אֲרָיוֹת
עֹמְדִים אֶצֶל הַיָּדוֹת: **יט** וּשְׁנֵים עָשָׂר אֲרָיוֹת
עֹמְדִים שָׁם עַל־שֵׁשׁ הַמַּעֲלוֹת מִזֶּה וּמִזֶּה לֹא־
נַעֲשָׂה כֵן לְכָל־מַמְלָכָה: **כ** וְכֹל כְּלֵי מַשְׁקֵה הַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה זָהָב וְכֹל כְּלֵי בֵּית־יַעַר הַלְּבָנוֹן זָהָב סָגוּר
אֵין כֶּסֶף נֶחְשָׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה לִמְאוּמָה: **כא** כִּי־
אֳנִיּוֹת לַמֶּלֶךְ הֹלְכוֹת תַּרְשִׁישׁ עִם עַבְדֵי חוּרָם
אַחַת לְשָׁלוֹשׁ שָׁנִים תָּבוֹאנָה | אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ
נֹשְׂאוֹת זָהָב וָכֶסֶף שֶׁנְהַבִּים וְקוֹפִים וְתוּכִיִּים: {פ}
כב וַיִּגְדַּל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מִכֹּל מַלְכֵי הָאָרֶץ לְעֹשֶׁר
וְחָכְמָה: **כג** וְכֹל מַלְכֵי הָאָרֶץ מְבַקְשִׁים אֶת־פְּנֵי
שְׁלֹמֹה לִשְׁמֹעַ אֶת־חָכְמָתוֹ אֲשֶׁר־נָתַן הָאֱלֹהִים
בִּלְבּוֹ: **כד** וְהֵם מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ כְּלֵי כֶסֶף
וּכְלֵי זָהָב וּשְׂלָמוֹת נֶשֶׁק וּבְשָׂמִים סוּסִים וּפְרָדִים
דְּבַר־שָׁנָה בְּשָׁנָה: {ס} **כה** וַיְהִי לִשְׁלֹמֹה אַרְבַּעַת
אַלְפֵי אֻרְוֹת סוּסִים וּמַרְכָּבוֹת וּשְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף
פָּרָשִׁים וַיַּנִּיחֵם בְּעָרֵי הָרֶכֶב וְעִם־הַמֶּלֶךְ
בִּירוּשָׁלָם: **כו** וַיְהִי מוֹשֵׁל בְּכָל־הַמְּלָכִים מִן־הַנָּהָר
וְעַד־אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְעַד גְּבוּל מִצְרָיִם: **כז** וַיִּתֵּן
הַמֶּלֶךְ אֶת־הַכֶּסֶף בִּירוּשָׁלַם כָּאֲבָנִים וְאֶת
הָאַרְזִים נָתַן כַּשִּׁקְמִים אֲשֶׁר־בַּשְּׁפֵלָה
לָרֹב: **כח** וּמוֹצִיאִים סוּסִים מִמִּצְרַיִם לִשְׁלֹמֹה
וּמִכָּל־הָאֲרָצוֹת: **כט** וּשְׁאָר דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה
הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרוֹנִים הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־
דִּבְרֵי נָתָן הַנָּבִיא וְעַל־נְבוּאַת אֲחִיָּה הַשִּׁילוֹנִי
וּבְחֲזוֹת יעדי יְעִדּוֹ הַחוֹזֶה עַל־יָרָבְעָם בֶּן־
נְבָט: **ל** וַיִּמְלֹךְ שְׁלֹמֹה בִּירוּשָׁלַם עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל
אַרְבָּעִים שָׁנָה: **לא** וַיִּשְׁכַּב שְׁלֹמֹה עִם־אֲבֹתָיו
וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּעִיר דָּוִיד אָבִיו וַיִּמְלֹךְ רְחַבְעָם בְּנוֹ
תַּחְתָּיו: {פ}

דברי הימים ב פרק י

א וַיֵּלֶךְ רְחַבְעָם שְׁכֶם כִּי שְׁכֶם בָּאוּ כָל־יִשְׂרָאֵל
לְהַמְלִיךְ אֹתוֹ׃ **ב** וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט
וְהוּא בְּמִצְרַיִם אֲשֶׁר בָּרַח מִפְּנֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ
וַיֵּשֶׁב יָרָבְעָם מִמִּצְרָיִם׃ **ג** וַיִּשְׁלְחוּ וַיִּקְרְאוּ־לוֹ
וַיָּבֹא יָרָבְעָם וְכָל־יִשְׂרָאֵל וַיְדַבְּרוּ אֶל־רְחַבְעָם
לֵאמֹר׃ **ד** אָבִיךָ הִקְשָׁה אֶת־עֻלֵּנוּ וְעַתָּה הָקֵל
מֵעֲבוֹדַת אָבִיךָ הַקָּשָׁה וּמֵעֻלּוֹ הַכָּבֵד אֲשֶׁר־נָתַן
עָלֵינוּ וְנַעַבְדֶךָּ׃ **ה** וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים
וְשׁוּבוּ אֵלָי וַיֵּלֶךְ הָעָם׃ {ס} **ו** וַיִּוָּעַץ הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם
אֶת־הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר־הָיוּ עֹמְדִים לִפְנֵי שְׁלֹמֹה אָבִיו
בִּהְיֹתוֹ חַי לֵאמֹר אֵיךְ אַתֶּם נוֹעָצִים לְהָשִׁיב לָעָם־
הַזֶּה דָּבָר׃ **ז** וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו לֵאמֹר אִם־תִּהְיֶה לְטוֹב
לָהָעָם הַזֶּה וּרְצִיתָם וְדִבַּרְתָּ אֲלֵהֶם דְּבָרִים טוֹבִים
וְהָיוּ לְךָ עֲבָדִים כָּל־הַיָּמִים׃ **ח** וַיַּעֲזֹב אֶת־עֲצַת
הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר יְעָצֻהוּ וַיִּוָּעַץ אֶת־הַיְלָדִים אֲשֶׁר
גָּדְלוּ אִתּוֹ הָעֹמְדִים לְפָנָיו׃ **ט** וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מָה
אַתֶּם נוֹעָצִים וְנָשִׁיב דָּבָר אֶת־הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר
דִּבְּרוּ אֵלַי לֵאמֹר הָקֵל מִן־הָעֹל אֲשֶׁר־נָתַן אָבִיךָ
עָלֵינוּ׃ **י** וַיְדַבְּרוּ אִתּוֹ הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ אִתּוֹ
לֵאמֹר כֹּה־תֹאמַר לָעָם אֲשֶׁר־דִּבְּרוּ אֵלֶיךָ לֵאמֹר
אָבִיךָ הִכְבִּיד אֶת־עֻלֵּנוּ וְאַתָּה הָקֶל מֵעָלֵינוּ כֹּה
תֹאמַר אֲלֵהֶם קָטָנִּי עָבֶה מָמָתְנֵי אָבִי׃ **יא** וְעַתָּה
אָבִי הֶעְמִיס עֲלֵיכֶם עֹל כָּבֵד וַאֲנִי אוֹסִיף עַל־
עֻלְּכֶם אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים וַאֲנִי בָּעַקְרַבִּים׃
{פ}

יב וַיָּבֹא יָרָבְעָם וְכָל־הָעָם אֶל־רְחַבְעָם בַּיּוֹם
הַשְּׁלִשִׁי כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר שׁוּבוּ אֵלַי בַּיּוֹם
הַשְּׁלִשִׁי׃ **יג** וַיַּעֲנֵם הַמֶּלֶךְ קָשָׁה וַיַּעֲזֹב הַמֶּלֶךְ
רְחַבְעָם אֶת עֲצַת הַזְּקֵנִים׃ **יד** וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם
כַּעֲצַת הַיְלָדִים לֵאמֹר אַכְבִּיד אֲנִי אֶת־עֻלְּכֶם וַאֲנִי
אוֹסִיף עָלָיו אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים וַאֲנִי
בָּעַקְרַבִּים׃ **טו** וְלֹא־שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶל־הָעָם כִּי־
הָיְתָה נְסִבָּה מֵעִם הָאֱלֹהִים לְמַעַן הָקִים יְהוָה
אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד אֲחִיָּהוּ הַשִּׁלוֹנִי אֶל־
יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט׃ **טז** וְכָל־יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־שָׁמַע
הַמֶּלֶךְ לָהֶם וַיָּשִׁיבוּ הָעָם אֶת־הַמֶּלֶךְ | לֵאמֹר מַה־
לָּנוּ חֵלֶק בְּדָוִיד וְלֹא־נַחֲלָה בְּבֶן־יִשַׁי אִישׁ לְאָהָלֶיךָ
יִשְׂרָאֵל עַתָּה רְאֵה בֵיתְךָ דָּוִיד וַיֵּלֶךְ כָּל־יִשְׂרָאֵל
לְאָהָלָיו׃ {ס} **יז** וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים בְּעָרֵי
יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ עֲלֵיהֶם רְחַבְעָם׃ **יח** וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ
רְחַבְעָם אֶת־הֲדֹרָם אֲשֶׁר עַל־הַמַּס וַיִּרְגְּמוּ־בוֹ
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶבֶן וַיָּמֹת {ס} וְהַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם
הִתְאַמֵּץ לַעֲלוֹת בַּמֶּרְכָּבָה לָנוּס יְרוּשָׁלָם׃
{ס} **יט** וַיִּפְשְׁעוּ יִשְׂרָאֵל בְּבֵית דָּוִיד עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

דברי הימים ב פרק יא

א וַיָּבֹא רְחַבְעָם יְרוּשָׁלַ͏ִם וַיְקַהֵל אֶת־בֵּית יְהוּדָה
וּבִנְיָמִן מֵאָה וּשְׁמוֹנִים אֶלֶף בָּחוּר עֹשֵׂה מִלְחָמָה
לְהִלָּחֵם עִם־יִשְׂרָאֵל לְהָשִׁיב אֶת־הַמַּמְלָכָה
לִרְחַבְעָם׃ {פ}

ב וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־שְׁמַעְיָהוּ אִישׁ־הָאֱלֹהִים
לֵאמֹר׃ **ג** אֱמֹר אֶל־רְחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ
יְהוּדָה וְאֶל כָּל־יִשְׂרָאֵל בִּיהוּדָה וּבִנְיָמִן
לֵאמֹר׃ **ד** כֹּה אָמַר יְהוָה לֹא־תַעֲלוּ וְלֹא־תִלָּחֲמוּ
עִם־אֲחֵיכֶם שׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ כִּי מֵאִתִּי נִהְיָה
הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־דִּבְרֵי יְהוָה וַיָּשֻׁבוּ מִלֶּכֶת
אֶל־יָרָבְעָם׃ {פ}

ה וַיֵּשֶׁב רְחַבְעָם בִּירוּשָׁלַ͏ִם וַיִּבֶן עָרִים לְמָצוֹר

בִּיהוּדָה: **ו** וַיִּבֶן אֶת־בֵּית־לֶחֶם וְאֶת־עִיטָם וְאֶת־
תְּקוֹעַ: **ז** וְאֶת־בֵּית־צוּר וְאֶת־שׂוֹכוֹ וְאֶת־
עֲדֻלָּם: **ח** וְאֶת־גַּת וְאֶת־מָרֵשָׁה וְאֶת־
זִיף: **ט** וְאֶת־אֲדוֹרַיִם וְאֶת־לָכִישׁ וְאֶת־
עֲזֵקָה: **י** וְאֶת־צָרְעָה וְאֶת־אַיָּלוֹן וְאֶת־חֶבְרוֹן
אֲשֶׁר בִּיהוּדָה וּבְבִנְיָמִן עָרֵי מִצְרוֹת: **יא** וַיְחַזֵּק
אֶת־הַמְצוּרוֹת וַיִּתֵּן בָּהֶם נְגִידִים וְאֹצְרוֹת מַאֲכָל
וְשֶׁמֶן וָיָיִן: **יב** וּבְכָל־עִיר וָעִיר צִנּוֹת וּרְמָחִים
וַיְחַזְּקֵם לְהַרְבֵּה מְאֹד וַיְהִי־לוֹ יְהוּדָה וּבִנְיָמִן:
{ס} **יג** וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֲשֶׁר בְּכָל־יִשְׂרָאֵל
הֻתְיַצְּבוּ עָלָיו מִכָּל־גְּבוּלָם: **יד** כִּי־עָזְבוּ הַלְוִיִּם
אֶת־מִגְרְשֵׁיהֶם וַאֲחֻזָּתָם וַיֵּלְכוּ לִיהוּדָה וְלִירוּשָׁלִָם
כִּי־הִזְנִיחָם יָרָבְעָם וּבָנָיו מִכַּהֵן
לַיהוָה: **טו** וַיַּעֲמֶד־לוֹ כֹּהֲנִים לַבָּמוֹת וְלַשְּׂעִירִים
וְלָעֲגָלִים אֲשֶׁר עָשָׂה: **טז** וְאַחֲרֵיהֶם מִכֹּל שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל הַנֹּתְנִים אֶת־לְבָבָם לְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּאוּ יְרוּשָׁלִַם לִזְבֹּחַ לַיהוָה אֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵיהֶם: **יז** וַיְחַזְקוּ אֶת־מַלְכוּת יְהוּדָה וַיְאַמְּצוּ
אֶת־רַחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה לְשָׁנִים שָׁלוֹשׁ כִּי הָלְכוּ
בְּדֶרֶךְ דָּוִיד וּשְׁלֹמֹה לְשָׁנִים שָׁלוֹשׁ: **יח** וַיִּקַּח־לוֹ
רַחַבְעָם אִשָּׁה אֶת־מָחֲלַת בן־בַּת־ יְרִימוֹת בֶּן־
דָּוִיד אֲבִיחַיִל בַּת־אֱלִיאָב בֶּן־יִשָׁי: **יט** וַתֵּלֶד לוֹ
בָנִים אֶת־יְעוּשׁ וְאֶת־שְׁמַרְיָה וְאֶת־
זָהַם: **כ** וְאַחֲרֶיהָ לָקַח אֶת־מַעֲכָה בַּת־אַבְשָׁלוֹם
וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־אֲבִיָּה וְאֶת־עַתַּי וְאֶת־זִיזָא וְאֶת־
שְׁלֹמִית: **כא** וַיֶּאֱהַב רַחַבְעָם אֶת־מַעֲכָה בַּת־
אַבְשָׁלוֹם מִכָּל־נָשָׁיו וּפִילַגְשָׁיו כִּי נָשִׁים שְׁמוֹנֶה־
עֶשְׂרֵה נָשָׂא וּפִילַגְשִׁים שִׁשִּׁים וַיּוֹלֶד עֶשְׂרִים
וּשְׁמוֹנָה בָּנִים וְשִׁשִּׁים בָּנוֹת: **כב** וַיַּעֲמֶד לָרְאשׁ
רַחַבְעָם אֶת־אֲבִיָּה בֶּן־מַעֲכָה לְנָגִיד בְּאֶחָיו כִּי
לְהַמְלִיכוֹ: **כג** וַיָּבֶן וַיִּפְרֹץ מִכָּל־בָּנָיו לְכָל־אַרְצוֹת
יְהוּדָה וּבִנְיָמִן לְכֹל עָרֵי הַמִּצְרוֹת וַיִּתֵּן לָהֶם הַמָּזוֹן
לָרֹב וַיִּשְׁאַל הֲמוֹן נָשִׁים:

דברי הימים ב פרק יב

א וַיְהִי כְּהָכִין מַלְכוּת רְחַבְעָם וּכְחָזְקָתוֹ עָזַב אֶת־
תּוֹרַת יְהוָה וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ: {פ}
ב וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם עָלָה
שִׁישַׁק מֶלֶךְ־מִצְרַיִם עַל־יְרוּשָׁלִַם כִּי מָעֲלוּ
בַּיהוָה: **ג** בְּאֶלֶף וּמָאתַיִם רֶכֶב וּבְשִׁשִּׁים אֶלֶף
פָּרָשִׁים וְאֵין מִסְפָּר לָעָם אֲשֶׁר־בָּאוּ עִמּוֹ מִמִּצְרַיִם
לוּבִים סֻכִּיִּים וְכוּשִׁים: **ד** וַיִּלְכֹּד אֶת־עָרֵי הַמְּצֻרוֹת
אֲשֶׁר לִיהוּדָה וַיָּבֹא עַד־יְרוּשָׁלִָם: {ס} **ה** וּשְׁמַעְיָה
הַנָּבִיא בָּא אֶל־רְחַבְעָם וְשָׂרֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר־נֶאֶסְפוּ
אֶל־יְרוּשָׁלִַם מִפְּנֵי שִׁישַׁק וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה־אָמַר
יְהוָה אַתֶּם עֲזַבְתֶּם אוֹתִי וְאַף־אֲנִי עָזַבְתִּי אֶתְכֶם
בְּיַד־שִׁישָׁק: **ו** וַיִּכָּנְעוּ שָׂרֵי־יִשְׂרָאֵל וְהַמֶּלֶךְ
וַיֹּאמְרוּ צַדִּיק | יְהוָה: **ז** וּבִרְאוֹת יְהוָה כִּי נִכְנָעוּ
הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־שְׁמַעְיָה | לֵאמֹר נִכְנָעוּ לֹא
אַשְׁחִיתֵם וְנָתַתִּי לָהֶם כִּמְעַט לִפְלֵיטָה וְלֹא־תִתַּךְ
חֲמָתִי בִּירוּשָׁלִַם בְּיַד־שִׁישָׁק: **ח** כִּי יִהְיוּ־לוֹ
לַעֲבָדִים וְיֵדְעוּ עֲבֹדָתִי וַעֲבֹדַת מַמְלְכוֹת
הָאֲרָצוֹת: {ס} **ט** וַיַּעַל שִׁישַׁק מֶלֶךְ־מִצְרַיִם עַל־
יְרוּשָׁלִַם וַיִּקַּח אֶת־אֹצְרוֹת בֵּית־יְהוָה וְאֶת־
אֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ אֶת־הַכֹּל לָקָח וַיִּקַּח אֶת־מָגִנֵּי
הַזָּהָב אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה: **י** וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם
תַּחְתֵּיהֶם מָגִנֵּי נְחֹשֶׁת וְהִפְקִיד עַל־יַד שָׂרֵי הָרָצִים
הַשֹּׁמְרִים פֶּתַח בֵּית הַמֶּלֶךְ: **יא** וַיְהִי מִדֵּי־בוֹא
הַמֶּלֶךְ בֵּית יְהוָה בָּאוּ הָרָצִים וְנָשָׂאוּם וֶהֱשִׁבוּם
אֶל־תָּא הָרָצִים: **יב** וּבְהַכָּנְעוֹ שָׁב מִמֶּנּוּ אַף־יְהוָה

וְלֹא לְהַשְׁחִית לְכָלָה וְגַם בִּיהוּדָה הָיָה דְּבָרִים
טוֹבִים: {ס} **יג** וַיִּתְחַזֵּק הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם בִּירוּשָׁלִַם
וַיִּמְלֹךְ כִּי בֶן־אַרְבָּעִים וְאַחַת שָׁנָה רְחַבְעָם בְּמָלְכוֹ
וּשְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה | מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם הָעִיר אֲשֶׁר־
בָּחַר יְהוָה לָשׂוּם אֶת־שְׁמוֹ שָׁם מִכֹּל שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמֹּנִית: **יד** וַיַּעַשׂ הָרַע
כִּי לֹא הֵכִין לִבּוֹ לִדְרוֹשׁ אֶת־יְהוָה: {ס} **טו** וְדִבְרֵי
רְחַבְעָם הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרוֹנִים הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים
בְּדִבְרֵי שְׁמַעְיָה הַנָּבִיא וְעִדּוֹ הַחוֹזֶה לְהִתְיַחֵשׂ
וּמִלְחֲמוֹת רְחַבְעָם וְיָרָבְעָם כָּל־
הַיָּמִים: **טז** וַיִּשְׁכַּב רְחַבְעָם עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר
בְּעִיר דָּוִיד וַיִּמְלֹךְ אֲבִיָּה בְנוֹ תַּחְתָּיו: {פ}

דברי הימים ב פרק יג

א בִּשְׁנַת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לַמֶּלֶךְ יָרָבְעָם וַיִּמְלֹךְ
אֲבִיָּה עַל־יְהוּדָה: **ב** שָׁלוֹשׁ שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם
וְשֵׁם אִמּוֹ מִיכָיְהוּ בַת־אוּרִיאֵל מִן־גִּבְעָה וּמִלְחָמָה
הָיְתָה בֵּין אֲבִיָּה וּבֵין יָרָבְעָם: **ג** וַיֶּאְסֹר אֲבִיָּה אֶת־
הַמִּלְחָמָה בְּחַיִל גִּבּוֹרֵי מִלְחָמָה אַרְבַּע־מֵאוֹת
אֶלֶף אִישׁ בָּחוּר {ס} וְיָרָבְעָם עָרַךְ עִמּוֹ מִלְחָמָה
בִּשְׁמוֹנֶה מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ בָּחוּר גִּבּוֹר חָיִל:
{ס} **ד** וַיָּקָם אֲבִיָּה מֵעַל לְהַר צְמָרַיִם אֲשֶׁר בְּהַר
אֶפְרָיִם וַיֹּאמֶר שִׁמָעוּנִי יָרָבְעָם וְכָל־
יִשְׂרָאֵל: **ה** הֲלֹא לָכֶם לָדַעַת כִּי יְהוָה | אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל נָתַן מַמְלָכָה לְדָוִיד עַל־יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם לוֹ
וּלְבָנָיו בְּרִית מֶלַח: {פ}
ו וַיָּקָם יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט עֶבֶד שְׁלֹמֹה בֶּן־דָּוִיד
וַיִּמְרֹד עַל־אֲדֹנָיו: **ז** וַיִּקָּבְצוּ עָלָיו אֲנָשִׁים רֵקִים
בְּנֵי בְלִיַּעַל וַיִּתְאַמְּצוּ עַל־רְחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה
וּרְחַבְעָם הָיָה נַעַר וְרַךְ־לֵבָב וְלֹא הִתְחַזַּק

לִפְנֵיהֶם: **ח** וְעַתָּה | אַתֶּם אֹמְרִים לְהִתְחַזֵּק לִפְנֵי
מַמְלֶכֶת יְהוָה בְּיַד בְּנֵי דָוִיד וְאַתֶּם הָמוֹן רָב
וְעִמָּכֶם עֶגְלֵי זָהָב אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם יָרָבְעָם
לֵאלֹהִים: **ט** הֲלֹא הִדַּחְתֶּם אֶת־כְּהֲנֵי יְהוָה אֶת־
בְּנֵי אַהֲרֹן וְהַלְוִיִּם וַתַּעֲשׂוּ לָכֶם כְּהֲנִים כְּעַמֵּי
הָאֲרָצוֹת כָּל־הַבָּא לְמַלֵּא יָדוֹ בְּפַר בֶּן־בָּקָר וְאֵילִם
שִׁבְעָה וְהָיָה כֹהֵן לְלֹא אֱלֹהִים: {ס} **י** וַאֲנַחְנוּ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא עֲזַבְנֵהוּ וְכֹהֲנִים מְשָׁרְתִים
לַיהוָה בְּנֵי אַהֲרֹן וְהַלְוִיִּם בַּמְלָאכֶת: **יא** וּמַקְטִרִים
לַיהוָה עֹלוֹת בַּבֹּקֶר־בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב־בָּעֶרֶב
וּקְטֹרֶת־סַמִּים וּמַעֲרֶכֶת לֶחֶם עַל־הַשֻּׁלְחָן הַטָּהוֹר
וּמְנוֹרַת הַזָּהָב וְנֵרֹתֶיהָ לְבָעֵר בָּעֶרֶב בָּעֶרֶב כִּי־
שֹׁמְרִים אֲנַחְנוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאַתֶּם
עֲזַבְתֶּם אֹתוֹ: **יב** וְהִנֵּה עִמָּנוּ בָרֹאשׁ הָאֱלֹהִים |
וְכֹהֲנָיו וַחֲצֹצְרוֹת הַתְּרוּעָה לְהָרִיעַ עֲלֵיכֶם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אַל־תִּלָּחֲמוּ עִם־יְהוָה אֱלֹהֵי־אֲבֹתֵיכֶם כִּי־
לֹא תַצְלִיחוּ: **יג** וְיָרָבְעָם הֵסֵב אֶת־הַמַּאְרָב לָבוֹא
מֵאֲחֲרֵיהֶם וַיִּהְיוּ לִפְנֵי יְהוּדָה וְהַמַּאְרָב
מֵאֲחֲרֵיהֶם: **יד** וַיִּפְנוּ יְהוּדָה וְהִנֵּה לָהֶם הַמִּלְחָמָה
פָּנִים וְאָחוֹר וַיִּצְעֲקוּ לַיהוָה וְהַכֹּהֲנִים
מחצצרים מַחְצְרִים בַּחֲצֹצְרוֹת: **טו** וַיָּרִיעוּ אִישׁ
יְהוּדָה וַיְהִי בְּהָרִיעַ אִישׁ יְהוּדָה וְהָאֱלֹהִים נָגַף
אֶת־יָרָבְעָם וְכָל־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי אֲבִיָּה
וְיהוּדָה: **טז** וַיָּנוּסוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי יְהוּדָה וַיִּתְּנֵם
אֱלֹהִים בְּיָדָם: **יז** וַיַּכּוּ בָהֶם אֲבִיָּה וְעַמּוֹ מַכָּה רַבָּה
וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים מִיִּשְׂרָאֵל חֲמֵשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ
בָּחוּר: **יח** וַיִּכָּנְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בָּעֵת הַהִיא וַיֶּאְמְצוּ
בְּנֵי יְהוּדָה כִּי נִשְׁעֲנוּ עַל־יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵיהֶם: **יט** וַיִּרְדֹּף אֲבִיָּה אַחֲרֵי יָרָבְעָם וַיִּלְכֹּד
מִמֶּנּוּ עָרִים אֶת־בֵּית־אֵל וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־יְשָׁנָה

וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־עפרון עֶפְרֵין וּבְנֹתֶיהָ: **כ** וְלֹא־
עָצַר כֹּחַ־יָרְבְעָם עוֹד בִּימֵי אֲבִיָּהוּ וַיִּגְּפֵהוּ יְהוָה
וַיָּמֹת: {פ}
כא וַיִּתְחַזֵּק אֲבִיָּהוּ וַיִּשָּׂא־לוֹ נָשִׁים אַרְבַּע עֶשְׂרֵה
וַיּוֹלֶד עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם בָּנִים וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה
בָּנוֹת: **כב** וְיֶתֶר דִּבְרֵי אֲבִיָּה וּדְרָכָיו וּדְבָרָיו
כְּתוּבִּים בְּמִדְרַשׁ הַנָּבִיא עִדּוֹ: **כג** וַיִּשְׁכַּב אֲבִיָּה
עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּעִיר דָּוִיד וַיִּמְלֹךְ אָסָא
בְנוֹ תַּחְתָּיו בִּימָיו שָׁקְטָה הָאָרֶץ עֶשֶׂר שָׁנִים: {פ}

דברי הימים ב פרק יד

א וַיַּעַשׂ אָסָא הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה
אֱלֹהָיו: **ב** וַיָּסַר אֶת־מִזְבְּחוֹת הַנֵּכָר וְהַבָּמוֹת
וַיְשַׁבֵּר אֶת־הַמַּצֵּבוֹת וַיְגַדַּע אֶת־
הָאֲשֵׁרִים: **ג** וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה לִדְרוֹשׁ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וְלַעֲשׂוֹת הַתּוֹרָה
וְהַמִּצְוָה: **ד** וַיָּסַר מִכָּל־עָרֵי יְהוּדָה אֶת־הַבָּמוֹת
וְאֶת־הַחַמָּנִים וַתִּשְׁקֹט הַמַּמְלָכָה לְפָנָיו: **ה** וַיִּבֶן
עָרֵי מְצוּרָה בִּיהוּדָה כִּי־שָׁקְטָה הָאָרֶץ וְאֵין־עִמּוֹ
מִלְחָמָה בַּשָּׁנִים הָאֵלֶּה כִּי־הֵנִיחַ יְהוָה
לוֹ: **ו** וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה נִבְנֶה | אֶת־הֶעָרִים הָאֵלֶּה
וְנָסֵב חוֹמָה וּמִגְדָּלִים דְּלָתַיִם וּבְרִיחִים עוֹדֶנּוּ
הָאָרֶץ לְפָנֵינוּ כִּי דָרַשְׁנוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דָּרַשְׁנוּ
וַיָּנַח לָנוּ מִסָּבִיב וַיִּבְנוּ וַיַּצְלִיחוּ: {פ}
ז וַיְהִי לְאָסָא חַיִל נֹשֵׂא צִנָּה וָרֹמַח מִיהוּדָה שְׁלֹשׁ
מֵאוֹת אֶלֶף {ס} וּמִבִּנְיָמִן נֹשְׂאֵי מָגֵן וְדֹרְכֵי קֶשֶׁת
מָאתַיִם וּשְׁמוֹנִים אֶלֶף כָּל־אֵלֶּה גִּבּוֹרֵי
חָיִל: **ח** וַיֵּצֵא אֲלֵיהֶם זֶרַח הַכּוּשִׁי בְּחַיִל אֶלֶף
אֲלָפִים וּמַרְכָּבוֹת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיָּבֹא עַד־
מָרֵשָׁה: **ט** וַיֵּצֵא אָסָא לְפָנָיו וַיַּעַרְכוּ מִלְחָמָה
בְּגֵיא צְפַתָה לְמָרֵשָׁה: **י** וַיִּקְרָא אָסָא אֶל־יְהוָה
אֱלֹהָיו וַיֹּאמַר יְהוָה אֵין־עִמְּךָ לַעְזֹר בֵּין רַב לְאֵין
כֹּחַ עָזְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־עָלֶיךָ נִשְׁעַנּוּ וּבְשִׁמְךָ
בָּאנוּ עַל־הֶהָמוֹן הַזֶּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אַתָּה אַל־
יַעְצֹר עִמְּךָ אֱנוֹשׁ: {ס} **יא** וַיִּגֹּף יְהוָה אֶת־הַכּוּשִׁים
לִפְנֵי אָסָא וְלִפְנֵי יְהוּדָה וַיָּנֻסוּ
הַכּוּשִׁים: **יב** וַיִּרְדְּפֵם אָסָא וְהָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ עַד־
לִגְרָר וַיִּפֹּל מִכּוּשִׁים לְאֵין לָהֶם מֻחְיָה כִּי־נִשְׁבְּרוּ
לִפְנֵי־יְהוָה וְלִפְנֵי מַחֲנֵהוּ וַיִּשְׂאוּ שָׁלָל הַרְבֵּה
מְאֹד: **יג** וַיַּכּוּ אֵת כָּל־הֶעָרִים סְבִיבוֹת גְּרָר כִּי־
הָיָה פַּחַד־יְהוָה עֲלֵיהֶם וַיָּבֹזּוּ אֶת־כָּל־הֶעָרִים כִּי־
בְזָה רַבָּה הָיְתָה בָהֶם: **יד** וְגַם־אָהֳלֵי מִקְנֶה הִכּוּ
וַיִּשְׁבּוּ צֹאן לָרֹב וּגְמַלִּים וַיָּשֻׁבוּ יְרוּשָׁלִָם: {ס}

חוברות לימוד הבי"ת
והמשניות זהר הודפס
לזכות ולרפואת

ר' מרדכי

בן חנה נ"י

הקב"ה ישלח לו רפואה
שלימה ברמ"ח איבריו
ושס"ה גידיו וחמשה חושיו
ושאר כוחות גופו ובטיפי
דמיו, בעבור שנדבו סכום
הגון להדפסה.

בס"ד

לוח זמני היום לאופק אומאן יצ"ו - לימי קיבוץ ראש השנה תשפ"ה לפ"ק

יום לשבוע	יום לחודש	פרשה	חצות הלילה	עלות השחר	טלית ותפילין	נץ החמה במישור	סוף זמן קר"ש מג"א א'	סוף זמן קר"ש מג"א ב'	סוף זמן קר"ש גר"א	סוף זמן תפילה גר"א	חצות היום	מנחה גדולה	מנחה קטנה	פלג המנחה גר"א	שקיעת החמה בגובה	צאת * הכוכבים בינונים 6.5°	צאת ** הכוכבים קטנים 8.5°	72 דק'	למניין
שני	כ' אלול		1:31	5:13	5:43	6:47	8:47	9:01	9:49	10:49	12:51	1:22	4:23	5:39	6:54	7:29	7:41	8:06	23
שלישי	כ"א אלול		1:29	5:15	5:44	6:49	8:47	9:02	9:49	10:49	12:51	1:21	4:22	5:37	6:52	7:27	7:39	8:04	24
רביעי	כ"ב אלול		1:27	5:16	5:46	6:50	8:48	9:03	9:50	10:50	12:51	1:21	4:21	5:35	6:50	7:25	7:37	8:02	25
חמישי	כ"ג אלול		1:25	5:18	5:47	6:52	8:49	9:03	9:50	10:50	12:50	1:21	4:19	5:33	6:47	7:23	7:35	8:00	26
שישי	כ"ד אלול	הדלקת הנרות 6:05	1:23	5:19	5:49	6:53	8:49	9:04	9:51	10:50	12:50	1:20	4:18	5:32	6:45	7:21	7:33	7:58	27
שבת	כ"ה אלול	**נצבים וילך** צאהש"ש 7:31 ר"ת 7:56	1:21	5:21	5:50	6:55	8:50	9:05	9:51	10:50	12:50	1:20	4:16	5:30	6:43	7:19	7:31	7:56	28
ראשון	כ"ו אלול	אש' משכימין לסליחות	1:19	5:23	5:52	6:56	8:50	9:05	9:52	10:51	12:49	1:20	4:15	5:28	6:41	7:16	7:29	7:54	29
שני	כ"ז אלול		1:16	5:24	5:53	6:58	8:51	9:06	9:53	10:51	12:49	1:19	4:14	5:26	6:39	7:14	7:27	7:51	30
שלישי	כ"ח אלול		1:14	5:26	5:55	6:59	8:52	9:06	9:53	10:51	12:49	1:19	4:12	5:25	6:37	7:12	7:24	7:49	1
רביעי	כ"ט אלול	הדלקת הנרות 5:55	1:12	5:27	5:56	7:00	8:52	9:07	9:54	10:52	12:48	1:19	4:11	5:23	6:35	7:10	7:22	7:47	2
חמישי	א' תשרי	**א' דראש השנה**	1:10	5:29	5:58	7:02	8:53	9:08	9:54	10:52	12:48	1:18	4:10	5:21	6:33	7:08	7:20	7:45	3
שישי	ב' תשרי	**ב' דראש השנה**	1:08	5:30	5:59	7:03	8:54	9:08	9:55	10:52	12:48	1:18	4:08	5:20	6:31	7:06	7:18	7:43	4
שבת	ג' תשרי	**האזינו שובה** צאהש"ש 7:18 ר"ת 7:43	1:06	5:32	6:00	7:05	8:54	9:09	9:55	10:52	12:47	1:18	4:07	5:18	6:29	7:04	7:16	7:41	5
ראשון	ד' תשרי	צום גדלי' צאת הצום 7:02	1:04	5:33	6:02	7:06	8:55	9:09	9:56	10:53	12:47	1:18	4:06	5:16	6:27	7:02	7:14	7:39	6
שני	ה' תשרי		1:02	5:35	6:03	7:08	8:55	9:10	9:57	10:53	12:47	1:17	4:04	5:14	6:24	7:00	7:12	7:37	7
שלישי	ו' תשרי		1:00	5:36	6:05	7:09	8:56	9:11	9:57	10:53	12:47	1:17	4:03	5:13	6:22	6:58	7:10	7:35	8
רביעי	ז' תשרי		12:58	5:38	6:06	7:11	8:57	9:11	9:58	10:54	12:46	1:17	4:02	5:11	6:20	6:56	7:08	7:33	9
חמישי	ח' תשרי		12:56	5:39	6:08	7:12	8:57	9:12	9:58	10:54	12:46	1:16	4:01	5:09	6:18	6:54	7:06	7:31	10
שישי	ט' תשרי	הדלקת הנרות 5:36	12:54	5:41	6:09	7:14	8:58	9:13	9:59	10:54	12:46	1:16	3:59	5:08	6:16	6:52	7:04	7:29	11
שבת	י' תשרי	**יום כיפור** צאהש"ש 7:02 ר"ת 7:27	12:52	5:42	6:11	7:15	8:59	9:13	10:00	10:55	12:45	1:16	3:58	5:06	6:14	6:50	7:02	7:27	12
ראשון	י"א תשרי	שם ה'	12:50	5:44	6:12	7:17	8:59	9:14	10:00	10:55	12:45	1:16	3:57	5:05	6:12	6:48	7:00	7:25	13

* לעניני דרבנן וצאת התענית כמבואר בשו"ע ומ"ב סי' רס"א וביו"ד רס"ב ועוד ** לק"ש של ערבית ושאר דאוריתא כמ"ש בשו"ע ומ"ב סי' רל"ה ורצ"ג

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

יום כיפור

יום **ראשון**	**ד** 6	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא בתרא ק"ג **ירושלמי:** יומא כ"ה **תוספתא:** פרה ה **נ"ך:** דברי הימים ב ח **משניות:** שקלים ח **זהר:** חלק א עמ' רנג-רנד	**צום גדליה נדחה** **עלות השחר** (72 דק') ... 5:23 **נץ החמה** ..... 6:36 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:46 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:31 **חצות היום** ..... 12:26 **שקיעה** ..... 6:15 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 7:28
יום **שני**	**ה** 7	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא בתרא ק"ד **ירושלמי:** יומא כ"ו **תוספתא:** פרה ו **נ"ך:** דברי הימים ב ט **משניות:** יומא א **זהר:** חלק א עמ' רנה-רנו	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:24 **נץ החמה** ..... 6:36 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:46 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:31 **חצות היום** ..... 12:26 **שקיעה** ..... 6:14 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 7:27
יום **שלישי**	**ו** 8	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא בתרא ק"ה **ירושלמי:** יומא כ"ז **תוספתא:** פרה ז **נ"ך:** דברי הימים ב י **משניות:** יומא ב **זהר:** חלק א עמ' רנז-רנח	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:25 **נץ החמה** ..... 6:37 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:46 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:31 **חצות היום** ..... 12:25 **שקיעה** ..... 6:12 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 7:25
יום **רביעי**	**ז** 9	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא בתרא ק"ו **ירושלמי:** יומא כ"ח **תוספתא:** פרה ח **נ"ך:** דברי הימים ב יא **משניות:** יומא ג **זהר:** חלק א עמ' רנט-רס	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:25 **נץ החמה** ..... 6:38 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:46 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:31 **חצות היום** ..... 12:25 **שקיעה** ..... 6:11 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 7:24
יום **חמישי**	**ח** 10	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא בתרא ק"ז **ירושלמי:** יומא כ"ט **תוספתא:** פרה ט **נ"ך:** דברי הימים ב יב **משניות:** יומא ד **זהר:** חלק א עמ' רסא-רסב	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:26 **נץ החמה** ..... 6:39 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:47 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:32 **חצות היום** ..... 12:25 **שקיעה** ..... 6:10 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 7:23
יום **ששי**	**ט** 11	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא בתרא ק"ח **ירושלמי:** יומא ל' **תוספתא:** פרה י **נ"ך:** דברי הימים ב יג **משניות:** יומא ה **זהר:** חלק א עמ' רסג-רסד	**ערב יום כיפור** **עלות השחר** (72 דק') ... 5:27 **נץ החמה** ..... 6:39 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:47 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:32 **חצות היום** ..... 12:25 **שקיעה** ..... 6:09 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 7:22 **הדלקת נרות** (40 דק'): **5:29** (20 דק'): **5:49**
שב"ק	**י** 12	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא בתרא ק"ט **ירושלמי:** ---- **תוספתא:** פרה יא **נ"ך:** דברי הימים ב יד **משניות:** יומא ו **זהר:** חלק א עמ' רסה-רסו	**יום כיפור ושבת קודש** **עלות השחר** (72 דק') ... 5:28 **נץ החמה** ..... 6:40 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:47 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:32 **חצות היום** ..... 12:24 **שקיעה** ..... 6:07 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 7:20 **מוצש"ק לשיטת ר"ת: 7:20**

אָדָם שֶׁזּוֹכֶה לֶאֱמוּנַת חֲכָמִים – הוּא זוֹכֶה לְחַיִּים מְאֻשָּׁרִים !

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)